

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ มีความมุ่งหมายที่จะศึกษาสภาพการบริหารจัดการการเรียนรู้อังกฤษ โรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ และเพื่อสร้างรูปแบบการบริหารจัดการการเรียนรู้อังกฤษโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งเป็นการศึกษาเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ดังนั้น เพื่อให้เกิดความชัดเจนตามความมุ่งหมายของการวิจัย ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งการนำเสนอ ดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษาเชิงระบบ
2. แนวคิดเกี่ยวกับหลักการบริหารโรงเรียน
3. หลักการ แนวคิดเชิงทฤษฎี และทัศนะเกี่ยวกับแนวโน้มความเป็นสากลทางการศึกษา
4. เป้าหมายและตัวชี้วัดด้านผู้เรียนโรงเรียนมาตรฐานสากล
5. รูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษา
6. องค์การแห่งการเรียนรู้
7. รูปแบบ
8. แนวทางและกระบวนการบริหารสถานศึกษา
9. ศักยภาพผู้บริหารโรงเรียนมาตรฐานสากล
10. ศักยภาพของครูโรงเรียนมาตรฐานสากล
11. การจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรของโรงเรียนมาตรฐานสากล
12. การบริหารจัดการระบบคุณภาพในโรงเรียนมาตรฐานสากล
13. การจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษตามมาตรฐานสากล
14. แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ
15. รูปแบบการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ
16. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษาเชิงระบบ

แนวคิดพื้นฐานของทฤษฎีเชิงระบบ

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษาเชิงระบบ มีดังนี้

“ระบบ” หมายถึง ชุดขององค์ประกอบต่างๆ ที่ประกอบด้วย ส่วนย่อย หรือระบบย่อยที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันทำหน้าที่ในลักษณะเป็นหน่วยเดียวกัน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ (Kast; & Rosenzweig. 1985; Robbins. 1990; Lunenberg; & Ornstein. 2004; Hoy; & Miskel. 1991)

ประชุม รอดประเสริฐ (2545) กล่าวว่า ระบบ หมายถึง องค์ประกอบของสรรพสิ่งที่รวมตัวกันอย่างเป็นเอกภาพ โดยแต่ละองค์ประกอบต่างปฏิบัติภาระหน้าที่ของตนอย่างประสานสัมพันธ์กับภาระหน้าที่ขององค์ประกอบอื่นๆ และเป็นการปฏิบัติภาระหน้าที่อย่างมีรูปแบบและมีขั้นตอนเป็นการเฉพาะ

จากความหมาย แนวคิดและโครงสร้างของระบบที่กล่าวมานี้ จะเห็นได้ว่าระบบมีลักษณะที่น่าสังเกต ดังนี้ บุคลากรเป็นทรัพยากรหลักที่สำคัญที่จะผลักดันโรงเรียนไปสู่การเปลี่ยนแปลง ดังนั้น จะต้องมีการบริหารและกำกับติดตามการปฏิบัติงานรวมถึงการบำรุงขวัญ และกำลังใจบุคลากรอย่างเป็นระบบมีการกำหนดแนวทางการประเมินผลการปฏิบัติงานที่วัดได้ชัดเจนเป็นธรรมชาติ

ลูเนนเบิร์ก และออร์นสไตน์ (Lunenberg; & Ornstein. 2004: 411-412) สรุปว่า เกณฑ์ตัดสินความมีประสิทธิภาพของโรงเรียนประถมศึกษาที่มี 12 ประการ คือ

1. ผลคะแนนจากผลสอบอ้างอิงปกติ
2. คะแนนจากการเทียบกับเกณฑ์อ้างอิง
3. คะแนนจากแบบทดสอบที่ครูสร้างขึ้น เช่น การเขียน หรือการวาดอย่างอื่นที่ไม่ได้

กำหนดในวัตถุประสงค์

4. คะแนนจากผลผลิต คือ ความคิดรวบยอดของนักเรียน
5. ความเห็นของครูและผู้บริหารเกี่ยวกับการบรรลุเป้าหมายของนักเรียน
6. ความคิดของผู้ปกครองและชุมชน
7. การมีส่วนร่วมของนักเรียนในกิจกรรมเสริมหลักสูตร
8. รางวัลที่นักเรียนได้รับ
9. อัตราการมาเรียน
10. จำนวนวัสดุ สื่อ ที่นักเรียนยืมจากห้องสมุด
11. คุณภาพความสามารถในโปรแกรมอื่น ๆ เช่น งานศิลปะ การดนตรี และการแสดง
12. การให้การสนับสนุนของชุมชนต่อโรงเรียน

การมุ่งเน้นที่สมรรถนะ (Competency-Focused)

การเรียนรู้เพื่อสร้างประชากรแห่งศตวรรษที่ 21 นั้นจะต้องเน้นให้ผู้เรียนได้มีสมรรถนะในการทำงานต่างๆ จริงนอกเหนือจากการรู้ทางทฤษฎี ดังนั้นรูปแบบการจัดการเรียนการสอนจะต้อง

เปลี่ยนแปลงจากการสอนเพื่อสอบไปสู่การเรียนรู้อย่างลึกซึ้ง (Fundamental Learning) การมีความรู้ และทักษะที่คงทนผู้เรียนสามารถประยุกต์นำความรู้ทักษะและสมรรถนะที่เรียนรู้อาจมาจากในชั้นเรียนไป ใช้ได้ในสถานการณ์จริง

ดังนั้น ผู้บริหารโรงเรียนในศตวรรษที่ 21 จะต้องสามารถกำหนดสมรรถนะ (Competency) ที่ผู้เรียนจะต้องมีทั้งจากการศึกษาสภาพสังคมเศรษฐกิจรวมทั้งวิเคราะห์หลักสูตรของโรงเรียนว่า ควรที่จะกำหนดสมรรถนะใดบ้างและมีมาตรฐานหรือวิธีการฝึกการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีทักษะ หรือสมรรถนะนั้นๆ อย่างไร

การใช้ข้อมูลเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้และการพัฒนาองค์กร (Using Information for Support Learning and Organizational Development)

การบริหารโรงเรียนในศตวรรษที่ 21 เป็นการบริหารที่จะต้องใช้ข้อมูลเป็นตัวขับเคลื่อน กระบวนการตัดสินใจของผู้บริหาร (Information-Driven Decision Making) กล่าวคือ ผู้บริหารจะต้อง กำหนดให้มีวิธีการวัดและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อประกอบการตัดสินใจทั้งในด้านการจัดการเรียนการสอน และการบริหารจัดการภายในโรงเรียนโดยสามารถสรุปขั้นตอนคร่าวๆ ได้ ดังนี้

1. กำหนดตัวชี้วัดต่างๆ และวิธีการจัดเก็บข้อมูลตามตัวชี้วัด
2. กำหนดค่าเป้าหมายทั้งนี้สามารถใช้การเทียบเคียงข้อมูลกับโรงเรียนอื่นๆ ทั้งใน เขตพื้นที่ใกล้เคียงกันหรือกับข้อมูลอื่นๆ ตามความเหมาะสมได้
3. วิเคราะห์ค่าที่วัดได้กับค่าเป้าหมายติดตามอย่างต่อเนื่องว่าตรงตามค่าเป้าหมายหรือไม่อย่างไรสมควรมีการปรับปรุงแนววิธีการดำเนินการอย่างไรหรือไม่

แนวคิดเกี่ยวกับหลักการบริหารโรงเรียน

หลักการบริหารโรงเรียน

การบริหารโรงเรียนแม้จะใช้หลักการเดียวกันกับการบริหารองค์กรทั่วไปแต่เป้าหมายของการบริหารนั้นอาจต่างกัน ทั้งนี้ การบริหารโรงเรียนย่อมมีปรัชญาที่เป็นความเชื่อพื้นฐาน และหลักการสำคัญของการบริหาร ประการสำคัญ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นครูที่ดีท่ามกลางครูทั้งหลาย ต้องอุทิศประโยชน์ในการจัดการศึกษาเพื่อให้สังคมดีขึ้นและผู้บริหารโรงเรียนจะต้องเป็นผู้ประสานงาน ประสานน้ำใจระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในการดำเนินงานทางการศึกษาให้ชุมชนช่วยเหลือโรงเรียนเพื่อ ชุมชนและสังคม มีความซื่อสัตย์มั่นคงและความรับผิดชอบในวิชาชีพ และรู้จักพัฒนาตนในวิชาชีพ นอกจากนี้ ผู้บริหารโรงเรียนในยุคปฏิรูปควรคำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงของระบบการบริหารที่เหมาะสม สภาพปัจจุบันและนำไปประยุกต์ใช้ได้กับการบริหารโรงเรียน ซึ่งในปัจจุบันระบบการบริหารงาน ทั้งภาครัฐและเอกชนในปัจจุบันมีหลักการสำคัญอย่างน้อย 4 ประการ (ดำรงค์ วัฒนา. 2546) ดังนี้

1. **หวังผล (Result) หรือ พวงผล** ประกอบด้วย **ผลผลิต (Output)** คือ ผลที่ได้จากการกระทำทันที **ผลลัพธ์ (Outcome)** คือ ผลที่ได้เมื่อเกิดผลผลิตแล้ว และ **ผลลัพธ์ขั้นปลาย (Ultimate outcome)** คือ สิ่งที่ได้จากการที่ผลลัพธ์เกิดขึ้นแล้ว โดยผลผลิต ผลลัพธ์ และผลลัพธ์ขั้นปลายจะมีความต่อเนื่องกัน

2. **ตรงเป้า (Target)** ประกอบด้วย **คุณภาพ (Quality)** ได้แก่ ความพอใจของประชาชนปริมาณ (**Quantity**) ได้แก่ สิ่งที่วัดเป็นตัวเลขได้ เช่น ความสูง ความยาว จำนวนนับ และเวลา (**Time**) คือระยะเวลาที่กำหนดไว้

3. **ตรวจสอบได้ (Accountability)** หลักการวัดได้จะนำไปสู่หลัก "ธรรมาภิบาล" หรือ **Good governance** เพราะจะนำไปสู่การตรวจสอบและความโปร่งใสตามมา ในการตรวจสอบนี้จะพิจารณาได้จาก

3.1 **ฐานเทียบเคียง (Baseline)** เช่น การเปรียบเทียบกับผลการทำงานในอดีตเพื่อดูว่าทำได้เพิ่มมากขึ้นหรือต่ำลง

3.2 **ฐานยอดเยี่ยม (Best practice)** เป็นการนำหน่วยงาน หรือองค์กรที่ได้รับการยอมรับว่ามีผลงานด้านใดด้านหนึ่งที่ยอดเยี่ยมสำหรับการนำมาใช้เทียบเคียง

3.3 **เก็บหลักฐาน (Record)** เป็นการเก็บข้อมูลเพื่อหาหลักฐานมายืนยันการวัดผลให้ได้

4. **เป็นธรรม (Justice)** คือ การบริหารงานและการตอบแทนผลงานตามความสามารถแบ่งเป็น **RBM (Result-Based Management)** หรือการบริการมุ่งผลสัมฤทธิ์ (พวงผล) เป็นการมุ่งเน้นผลผลิต ผลลัพธ์ ผลลัพธ์ขั้นปลาย

4.1 **SES (Senior Executive Service)** คือ ผู้ที่จะดำรงตำแหน่งผู้บริหารระดับสูง (เช่น ซี 9 ขึ้นไป) จะต้องนำเสนอผลงานว่าเมื่อดำรงตำแหน่งแล้วจะเกิดพวงผลอย่างไร มีดัชนีชี้วัดอย่างไรและมีเป้าเท่าไร หากคณะกรรมการเห็นชอบว่าที่เสนอมาเหมาะสมจึงจะดำรงตำแหน่งนั้นได้ โดยจะมีการตรวจสอบ วัดผลตามที่เสนอมาว่าทำได้จริงหรือไม่เป็นระยะๆ ถ้าทำได้จริงจะได้รับค่าตอบแทนพิเศษ แต่ถ้าทำไม่ได้จะมีการเตือนและอาจเลิกจ้างในที่สุดได้

4.2 **การงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน หรือ PBB (Performance Based Budgeting)** คือ การจัดทำงบประมาณที่มุ่งเน้นผลงาน หรือถือเอาผลงานเป็นตัวตั้ง ซึ่งทุกหน่วยงานจะต้องระบุว่าจะมีพวงผลอย่างไร จากนั้นจะมีการตั้งเป้า แล้วจึงจะบอกว่าต้องใช้งบประมาณจำนวนเท่าไรเป็นการให้งบประมาณตามผลงานที่ระบุไว้ในแผน ซึ่งเวลาตรวจสอบจะต้องตรวจสอบที่ผลงานที่เกิดขึ้น

จากหลักการ ทั้ง 4 ของระบบการบริหารงานในปัจจุบันนั้นจะพบว่าแผนงานแผนเงิน และแผนคนนั้นจะมีความสอดคล้องกัน โดยทุกแผนจะมุ่งไปที่ผลพวงเป็นสำคัญนอกจากนี้ในระบบการบริหารงานแบบใหม่นี้ ความเป็นธรรมจะเกิดขึ้นภายใต้ KPI (Key Performance Indicator) หรือ ดัชนีชี้วัดผลงานเป็นหลัก

ดังนั้น ในการบริหารองค์กรต้องมีแผนขององค์กรเป็นเสมือนแผนที่หรือเข็มทิศการดำเนินงาน ซึ่งเรียกว่าแผนยุทธศาสตร์ (Strategic Plan) ซึ่งมีขั้นตอนการจัดทำ 6 ขั้นตอน ดังนี้

1. การพัฒนาภารกิจและวิสัยทัศน์ องค์กรจะต้องจัดให้มีวิสัยทัศน์และระบุภารกิจไว้อย่างชัดเจน ในระบบงบประมาณแบบใหม่ที่เรียกว่า การงบประมาณที่มุ่งเน้นผลงาน หรือ PBB (Performance Based Budgeting) องค์กรจะต้องเขียนภารกิจและวิสัยทัศน์ลงในแบบฟอร์มของงบประมาณของสำนักงบประมาณด้วย

2. การวิเคราะห์สถานการณ์ เป็นการวิเคราะห์สภาพขององค์กร ความต้องการของประชาชน และการวิเคราะห์สภาพทางเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม เป็นต้น

3. พัฒนากลยุทธ์: เป็นการกำหนดกลยุทธ์เพื่อการพัฒนาต่อไปในแผน

4. กำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมาย ซึ่งจะมาจากพวงผลที่ตั้งไว้ โดยเป้าหมายจะมาจากผลผลิต (Output) วัตถุประสงค์จะมาจากผลลัพธ์ (Outcome) ส่วนเป้าประสงค์หรือ Goal นั้น จะมาจากผลลัพธ์ขั้นปลาย (Ultimate Outcome) ที่ได้วางเอาไว้

5. การนำไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งจะมีการติดตามโดยการเอาดัชนีชี้วัดในแผนมาวัดว่าได้มีการดำเนินการไปตามที่วางไว้หรือไม่ โดยจะติดตามเป็นระยะขึ้นกับว่ามีการกำหนดการติดตามไว้กี่แค่ไหน

6. สอบทาน ตรวจสอบ ถือเป็นประเมินผลโดยจะนำเอาผลการติดตามระยะต่างๆ มาสรุป

จากขั้นตอนการบริหารองค์กรตามแผนยุทธศาสตร์ จะเห็นว่ามึลักษณะการทำงานที่ต่อเนื่อง โดยการติดตามจะใช้ในขั้นการนำแผนไปสู่การปฏิบัติ ส่วนการประเมินผลนั้นจะใช้ในขั้นสุดท้าย หลังจากมีการปฏิบัติที่เห็นผลชัดเจนแล้ว

ทฤษฎีการบริหารโรงเรียน

ทฤษฎีการบริหารมีอยู่หลายสำนัก สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู สถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา (2541) ได้กล่าวถึง ทฤษฎีการบริหารโรงเรียน พอสรุปได้ ดังนี้

1. ทฤษฎีการบริหารเชิงวิทยาศาสตร์ ของ **Frederick W. Taylor** มีเป้าหมายที่จะปรับปรุงการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ การบริหารงาน เกี่ยวข้องกันระหว่างคนและเครื่องจักรจึงเห็นว่าคนเป็นเสมือนเครื่องจักร ปรัชญาการบริหารจึงมีว่า “ใช้คนให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด”

2. ทฤษฎีการบริหารเชิงมนุษยสัมพันธ์ นักบริหารในยุคนี้ได้แก่ **Mary Parker Follett, George Elton Mayo** และ **Fritz Roethlisberger** โดยมีแนวคิดว่าการบริหารองค์การ นอกจากการยึดมั่นในความสำเร็จขององค์การแล้ว ต้องคำนึงถึงองค์ประกอบด้านตัวบุคคล หลักการของทฤษฎีนี้ถือว่าการที่จะตั้งระเบียบแบบแผนขององค์การโดยที่ไม่พิจารณาถึงตัวบุคคลที่ปฏิบัติงานย่อมไม่ได้ผล เพราะผู้ปฏิบัติงาน เป็นมนุษย์ มีความรู้สึก มีอารมณ์ มีความนึกคิดส่วนบุคคล ความขัดแย้งในการบริหารงาน อาจเกิดขึ้นได้ ผู้บริหาร จึงควรขจัดความขัดแย้งโดยการสร้างมนุษยสัมพันธ์ในหน่วยงาน การบริหารงาน จึงเน้นที่ตัวบุคคลและมีการนำหลักมนุษยสัมพันธ์และทฤษฎีการจูงใจมาใช้บริหาร เพื่อขจัดความขัดแย้งในหน่วยงาน ในยุคนี้ มีการศึกษาที่เรียกว่า **Hawthorne Study** เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการกำหนดเงื่อนไขในการทำงานกับผลผลิตของโรงงาน ผลการทดลองพบว่าการบริหารที่มีประสิทธิภาพ จะต้องคำนึงถึงคน ไม่ควรคำนึงถึงงานอย่างเดียว การปรับค่าจ้างและสภาพแวดล้อมของการทำงาน ไม่ได้ช่วยให้ผลผลิตสูงขึ้น ปรัชญาการบริหารตามแนวคิดนี้ว่า “ดูแลคนให้ดีที่สุด”

3. ทฤษฎีการบริหารเชิงพฤติกรรมศาสตร์ยุคนี้ ได้ศึกษาถึงพฤติกรรมของบุคคล และกลุ่มบุคคลที่ปฏิบัติงานในองค์การ ตลอดจนพฤติกรรมขององค์การที่ปรากฏในการบริหารงานว่าเป็นอย่างไร โดยอาศัยแนวทางการศึกษาทางพฤติกรรมศาสตร์และจิตวิทยาสังคมเป็นหลักนักคิดยุคนี้มี **Chester I. Barnard, Herbert A. Simon, Max Weber, McGregor, Maslow, Argyris** และ **Likert** ปรัชญาการบริหารมีว่า “ใช้คนให้เกิดประโยชน์สูงสุดในฐานะทรัพยากรมนุษย์”

บาร์นาร์ด (**Barnard. 1938**) กล่าวว่า “ประสิทธิภาพของผู้บริหาร วัดได้จากประสิทธิผลของงาน และความพึงพอใจของผู้ร่วมงาน”

ไซมอน (**Simon. 1967: 1**) มองการบริหารว่าเป็นกระบวนการของการตัดสินใจของผู้บริหารที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของผู้ร่วมงานในองค์การ โดยเน้นให้เห็นว่าผู้บริหารไม่ใช่ผู้ปฏิบัติ แต่เป็นผู้ใช้ศิลปะ ทำให้การปฏิบัติงานเป็นผลสำเร็จตามจุดหมายขององค์การ หรือจุดหมายที่ผู้บริหารเลือกแล้ว ตามแนวคิดของ **Simon** ถือกันว่าเป็นบิดาแห่งการตัดสินใจ เขาบอกว่า ในการตัดสินใจแก้ปัญหา นั้น ไม่มีทางเลือกใดทางเลือกหนึ่งที่ดีที่สุด มีแต่ทางเลือกนี้ ดีกว่าทางเลือกอื่นเท่านั้นเอง **Max Weber** ได้พูดถึงระบบราชการและอำนาจหน้าที่ มีแนวคิดว่าการบริหารต่างเป็นอิสระแก่กัน และจะต้องมีปฏิสัมพันธ์กัน คนเป็นทรัพยากรที่มีค่าขององค์การ จึงต้องใช้คนให้คุ้มค่าในฐานะทรัพยากรมนุษย์

4. ทฤษฎีการบริหารโดยสถานการณ์ ฟีดเลอร์ (Fiedler. 1967: 13-14) กล่าวว่า การบริหารโดยสถานการณ์มีหลักการที่สำคัญคือ การบริหารจะดีหรือไม่ ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ ผู้บริหารต้องพยายามวิเคราะห์สถานการณ์ให้ดีที่สุด มีการผสมผสานแนวคิดระหว่างระบบเปิดและระบบปิด ยอมรับหลักการของทฤษฎีระหว่างทุกส่วนของระบบ จะต้องสัมพันธ์และมีผลกระทบซึ่งกันและกัน ซึ่งสถานการณ์จะเป็นตัวกำหนดการตัดสินใจว่าจะใช้รูปแบบใดในการบริหารงานให้เหมาะสม โดยคำนึงถึงสิ่งแวดล้อมและความต้องการของบุคคลมาเป็นหลักในการทำงานโดยปัจจัยด้านจิตวิทยามาเป็นองค์ประกอบ เน้นให้ผู้บริหารพิจารณาถึงความแตกต่างที่มีอยู่ในหน่วยงาน เช่น ความแตกต่างระหว่างบุคคล ระหว่างระเบียบกฎเกณฑ์ วิธีการ กระบวนการความแตกต่างระหว่างบุคคล และความแตกต่างระหว่างเป้าหมายขององค์กร โดยมีคติว่า "ผู้นำที่ดีที่สุด คือผู้นำที่ทำให้คนแทบจะไม่รู้สึกว่าเป็นผู้นำ"

5. ทฤษฎีระบบ (System Theory) สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู สถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา (2541) ได้กล่าวถึง การนำเอาแนวความคิดเชิงระบบเข้ามาใช้ในการบริหารงาน ด้วยเหตุผลที่ว่า ปัจจุบันองค์การขยายตัว สลับซับซ้อน จึงเป็นการยากที่จะพิจารณาถึงพฤติกรรมขององค์การได้หมดทุกแง่มุมนักทฤษฎีบริหารสมัยใหม่จึงหันมาสนใจพฤติกรรมของคนในองค์การ เพราะคนเป็นส่วนหนึ่งขององค์การ องค์การเป็นส่วนหนึ่งของระบบสังคม ระบบในเชิงบริหารหมายถึง องค์ประกอบต่างๆ ที่มีความสัมพันธ์กัน มีส่วนกระทบต่อปัจจัยระหว่างกันในการดำเนินงาน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การ องค์ประกอบพื้นฐานของทฤษฎีระบบคือ ปัจจัยนำเข้า กระบวนการผลิตและผลกระทบบริหาร เป็นกระบวนการที่มีขั้นตอนเกี่ยวเนื่องกัน

กระบวนการบริหารที่นิยมกันมากที่สุดและสามารถนำมาใช้เป็นหลักในการบริหารงานทั่วไป คือ กระบวนการบริหารของ กุลิก และเออวิก (Gulick; & Urwick. 1973: 17) ซึ่งมีชื่อย่อว่า POSDCoRB โดยมีกระบวนการบริหาร 7 ประการ ดังนี้

1. การวางแผน (Planning = P) หมายถึง การจัดวางโครงการและแผนปฏิบัติการ รวมทั้งการปฏิบัติงานไว้ล่วงหน้า เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของหน่วยงาน
2. การจัดหน่วยงาน (Organizing = O) หมายถึง การกำหนดโครงการ การสร้างอำนาจหน้าที่ การแบ่งส่วนงาน เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปตามวัตถุประสงค์
3. การจัดวางตัวบุคคล (Staffing = S) หมายถึง การบริหารงานด้านบุคคล ได้แก่ การจัดอัตรากำลัง การสรรหา การพัฒนาบุคลากร และการเสริมสร้างบรรยากาศในการทำงานที่ดี
4. การอำนวยความสะดวก (Directing = D) หมายถึง การวินิจฉัยสั่งการ การควบคุมบังคับบัญชาและการควบคุมดูแลการปฏิบัติงาน ในฐานะที่ผู้บริหารเป็นหัวหน้าหน่วยงาน

5. การประสานงาน (Co-ordinating = Co) หมายถึง การประสานกิจกรรมต่างๆ ของหน่วยงาน เพื่อให้เกิดการร่วมมือ มีการประสานงานที่ดี และดำเนินไปสู่จุดมุ่งหมายปลายทางเดียวกัน

6. การรายงาน (Reporting = R) หมายถึง การรายงานผลการปฏิบัติงานของหน่วยงาน เพื่อให้ผู้บริหาร และสมาชิกของหน่วยงาน ได้รับทราบความเคลื่อนไหว และความคืบหน้าของกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ

7. งบประมาณ (Budgeting = B) หมายถึง การจัดทำประมาณ การจัดทำบัญชี การใช้จ่ายเงินและการควบคุมตรวจสอบทางการเงินและทรัพย์สินในส่วนของโรงเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู สถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา (2541) ระบุไว้ว่า การบริหารงานโรงเรียนต้องยึดวิสัยทัศน์ของโรงเรียน ทำตามจุดประสงค์ที่ได้วางไว้ เป็นแนวการบริหารที่คำนึงถึงวัตถุประสงค์ หรือผลงานเป็นหลัก ช่วยให้การบริหารเชื่อมโยงไปยังเครื่องมือและวิธีการทำงานให้สอดคล้องต้องกันกับวัตถุประสงค์ของงาน โดยคำนึงคุณภาพของงาน ใช้กระบวนการบริหารงานของกลุ่มคุณภาพ เป็นกระบวนการในการพัฒนางาน เรียกกันว่างจรเดมมิ่ง (Deming Cycle) ซึ่งกระบวนการนี้มี 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1) P = Plan หมายถึงมีการวางแผนการปฏิบัติงาน 2) D = Do หมายถึงการปฏิบัติงานตามแผนที่วางไว้ 3) C = Check หมายถึงมีการตรวจสอบการทำงานในทุกขั้นตอนของการปฏิบัติ และ 4) A = Action หมายถึงมีการปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติงาน

หลักการ แนวคิดเชิงทฤษฎี และทัศนะเกี่ยวกับแนวโน้มความเป็นสากลทางการศึกษา

จากกระแสโลกาภิวัตน์ได้ส่งผลกระทบต่อประเทศไทยทั้งทางตรง และทางอ้อมโดยเฉพาะอย่างยิ่ง การกำหนดนโยบายทางการศึกษาของประเทศ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่จะสร้างคุณภาพของประชาชน อันเป็นต้นทุนทางสังคมของชาติ เพื่อให้ได้ภาพการศึกษาในอนาคตของประเทศไทยที่สามารถก้าวเข้าสู่เวทีแห่งการแข่งขันในระดับสากล ดังพระราชดำรัส ของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีที่ได้พระราชทานในพิธีเปิดประชุมโต๊ะกลมไทย-สหรัฐอเมริกาครั้งที่ 4 เรื่อง การศึกษาในศตวรรษที่ 21 ณ โรงเรียนเซนต์ โรสแมรี ฮอลล์ เมืองวอลลิงฟอร์ด รัฐคอนเนตทิคัต สหรัฐอเมริกา ความตอนหนึ่งว่า “สิ่งที่เราสามารถดำเนินการได้ ก็คือ วางรากฐานอันมั่นคงทางด้านการศึกษาให้แก่ลูกหลานของเรา ข้าพเจ้าได้เห็นตัวอย่างนักเรียนหลายคนที่ประสบความสำเร็จในชีวิต เพราะเขามีรากฐานในด้านต่างๆ ดังต่อไปนี้พร้อมมูล 1) ความสามารถพูด อ่าน เขียน เข้าถึงและจัดการสารสนเทศและความรู้เป็นอย่างดี คือ มีเครื่องมืออันทรงพลังในการเรียนรู้ และการสื่อสารกับ

ผู้อื่น 2) ความสามารถแก้ปัญหาได้ดี คือ สามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงได้ดีกว่า 3) ความขยันขันแข็ง ทำงานหนัก และมีความรับผิดชอบในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของประชาคม คือ สามารถทนความยากลำบากได้ดีกว่า 4) ความสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี คือ สามารถร่วมมือกันปฏิบัติงานที่ยากลำบากจนประสบความสำเร็จ และ 5) ความรักธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม " (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2552)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553) ได้วางนโยบาย การขับเคลื่อน การศึกษาไทยสู่ประชาคมอาเซียน ต้องการให้โรงเรียนมีความตื่นตัวในการก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ในปี 2558 จึงพยายามให้ทุกโรงเรียนตระหนักถึงความสำคัญของเรื่องนี้ เพื่อให้เด็กไทยได้เรียนรู้ถึง สิทธิของตนเองในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ซึ่งเด็กต้องได้เรียนรู้ใน 4 ด้าน ประกอบด้วย ทักษะชีวิต ภาษา ข้อมูลข่าวสารผ่านไอซีทีและการเตรียมตัวเข้าสู่อาชีพ โดยทุกเรื่องจะต้องเป็นการมองอนาคต เป็นสำคัญ เช่น การเรียนรู้เพื่ออาชีพ ต้องเป็นอาชีพที่สามารถสร้างรายได้และเป็นอาชีพในอนาคตที่มีการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมเข้ามาใช้ โดยเรื่องของการอาชีวศึกษาจะมีความสำคัญอย่างมาก ส่วนเรื่องภาษาก็ต้องมีการเรียนรู้การใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษากลางของประชาคมอาเซียน กระทรวงศึกษาธิการได้ตั้งเป้าหมายให้นักเรียนที่จบชั้น ป.6 สามารถสื่อสารเป็นภาษาอังกฤษได้ เพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน รวมทั้งจะต้องใช้ภาษาอังกฤษในการค้นคว้าหาความรู้จาก อินเทอร์เน็ตและสื่อการเรียนรู้ที่มีความหลากหลายมากขึ้น โดยได้เร่งผลักดันและดำเนินการในหลาย ด้าน เช่น 1) สร้างศูนย์อำนวยการเพื่อให้ครูเจ้าของภาษา มาสอน ครูเกษียณอายุก่อนกำหนด และครูอาสาสมัครจากประเทศสหรัฐอเมริกา อังกฤษ จีน และฟิลิปปินส์ มาสอนภาษาในโรงเรียน เพื่อให้เด็ก เกิดการเรียนรู้ 2) พัฒนาการเรียนการสอนแบบ English for Integrated Studies (EIS) จะมีการบูรณาการ การสอนภาษาอังกฤษในวิชาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน ได้จัดตั้งงบประมาณเพื่อให้ครูที่จะสอนวิชาเหล่านี้ ได้ฝึกใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสาร ระหว่างกัน นักเรียนก็สามารถเชื่อมโยงและพูดคุยกับเพื่อนต่างชาติในประชาคมอาเซียนได้ 3) พัฒนา ห้องเรียนแห่งอนาคต (The Global Class) ซึ่งเป็นห้องเรียนอิเล็กทรอนิกส์ที่สามารถเชื่อมโยงการเรียน การสอนได้อย่างหลากหลาย เช่น การเรียนการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ของโรงเรียนมหิดลวิทยานุสรณ์ การสอนภาษาอังกฤษของทีวีเตอร์ที่มีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับ โดยครูจะเป็นผู้ควบคุมการสอนและ ทดสอบความเข้าใจของนักเรียน หากต้องการจะให้สอนซ้ำในช่วงใด ก็สามารถทำได้ทันที ซึ่งจะเริ่ม ดำเนินการในโรงเรียนสู่มาตรฐานสากล โรงเรียนดีประจำอำเภอ และลงไปสู่โรงเรียนดีประจำตำบล และ 4) การอบรมภาษาอังกฤษให้กับครู เพื่อให้ครูยุคใหม่สามารถสื่อสารเป็นภาษาอังกฤษ และใช้ ICT ได้ ซึ่งในยุคปัจจุบันระบบการศึกษาต้องรองรับความก้าวหน้า

โดยสรุป แนวนโยบายที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษา หลังปี พ.ศ. 2553 จะมุ่งเน้นสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศ บนพื้นฐานความรู้ และความคิดสร้างสรรค์ ด้วยศักยภาพของประเทศ เพื่อการเตรียมความพร้อมของไทยเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในปี 2558 การพัฒนาและยกระดับองค์ความรู้และกระบวนการเรียนการสอน ให้ทัดเทียมอารยะประเทศ มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพคนไทยยุคใหม่ ให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นบุคคลที่มีความรู้ คุณธรรม ความสามารถตามมาตรฐานการศึกษา พัฒนาคุณภาพครูให้มีศักยภาพพร้อมสำหรับการเปลี่ยนแปลงเพื่อการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พัฒนาคุณภาพสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ยุคใหม่ พัฒนาคุณภาพการศึกษาสู่คุณภาพระดับสากล พัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการใหม่ และยกระดับศักยภาพในการทำงาน ให้แข่งขันได้ในระดับสากล

จากรายงานขององค์การ National Intelligence Council หรือ NIC ของสหรัฐอเมริกา ในปี 2000 ในเรื่อง “แนวโน้มโลกปี 2015” (Global Trends 2015 : A Dialogue About the Future) ซึ่งได้ศึกษาเอกสารสำคัญจากองค์กรที่เชี่ยวชาญด้านการคาดการณ์อนาคตในมิติต่างๆ เช่น มิติการทหาร มิติการเมือง มิติทางเศรษฐกิจ มิติเทคโนโลยี มิติสังคม ฯลฯ พร้อมกับการประชุมสัมมนาผู้เชี่ยวชาญด้านอนาคตศึกษาเกี่ยวกับมุมมองที่มีต่อโลกในทศวรรษหน้าโดยได้สรุปถึงแนวโน้ม ที่จะเกิดขึ้นใน ค.ศ. 2015 ว่า จะมีแนวโน้มหลักๆ ได้แก่ 1) แนวโน้มเกี่ยวกับการขยายตัวของประชากรโลกที่จะขยายตัวสูงขึ้น 2) แนวโน้มด้านสิ่งแวดล้อมและพลังงานโลก 3) แนวโน้มด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี 4) แนวโน้มด้านเศรษฐกิจโลก 5) แนวโน้มด้านรัฐบาลในแต่ละประเทศและระหว่างประเทศที่จะมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบและท่าทีการดำเนินความสัมพันธ์ 6) แนวโน้มด้านความขัดแย้งในอนาคตทั้งจากปัจจัยภายใน การก่อการร้าย ความขัดแย้งระหว่างรัฐ และท่าทีทางการทหารของประเทศสหรัฐ และ 7) แนวโน้มด้านบทบาทของประเศมหาอำนาจ

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2550) ได้ศึกษา เรื่อง ผลกระทบโลกาภิวัตน์ต่อการจัดการศึกษาไทยในอีก 5 ปีข้างหน้า เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลประกอบการกำหนดนโยบายและแผนของกระทรวงศึกษาธิการ โดยผลวิจัยได้พบแนวโน้มสำคัญของการศึกษาไทยใน 5 ปีข้างหน้า ซึ่งเป็นผลมาจากการที่กระแสโลกาภิวัตน์ได้กระทบต่อสังคมและประชากร เศรษฐกิจและอุตสาหกรรม วิทยาศาสตร์เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม และการเมืองการปกครอง ซึ่งมีทั้งที่เป็นแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในด้านบวก และด้านลบ นำมาเสนอบางประเด็นที่สำคัญ ดังนี้

แนวโน้มด้านบวก

1. หลักสูตรใหม่เกิดขึ้นจำนวนมาก จากการเปลี่ยนแปลงและการแข่งขันในด้านเศรษฐกิจและอุตสาหกรรม ทำให้คนในสังคมต้องการเพิ่มความรู้ความสามารถให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง จึงหันมาสนใจศึกษาต่อในหลักสูตรที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจ

2. หลักสูตรนานาชาติมีแนวโน้มมากขึ้น เนื่องจากสภาพยุคโลกาภิวัตน์ที่มีการเชื่อมโยงด้านการค้าและการลงทุน ทำให้ตลาดแรงงานในอนาคตต้องการคนที่มีความสามารถด้านภาษาต่างประเทศ ส่งผลให้ความต้องการการศึกษาที่เป็นภาษาสากลมีมากขึ้น

3. การจัดการศึกษามีความเป็นสากลมากขึ้น สภาพโลกาภิวัตน์ที่มีการเชื่อมโยงในทุกด้านร่วมกันทั่วโลก ส่งผลให้เกิดการเคลื่อนย้ายองค์ความรู้ ภูมิปัญญา การดำเนินการด้านต่างๆ ทั้งการค้าการลงทุน การศึกษา เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม เชื่อมต่อถึงกัน และการลงทุนกับนานาชาติ ประเทศของไทย ได้ส่งผลให้เกิดความต้องการการศึกษาที่มีคุณภาพทัดเทียมในระดับสากล

4. ความเหลื่อมล้ำด้านโอกาสทางการศึกษาลดลง เนื่องจากสภาพการเรียกร้องสิทธิมนุษยชนที่เป็นกระแสระดับโลกเกิดขึ้นควบคู่กับคลื่นประชาธิปไตยแผ่ขยายวงกว้างถึงไทย

5. โอกาสรับบริการทางการศึกษาที่มีคุณภาพเพิ่มขึ้น เมื่อเปิดเสรีทางการศึกษาจะก่อให้เกิดการแข่งขันในการจัดการศึกษาทั้งจากสถาบันการศึกษาทั้งในและต่างประเทศมากขึ้น

แนวโน้มด้านลบ

1. การเพิ่มช่องว่างด้านคุณภาพในการจัดการศึกษา สถาบันการศึกษาขนาดเล็กหรือสถาบันการศึกษาที่ยังไม่มีความพร้อม/มีทรัพยากรตั้งต้นไม่มาก ย่อมไม่มีศักยภาพเพียงพอในการพัฒนาคุณภาพมากนัก

2. การผลิตบัณฑิตเกินความต้องการของตลาด เนื่องจากความต้องการศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษามีสูงขึ้น

3. การสอนทักษะการคิดและทักษะทางอารมณ์ยังไม่มีคุณภาพ เนื่องจากการเรียนการสอนยังมุ่งสอนให้ผู้เรียนคิดตามสิ่งที่ผู้สอนป้อนความรู้มากกว่าการคิดสิ่งใหม่ๆ

4. การสอนคุณธรรมจริยธรรมยังไม่มีคุณภาพ การไม่ได้มีผู้สอนที่รู้เชี่ยวชาญด้านการสอนคุณธรรมจริยธรรมโดยตรงหรือมี คุณภาพ ย่อมส่งผลต่อคุณภาพการสอนของวิชาคุณธรรมจริยธรรมได้

5. การสอนภาษาต่างประเทศยังไม่มีคุณภาพ ปัญหาที่พบคือ การสอนภาษาอังกฤษ และภาษาต่างประเทศของไทยยังไม่มีคุณภาพเท่าที่ควร โดยเฉพาะภาษาอังกฤษแม้ปัจจุบันจะตื่นตัวมากขึ้น แต่ยังไม่ก้าวหน้าไปมากเท่าที่ควร เพราะทรัพยากรด้านบุคลากรสอนภาษาต่างประเทศนี้ขาดแคลนมาก

สุรศักดิ์ หลาบมาลา และรสสุคนธ์ มกรมณี (2551) ได้สังเคราะห์ข้อมูลทางการศึกษาที่ปรากฏในรายงานของ UNESCO Institute for Statistics (UIS) จำนวน 2 เล่ม เล่มแรก คือ Education Counts, Benchmarking Progress in 19 WEI Countries, World Education Indicators 2007 ซึ่งบรรจุข้อมูลเปรียบเทียบระหว่างประเทศกลุ่ม WEI 19 ประเทศ กับกลุ่ม OECD 30 ประเทศ ส่วนเล่ม

ที่สอง คือ Global Education Digest 2007, Comparing Education Statistics Across the World ซึ่งบรรจุข้อมูลเปรียบเทียบของ 207 ประเทศที่จัดเป็น 8 กลุ่มภูมิภาค ทั้งนี้ ได้คัดเลือกประเทศสำหรับนำมาเปรียบเทียบกับประเทศไทย ประกอบด้วยประเทศกลุ่ม WEI คือ จีน ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย อินโดนีเซีย และประเทศกลุ่ม OECD คือ เกาหลี ญี่ปุ่น แคนาดา นิวซีแลนด์ ฝรั่งเศส ฟินแลนด์ เยอรมนี สวีเดน สหราชอาณาจักร สหรัฐอเมริกา และออสเตรเลีย และมีการเพิ่มเติมบางประเทศ อาทิ เวียดนาม สิงคโปร์ ฯลฯ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนและเป็นประโยชน์ สำคัญที่สุดที่สรุปเป็นข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสำหรับประเทศไทย มีดังนี้

1. จำนวนชั่วโมงเรียนของนักเรียนและจำนวนชั่วโมงสอนของครูไทยค่อนข้างมาก เมื่อเปรียบเทียบกับหลายประเทศ ควรพิจารณาส่งเสริมการเรียนด้วยตนเองของเด็กให้มากขึ้น ลดจำนวนชั่วโมงเรียนในห้องเรียนลง ลดชั่วโมงสอนของครูลง ลดเวลาทำงานนอกเหนือการสอนของครูลง เพื่อไปใช้ในการเตรียมการสอน แนะนำนักเรียน และพัฒนาตนเองของครู

2. อัตราส่วนนักเรียนต่อครูและขนาดของชั้นเรียน ถ้าลดลงได้จะดี เพราะทำให้ครูสามารถเอาใจใส่ต่อเด็กเป็นรายบุคคลได้มากขึ้น ตระวาท และสอนแนะนำนักเรียนได้มากขึ้น ความใกล้ชิดระหว่างครูกับนักเรียนจะมีมากขึ้น นำไปสู่การเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ได้การกำหนดอัตราส่วนนักเรียนต่อครู ควรนำสภาพทางภูมิศาสตร์เข้ามาเกี่ยวข้อง เพราะแต่ละท้องถิ่นไม่เหมือนกัน

3. ปัญหาการซ้ำชั้นของประเทศไทย มีเพียงร้อยละ 0.7 ซึ่งน้อยมาก อย่างไรก็ตามควรมีการประเมินนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 3 ปีที่ 6 และมัธยมศึกษาปีที่ 3 บางวิชา เพื่อเป็นการตรวจหาข้อบกพร่อง แล้วทำการแก้ไขโดยให้เป็นนโยบายและจัดสรรงบประมาณให้ ศึกษานิเทศก์ประจำเขตควรเข้ามามีบทบาทในเรื่องนี้ ซึ่งปัญหานักเรียนจบประถมศึกษาปีที่ 6 แล้วยังอ่าน เขียน และคิดเลขไม่ได้ น่าจะดีขึ้น

4. ค่าใช้จ่ายรายหัวของนักเรียนไทย แยกตามระดับในรูปของ PPPS หรือร้อยละของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศต่อหัว ไม่มีข้อมูลของประเทศไทย ควรมีการเก็บข้อมูลเหล่านี้ เพื่อวิเคราะห์ประสิทธิภาพการใช้งบประมาณการศึกษาของประเทศ ค่าใช้จ่ายร้อยละ 25 ของงบประมาณแผ่นดินไทยที่จัดให้การศึกษา เป็นตัวเลขที่สูงมาก ฉะนั้นผลการเรียนของเด็กก็น่าจะสูงตามด้วย

5. ควรส่งเสริมการเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และอุดมศึกษาในโปรแกรม B มากขึ้น โดยพัฒนาเศรษฐกิจรองรับจะเป็นพื้นฐานในการขยายงานด้านเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมได้เป็นอย่างดี

6. ถ้าหากเป็นไปได้ ควรพิจารณาเงินช่วยเหลือเด็กนักเรียนในโรงเรียนเอกชนตั้งแต่ระดับก่อนประถมศึกษาจนกระทั่งถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อช่วยแบ่งเบาภาระของผู้ปกครอง การลงทุนในการศึกษาเป็นการลงทุนในตัวมนุษย์และเป็นการลงทุนที่ดีที่สุด

7. ระยะเวลาการเรียนในสถาบันอุดมศึกษาของครุมีส่วนสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนไม่มากนัก แต่ความทุ่มเทของครุมีผลค่อนข้างมาก ดังนั้น ควรพิจารณาทุนเรียนและงานรองรับแก่เด็กเรียนดีแต่ยากจนให้มาเรียนครุ โดยเฉพาะในสาขาที่มีปัญหาการขาดแคลน เช่น คณิตศาสตร์วิทยาศาสตร์ และภาษาต่างประเทศ ตลอดจนการส่งไปศึกษาต่อ ยังต่างประเทศด้วย

8. การเชื่อมชมงานและให้คำแนะนำจากผู้ได้บังคับบัญชาและการฝึกอบรมระหว่างประจำการก็มีผลต่อความทุ่มเทของครุเช่นกัน ซึ่งรัฐควรกำหนดเป็นเชิงนโยบาย พร้อมจัดงบประมาณสนับสนุน

9. ควรมีการประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลของระบบการศึกษาไทยโดยรวม โดยบุคคลที่สาม เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาระบบการบริหารการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และมีนวัตกรรมทางการศึกษามากยิ่งขึ้น

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2552ก) ได้จัดทำรายงานสมรรถนะการศึกษาไทยในเวทีสากล พ.ศ. 2552 โดยใช้ดัชนีตัวชี้วัดของสถาบัน International Institute for Management Development (IMD) มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. จัดให้ประชาชนทุกคนได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพไม่น้อยกว่า 12 ปี และพัฒนาระบบการศึกษาและการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่น หลากหลาย เข้าถึงง่าย

2. ยกกระดับคุณภาพการศึกษา มุ่งเน้น“คุณภาพ” ให้มากขึ้นทั้งคุณภาพครุ คุณภาพผู้เรียน และคุณภาพระบบการศึกษารวมทั้งประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการจัดการศึกษา โดยเฉพาะในวิชาวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และภาษาอังกฤษ

3. จัดและส่งเสริมสนับสนุนการใช้สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อวิทยุ โทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต การศึกษาทางไกล สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา และสื่ออื่นๆ รวมทั้งการผลิตและพัฒนาเนื้อหาสาระผ่านสื่อที่มีคุณภาพ

4. ให้ความรู้แก่ประชาชนผ่านกระบวนการศึกษา ผ่านหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนในทุกระดับ/ประเภททั้งในและนอกสถานศึกษารวมทั้งการเป็นผู้ใฝ่รู้ใฝ่เรียน รักการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต รู้จักคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล

5. ส่งเสริมและสนับสนุนการผลิตและพัฒนาครุ คณาจารย์ นักวิทยาศาสตร์ นักวิจัย และบุคลากรวิชาชีพทางด้านการศึกษาที่มีคุณภาพ สามารถทำการวิจัยและพัฒนา สร้างองค์ความรู้ นวัตกรรมทรัพย์สินทางปัญญา รวมทั้งการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการวิจัย

6. ส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาสากลเป็นภาษาที่สองตั้งแต่ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและการเรียนรู้ภาษาที่สาม เพื่อให้สามารถสื่อสารกันได้ และเปิดโลกทัศน์การเรียนรู้อย่างกว้างขวางไร้พรมแดน ส่งเสริมสถาบันการศึกษาจัดหลักสูตรนานาชาติ หรือหลักสูตรสมทบ หลักสูตรร่วมกับสถาบันต่างประเทศเพื่อความเป็นสากลของการศึกษาและรองรับตลาดแรงงานนานาชาติ

7. ควรปรับปรุงระบบสารสนเทศทางการศึกษาให้มีมาตรฐานเดียวกัน ครอบคลุม ทันสมัย และมีความเป็นเอกภาพ อันจะเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจ และเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนการบริหาร และติดตามประเมินผล

มิลเลอร์ (Miller. 2007) ได้ทำการวิจัยเรื่อง **Globalization and World-Class School** เพื่อศึกษาแนวโน้มการเตรียมนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาว่า ควรจะมีความรู้หรือทักษะด้านใดในการเข้าสู่ตลาดแรงงาน ในยุคโลกาภิวัตน์ ตามความคิดเห็นของนายจ้าง และลูกจ้าง พบว่า ทักษะที่จำเป็นอันดับหนึ่ง คือ ภาษาอังกฤษ รองลงมาคือทักษะด้านคอมพิวเตอร์ เพื่อสนองต่อแนวโน้มการจัดการศึกษาในอนาคตดังกล่าว

สถาบันหลักสูตรการศึกษานานาชาติ (The International Baccalaureate Organization. 2553) จึงได้จัดทำหลักสูตร **International Baccalaureate (IB)** ขึ้นโดยที่มหาวิทยาลัยนานาชาติในยุโรปโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจัดการศึกษานานาชาติที่มีคุณภาพสูงสำหรับครอบครัวที่ต้องย้ายถิ่นฐานไปในประเทศต่างๆ เป็นที่วางใจถึงความเป็นหนึ่งเดียวทางมาตรฐาน ทำงานร่วมกับโรงเรียน 3,073 แห่ง ในกว่า 139 ประเทศ โดยหลักสูตรเหล่านี้ช่วยพัฒนาสติปัญญา บุคลิกภาพ สภาพอารมณ์ และทักษะทางสังคม ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต การเรียนรู้ และการทำงานในโลกโลกาภิวัตน์ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว นอกเหนือจากวิชาหลักที่เปิดสอน 6 วิชา (วิชาภาษาที่หนึ่ง ภาษาที่สอง คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์เชิงปฏิบัติการ ศิลปะ และสังคมศึกษา) ยังกำหนดเงื่อนไขบังคับหลัก 3 ประการ ได้แก่ การเขียนเรียงความยาว (Assay) ทฤษฎีความรู้ (Theory of Knowledge) และ CAS (Creative-ความคิดสร้างสรรค์, Action- การลงมือปฏิบัติ, Service- การให้บริการ) ให้ทำงานวิจัยในคำถามที่สนใจนอกเหนือจากความรู้ในวิชาวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ศิลปะ และประวัติศาสตร์

เบอร์ริส (Burris. 2007) ที่ได้ศึกษา กลยุทธ์ของ **South Side High School** โดยการใช้หลักสูตร **IB (International Baccalaureate Organization)** เพื่อพัฒนาผู้เรียน พบว่า นักเรียนมัธยมมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นและสามารถเรียนในระดับมหาวิทยาลัย จบภายใน 4 ปี ตามกำหนด เพราะเป็นหลักสูตรในการเตรียมนักเรียนที่จะเข้ามหาวิทยาลัย มีความคาดหวังในตัวนักเรียนสูง เป็นหลักสูตรที่มีแนวโน้มให้ผลดีต่อผู้เรียน ในโรงเรียนที่จัดชั้นเรียนแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์

สถาบันเอเชียไซไซ (Asia Society. 2008) กล่าวถึง นโยบายที่ควรมีของสหรัฐอเมริกาเพื่อความสำเร็จทางการศึกษาในโลกยุคโลกาภิวัตน์ ดังนี้ 1) เตรียมความพร้อมนักเรียนเพื่อให้เทียบเคียง

นานาชาติได้ 2) ออกแบบใหม่ให้โรงเรียนเพื่อความเสมอภาค ความเป็นเลิศ และความสามารถระดับโลกให้นักเรียนทุกคน 3) ตรวจสอบความรู้ของครูและผู้บริหารด้านความเป็นสากล 4) สร้างความเข้มแข็งทางภาษา ตั้งแต่ระดับประถมถึงระดับวิทยาลัย และ 5) มีโครงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับนานาชาติ

จากแนวโน้มการจัดการศึกษาในอนาคตและผลกระทบจากยุคโลกาภิวัตน์ ดังกล่าวนำไปสู่การศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่จะสังเคราะห์องค์ประกอบของโรงเรียนมาตรฐานสากลได้ ดังนี้

เอบเบลี (Abbasi. 2012) ศึกษาเรื่อง **Building a World Class School: Teaching with Your Strengths** พบว่า สิ่งที่แสดงถึงความเป็นโรงเรียนมาตรฐานสากล คือ 1) มีผู้นำที่เข้มแข็ง (Strong Leadership) 2) มีการคัดเลือกครู (Qualified Teachers) 3) มีความซื่อสัตย์ต่อองค์กร (Institutional Integrity) 4) มีหลักสูตรที่ดี (Good Curriculum) และ 5) มีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย (Resources)

สปริงก์ (Spring. 2009) ที่กล่าวถึง องค์ประกอบในการจัดการศึกษาที่เป็นสากล ประกอบด้วย 1) การยอมรับจากรัฐถึงความคล้ายกันระหว่างการจัดการศึกษา รวมไปถึงหลักสูตร การจัดการองค์กร ในโรงเรียนและการเรียนการสอน 2) เมื่อกล่าวถึงโลกาภิวัตน์ หมายถึงไปถึงการศึกษาในห้องเรียน ผู้สร้างนโยบายผู้อำนวยการโรงเรียน คณาจารย์ และครู 3) หน่วยงานระหว่างรัฐบาลและเอกชนมีอิทธิพลต่อการจัดการศึกษาชาติและท้องถิ่น 4) มีการสร้างเครือข่ายแนวคิดและการใช้ทั่วโลก 5) มีการร่วมมือระหว่างรัฐในการจัดการทดสอบ, การจัดหลักสูตร และสื่อการเรียนการสอน 6) ตลาดโลกรองรับการศึกษาระดับสูงและบริการการจัดการศึกษา 7) มีข้อมูลข่าวสารทั่วโลก บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์และการสื่อสาร 8) มีการใช้ภาษาเดียวกัน คือภาษาอังกฤษ และ 9) รูปแบบการศึกษาทั่วโลกจะยึดหลักศาสนาและแบบพื้นเมืองหรือท้องถิ่น

แอก คุสตุลาซารี (Ag Kustulasari. 2009) ได้ทำวิจัยเรื่อง โครงการโรงเรียนนานาชาติในประเทศอินโดนีเซีย การวิเคราะห์เชิงนโยบาย พบว่า คุณลักษณะโรงเรียนนานาชาติในประเทศอินโดนีเซีย ประกอบด้วย 1) การกำหนดแนวนโยบายในการพัฒนาไว้ใน วิสัยทัศน์ พันธกิจของโรงเรียน 2) เคารพในคุณค่าทางวัฒนธรรมที่หลากหลายและสิ่งแวดล้อมของประเทศอินโดนีเซีย 3) นักเรียนสื่อสารได้ 2 ภาษาทั้ง อินโดนีเซียและภาษาอังกฤษ 4) มีแผนพัฒนาความเป็นมืออาชีพให้ทีมงาน 5) ใช้หลักสูตรนานาชาติ และ 6) มีทรัพยากรที่เหมาะสมเพียงพอในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ

ชเลเซอร์ และสจวร์ต (Schleicher: & Stewart. 2008) ได้กล่าวไว้ใน บทความทางวิชาการเรื่อง **Learning from World-Class School** ซึ่งสรุปการจัดอันดับทางการศึกษาของ องค์การแห่งความร่วมมือทางเศรษฐกิจ (Organization of Economic Cooperation and Development) ว่าลักษณะสำคัญของ โรงเรียนมาตรฐานสากลมี 4 องค์ประกอบ คือ 1) การกำหนดมาตรฐานสูงในระดับสากล (High universal standard) 2) การตรวจสอบได้และการเป็นอิสระ (Accountability and autonomy)

3) การส่งเสริมความเป็นมืออาชีพของครู (Strengthened teacher and professionalism) และ 4) การเรียนรู้ของแต่ละบุคคล (Personalized learning) เน้นการจัดหลักสูตรให้เหมาะสมกับแต่ละบุคคล เมืองเวค (Wake County. 2008) ได้มีการประชุมนักธุรกิจและนักการศึกษา 150 คน เพื่อหาแนวทางวางระบบโรงเรียนมาตรฐานสากล ได้คุณลักษณะที่ควรจะเป็น ดังนี้ 1) สมรรถนะพื้นฐาน ด้านเทคโนโลยี การคำนึงถึงวัฒนธรรมของตนเองและชาติอื่นๆ ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ มีทักษะในการใช้ข้อมูลสารสนเทศในการแก้ปัญหา 2) หลักสูตรที่เป็นมาตรฐาน เรียนรู้อย่างลึกซึ้งเฉพาะวิชา เพื่อเตรียมตัวเข้าทำงาน คำนึงถึงโลกาภิวัตน์ กำหนดให้มีอย่างน้อย 2 ภาษาในโครงสร้างหลักสูตร 3) การประเมินผล และทดสอบ มีการประเมินผลอย่างต่อเนื่องหลากหลายครอบคลุม โปร่งใสสร้างความเชื่อมั่นในความสำเร็จแก่นักเรียน ควรมีแบบทดสอบของท้องถิ่น เพื่อเทียบเคียงกับแบบทดสอบที่เป็นมาตรฐานสากล และ 4) เวลา ตารางเรียนควรกำหนดเวลาในเรื่องการสอนโดยตรง และครูมีเวลาสำหรับเตรียมการสอน

เดอะ ไวเดอร์ ฟาวนด์ชัน (The Wilder Foundation. 2006) ได้สรุปความคิดเห็นจากผู้บริหารโรงเรียนชั้นนำ 27 โรงเรียน ในประเด็นการพัฒนาสู่โรงเรียนมาตรฐานสากล มีสิ่งที่จะต้องเตรียมสำหรับนักเรียน 8 ประการ คือ 1) ความเข้มข้นทางวิชาการ 2) ลงทุนทางการศึกษาตั้งแต่เนิ่นๆ 3) ให้เวลาสำหรับการเรียนมากที่สุดเท่าที่นักเรียนต้องการ 4) การพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง 5) การทำงานบนพื้นฐานของข้อมูลและการวิจัย 6) งบประมาณเพียงพอ 7) การทำงานที่มุ่งเน้นผลงาน 8) ความเป็นพลโลกเป็นวิชาหลัก โดยคำนึงถึงความแตกต่างทางวัฒนธรรม ความหลากหลายทางภาษา การคำนึงถึงความเป็นชุมชน

ชอล์คเกอร์ และเฮย์เนส (Chalker; & Haynes. 2004) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบวิธีที่ดีที่สุดในระบบการศึกษาจาก 10 ประเทศ รวมถึง Americans Prime Economic Competition โดยรวบรวม สังเคราะห์ประเด็นต่างๆ เพื่อให้นิยาม คำว่า World Class Standard มีประเด็นที่สรุปได้ คือ ด้านงบประมาณ โครงสร้าง ระยะเวลาขนาดห้องเรียน การพัฒนาครูเป็นมืออาชีพ หลักสูตรการสอน ระบบการประเมินผล นโยบาย และสิ่งแวดล้อมชุมชน และให้ข้อเสนอแนะว่า การกำหนดมาตรฐานสากล จะเป็นการบอกให้รัฐบาลรู้ว่า นักเรียนควรรู้อะไร และทำอะไรได้ เนื้อหาสำคัญสำหรับการเป็นพลโลก ควรได้ถูกสอนในทุกโรงเรียนจากการศึกษาหลักการ แนวคิดเชิงทฤษฎี และทักษะเกี่ยวกับแนวโน้มความเป็นสากลทางการศึกษา

สรุปได้ว่า หน่วยงานทางการศึกษาต้องปรับเปลี่ยนมาตรฐานการเรียนการสอนให้สูงขึ้นหรือทัดเทียมกับนานาชาติอารยะประเทศ เพื่อพัฒนาประชากรให้พร้อมที่จะเรียน หรือทำงานได้ทุกแห่งในโลกในมาตรฐานเดียวกัน และการที่จะทำเช่นนั้นได้ต้องมีการพัฒนาโรงเรียนให้เข้าสู่มาตรฐานสากล ซึ่งควรมีองค์ประกอบ คือ มีการพัฒนาครูและผู้บริหารเป็นมืออาชีพ หลักสูตรที่เทียบเคียงมาตรฐานสากล การจัดการเรียนการสอน 2 ภาษา ผู้เรียนมีศักยภาพเป็นพลโลก การกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้อันสูงใน

ระดับสากล การกำหนดระยะเวลาที่เหมาะสมในการจัดการเรียนการสอน การสนับสนุนงบประมาณที่เพียงพอ การมีทักษะทางเทคโนโลยีสารสนเทศ และระบบการประเมินผลที่เชื่อถือได้

เป้าหมายและตัวชี้วัดด้านผู้เรียนโรงเรียนมาตรฐานสากล

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดนโยบายให้โรงเรียนมาตรฐานสากล (World-Class Standard School) เป็นนวัตกรรมจัดการศึกษาที่ใช้เป็นยุทธศาสตร์ในกาขับเคลื่อนการพัฒนายกระดับการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพมาตรฐานเทียบเท่าสากล ผู้เรียนมีศักยภาพและความสามารถทัดเทียมกับผู้เรียนนานาชาติ

โครงการโรงเรียนมาตรฐานสากล เริ่มดำเนินการตั้งตั้งแต่ปี พ.ศ. 2553 มีวัตถุประสงค์สำคัญ 3 ประการ คือ พัฒนาผู้เรียนให้มีศักยภาพเป็นพลโลก จัดการเรียนการสอนเทียบเคียงมาตรฐานสากล และบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพ โดยมีโรงเรียนเป้าหมาย 500 โรงเรียน เป็นกลุ่มบุกเบิก และในปี พ.ศ. 2555 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้คัดเลือกโรงเรียนรุ่นสองเพิ่มเติม จำนวน 232 โรงเรียน และเพื่อให้การดำเนินการบรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เพื่อให้การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนมาตรฐานสากลบังเกิดผลเป็นรูปธรรมยิ่งขึ้น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงได้กำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัดด้านผู้เรียน ซึ่งจะสามารถสะท้อนความสำเร็จสุดท้ายและเป็นเข็มทิศให้โรงเรียนได้พัฒนาตนเองตามบริบทและศักยภาพแบบยั่งยืนได้เป็นอย่างดี

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ขอให้โรงเรียนในโครงการโรงเรียนมาตรฐานสากล และดำเนินการตามเป้าหมายและตัวชี้วัดด้านผู้เรียนโรงเรียนมาตรฐานสากล เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนา ติดตามและประเมินผล อันจะเป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน ครูผู้สอน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย

โรงเรียนมาตรฐานสากล เป็นนวัตกรรมจัดการศึกษา ที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานนำมาใช้เป็นมาตรการเร่งด่วน ในการยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพเทียบเท่ามาตรฐานของสากลหรือมาตรฐานของประเทศที่มีคุณภาพการศึกษาสูง มีความสามารถในการร่วมมือทำงาน และแข่งขันกับนานาชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะสิ่งเหล่านี้จะทำให้ประเทศไทยดำรงอยู่ในเวทีระดับนานาชาติได้อย่างรู้เท่าทัน สมศักดิ์ศรีเคียงบ่าเคียงไหล่ ไม่ถูกเอาเปรียบ ได้รับประโยชน์ในสิ่งที่ควรจะได้รับ และมีคุณภาพชีวิตที่ดี สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างสงบ สันติ ถ้อยทีถ้อยอาศัย และช่วยเหลือซึ่งกันและกันโครงการโรงเรียนมาตรฐานสากล ได้เริ่มดำเนินการนำร่องในปีการศึกษา 2553 กับโรงเรียน จำนวน 500 โรงเรียน ทั้งระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ด้วยการให้โรงเรียนในโครงการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา และพัฒนาวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับปฏิญญาว่าด้วยการจัดการศึกษาของ UNESCO ทั้ง 4 ด้าน

คือ Learning to Know, Learning to Do, Learning to Live Together และ Learning to Be รวมถึง การพัฒนาระบบการบริหารจัดการโรงเรียนด้วยระบบคุณภาพ ตามเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติ (Thailand Quality Award: TQA) มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนบรรลุคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนดของ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และเพิ่มเติมสาระการเรียนรู้ความเป็น สากล เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีศักยภาพเป็นพลโลกมีทักษะ ความรู้ ความสามารถ และคุณลักษณะอัน พึงประสงค์ ในระดับเดียวกับมาตรฐานของสากล หรือมาตรฐานของประเทศที่มีคุณภาพการศึกษาสูง* ในที่นี้หมายถึงประเทศที่มีผลการเข้าร่วมโครงการ PISA หรือ TIMSS สูงในระดับ 50%

ตัวชี้วัดความสำเร็จโรงเรียนมาตรฐานสากล

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2554: 6-13) ได้กล่าวถึง ตัวชี้วัดความ สำเร็จโรงเรียนมาตรฐานสากล ประกอบด้วย ด้านผู้เรียน ด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน ด้าน คุณภาพของผู้บริหารโรงเรียน ด้านคุณภาพของครู ด้านระบบการบริหารจัดการ ด้านปัจจัยพื้นฐาน ด้านเครือข่ายร่วมพัฒนา และด้านการวิจัยและการพัฒนา นำเสนอรายละเอียด ดังนี้

ด้านผู้เรียน

เป้าหมาย

1. นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ผ่านการประเมินระดับชาติอยู่ในระดับดี เป็นที่ ยอมรับจากสถาบัน นานาชาติ
2. นักเรียนมีความสามารถ ความถนัดเฉพาะทางเป็นที่ประจักษ์ สามารถแข่งขันใน ระดับชาติและนานาชาติ
3. นักเรียนสามารถเข้าศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นจนถึงระดับอุดมศึกษา ทั้งใน ประเทศและต่างประเทศได้ในอัตราสูงขึ้น
4. นักเรียนมีผลการเรียนที่สามารถถ่ายโอนกับสถานศึกษาระดับต่างๆ ในนานาชาติได้
5. นักเรียนใช้ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ และภาษาต่างประเทศอื่นๆ ในการสื่อสารได้ดี
6. นักเรียนสามารถสอบผ่านการวัดระดับความสามารถทางภาษาจากสถาบันภาษา นานาชาติ
7. นักเรียนสร้างกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้และจัดทำโครงการที่เสนอแนวคิดเพื่อ สาธารณะประโยชน์ร่วมกับนักเรียนนานาชาติ
8. นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์ กล้าเผชิญความเสี่ยง สามารถใช้ความคิดระดับสูง มีเหตุผลและวางแผนจัดการสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ได้
9. นักเรียนสามารถสร้างสรรค์ความคิดใหม่ๆ เพื่อประโยชน์ต่อตนเอง สังคม และ ประเทศชาติ

10. นักเรียนมีความสามารถประเมิน แสวงหา สังเคราะห์ และใช้ข้อมูลข่าวสารอย่างมีประสิทธิภาพ โดยการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการดำเนินการให้สำเร็จ

11. นักเรียนมีความรอบรู้ด้านทัศนภาพ (ภาษาภาพ สัญลักษณ์ สัญลักษณ์) รู้จักตีความ สร้างสื่อในการพัฒนาการคิด การตัดสินใจ และการเรียนรู้ให้ก้าวหน้าขึ้น

12. นักเรียนมีผลงานการประดิษฐ์ สร้างสรรค์ และออกแบบผลงานเข้าแข่งขันในเวทีระดับชาติและนานาชาติ

13. นักเรียนสามารถใช้เทคโนโลยีในการเรียนรู้ ออกแบบ สร้างสรรค์งาน สื่อสาร นำเสนอ เผยแพร่ และแลกเปลี่ยนผลงานได้ในระดับชาติและระดับนานาชาติ

14. นักเรียนมีความตระหนักรู้ในภาวะการณ์ของโลก สามารถเรียนรู้และจัดการกับสถานการณ์ที่มีความซับซ้อน

15. นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ และตระหนักในความหลากหลายทางวัฒนธรรม วัฒนธรรมนิยมประเพณีของนานาชาติ

16. นักเรียนมีความสามารถระบุประเด็นทางเศรษฐศาสตร์ วิเคราะห์ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและนโยบายสาธารณะ เปรียบเทียบค่าใช้จ่ายและผลตอบแทนได้

17. นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อสังคมและเป็นพลเมืองดี สามารถจัดการและควบคุมการใช้เทคโนโลยี เพื่อส่งเสริมให้เกิดประโยชน์ต่อสาธารณะและปกป้องคุ้มครองสิ่งแวดล้อม และอุดมการณ์ประชาธิปไตย สังคมไทย และสังคมโลก

ตัวชี้วัด ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

1. ร้อยละของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผ่านการประเมินระดับชาติอยู่ในระดับดีขึ้น

2. ร้อยละของนักเรียนที่ได้รับรางวัลเหรียญทองในการแข่งขันศิลปหัตถกรรมระดับภาคหรือระดับชาติ

3. จำนวนรางวัลที่นักเรียนได้รับจากการเข้าร่วมการแข่งขันในระดับนานาชาติ

4. นักเรียนมีค่าเฉลี่ยผลการทดสอบด้วยเครื่องมือประเมินระดับนานาชาติ เช่น PISA หรือ TIMSS ไม่น้อยกว่าค่าเฉลี่ยของระดับนานาชาติ

5. ร้อยละของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระภาษาไทยและภาษาอังกฤษผ่านการประเมินระดับชาติอยู่ในระดับดีขึ้น จากเครื่องมือที่โครงการพัฒนาขึ้น

6. จำนวนนักเรียนที่เข้ารับการทดสอบภาษาอังกฤษด้วยเครื่องมือมาตรฐานระดับนานาชาติ (เช่น IELTS, TOFEL เป็นต้น) เพิ่มมากขึ้น

7. ร้อยละของนักเรียนที่สามารถสื่อสารได้อย่างน้อย 2 ภาษา คือ ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ
 8. ร้อยละของนักเรียนที่สามารถตั้งคำถาม ตั้งสมมติฐาน และศึกษาค้นคว้าอย่างอิสระด้วยตนเอง เพื่อหาคำตอบและสรุปองค์ความรู้ได้
 9. ร้อยละของนักเรียนที่สามารถสื่อสาร เขียน และนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้าโดยใช้สื่อที่เหมาะสมได้ ที่มีแหล่งอ้างอิงที่เชื่อถือได้
 10. ร้อยละของนักเรียนที่สามารถประยุกต์องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองไปสู่การปฏิบัติหรือนำไปใช้เพื่อประโยชน์แก่สังคม
 11. จำนวนกิจกรรมที่จัดให้นักเรียนได้มานำเสนอผลงานร่วมกันในกลุ่มประเทศอาเซียน
 12. จำนวนนักเรียนแลกเปลี่ยนระหว่างโรงเรียนในโครงการกับโรงเรียนของประเทศต่างๆ ในกลุ่มอาเซียน
 13. ร้อยละของนักเรียนที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมและเป็นพลเมืองดี สามารถจัดการและควบคุมการใช้เทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมให้เกิดประโยชน์ต่อสาธารณะและปกป้องคุ้มครองสังคมสิ่งแวดล้อม และอุดมการณ์ประชาธิปไตย
 14. ร้อยละของนักเรียนที่มีความคิดสร้างสรรค์ กล้าเผชิญความเสี่ยง สามารถใช้ความคิดระดับสูงมีเหตุผล และวางแผนจัดการสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ได้
- ตัวชี้วัด ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย**
1. ร้อยละของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผ่านการประเมินระดับชาติอยู่ในระดับดีขึ้น
 2. ร้อยละของนักเรียนที่ได้รับรางวัลเหรียญทองในการแข่งขันศิลปหัตถกรรมระดับภาคหรือระดับชาติ
 3. จำนวนรางวัลที่นักเรียนได้รับจากการเข้าร่วมการแข่งขันในระดับนานาชาติ
 4. นักเรียนมีค่าเฉลี่ยผลการทดสอบด้วยเครื่องมือประเมินระดับนานาชาติ เช่น PISA หรือ TIMSS ไม่น้อยกว่าค่าเฉลี่ยของระดับนานาชาติ
 5. ร้อยละของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระภาษาไทยและภาษาอังกฤษผ่านการประเมินระดับชาติอยู่ในระดับดีขึ้น จากเครื่องมือที่โครงการพัฒนาขึ้น
 6. จำนวนนักเรียนที่เข้ารับการทดสอบภาษาอังกฤษด้วยเครื่องมือมาตรฐานระดับนานาชาติ (เช่น IELTS, TOFEL เป็นต้น) เพิ่มมากขึ้น
 7. ร้อยละของนักเรียนที่สามารถสื่อสารได้อย่างน้อย 2 ภาษา คือ ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ

8. ร้อยละของนักเรียนที่สามารถตั้งคำถาม ตั้งสมมติฐาน และศึกษาค้นคว้าอย่างอิสระด้วยตนเอง เพื่อหาคำตอบและสรุปองค์ความรู้ได้
9. ร้อยละของนักเรียนที่สามารถสื่อสาร เขียน และนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้าโดยใช้สื่อที่เหมาะสมได้ ที่มีแหล่งอ้างอิงที่เชื่อถือได้ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
10. ร้อยละของนักเรียนที่สามารถประยุกต์องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองไปสู่การปฏิบัติหรือนำไปใช้เพื่อประโยชน์แก่สังคม
11. จำนวนกิจกรรมที่จัดให้นักเรียนได้มานำเสนอผลงานร่วมกันในกลุ่มประเทศอาเซียน
12. จำนวนนักเรียนแลกเปลี่ยนระหว่างโรงเรียนในโครงการกับโรงเรียนของประเทศต่างๆ ในกลุ่มอาเซียน
13. จำนวนโครงการงานของนักเรียนที่ส่งแข่งขันระดับนานาชาติ
14. จำนวนนักเรียนที่เข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยชั้นนำทั้งในประเทศและต่างประเทศ
15. ร้อยละของนักเรียนที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมและเป็นพลเมืองดี สามารถจัดการและควบคุมการใช้เทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมให้เกิดประโยชน์ต่อสาธารณะและปกป้องคุ้มครองสังคมสิ่งแวดล้อม และอุดมการณ์ประชาธิปไตย
16. ร้อยละของนักเรียนที่มีความคิดสร้างสรรค์ กล้าเผชิญความเสี่ยง สามารถใช้ความคิดระดับสูง มีเหตุผล และวางแผนจัดการสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ได้

ด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน

เป้าหมาย

1. โรงเรียนจัดหลักสูตรสถานศึกษาที่เทียบเคียงกับหลักสูตรมาตรฐานสากล
2. โรงเรียนจัดหลักสูตรที่ส่งเสริมความเป็นเลิศตอบสนองต่อความถนัดและศักยภาพตามความต้องการของผู้เรียน
3. โรงเรียนจัดการเรียนการสอนสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ด้วยภาษาอังกฤษ
4. โรงเรียนจัดการเรียนรู้สาระการเรียนรู้ การศึกษาค้นคว้าและสร้างองค์ความรู้ (Research and Knowledge Formation) การสื่อสารและการนำเสนอ (Communication and Presentation) และกิจกรรมสร้างสรรค์และบริการสังคม (Global Education and Social Service Activity)
5. โรงเรียนใช้หนังสือ ตำราเรียน และสื่อที่มีคุณภาพตามมาตรฐานสากล
6. โรงเรียนใช้ระบบการวัดและประเมินผลแบบมาตรฐานสากล โดยประเมินจากการสอบข้อเขียนสอบปากเปล่า สอบสัมภาษณ์ การลงมือปฏิบัติ และสามารถเทียบโอนผลการเรียนกับสถานศึกษาระดับต่างๆ ทั้งในและต่างประเทศ

ตัวชี้วัด

1. ร้อยละของโรงเรียนที่จัดหลักสูตรสถานศึกษาเทียบเคียงกับหลักสูตรมาตรฐานสากล
2. ร้อยละของโรงเรียนจัดหลักสูตรที่ส่งเสริมความเป็นเลิศตอบสนองต่อความถนัดและศักยภาพตามความต้องการของผู้เรียน
3. ร้อยละของโรงเรียนที่จัดการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ การศึกษาค้นคว้าและสร้างองค์ความรู้ (Research and Knowledge Formation) การสื่อสารและการนำเสนอ (Communication and Presentation) และกิจกรรมสร้างสรรค์และบริการสังคม (Global Education and Social Service Activity)

ด้านบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพ (Quality System Management)

ด้านคุณภาพบุคลากร

คุณภาพของผู้บริหารโรงเรียน เป้าหมาย

1. ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์และสามารถนำโรงเรียนสู่การเป็นมาตรฐานสากล
2. ผู้บริหารบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพ
3. ผู้บริหารมีภาวะผู้นำทางวิชาการ (Academic Leadership) ที่มีผลงานปรากฏเป็นที่ยอมรับ
4. ผู้บริหารมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีในการสื่อสารและบริหารจัดการ
5. ผู้บริหารสามารถใช้ภาษาต่างประเทศในการสื่อสาร
6. ผู้บริหารมีประสบการณ์ อบรม ศึกษาดูงาน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ในการจัดการศึกษานานาชาติ

ตัวชี้วัด

1. ร้อยละของผู้บริหารที่จัดการศึกษาได้เทียบเคียงมาตรฐานสากล
2. ร้อยละของผู้บริหารที่ผ่านเกณฑ์การประเมินที่เกี่ยวข้อง TOA
3. ร้อยละของผู้บริหารที่สามารถใช้เทคโนโลยีในการบริหารจัดการ
4. ร้อยละของผู้บริหารสามารถใช้ภาษาต่างประเทศในการสื่อสาร
5. ร้อยละของผู้บริหารมีประสบการณ์ อบรม ศึกษาดูงาน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ในการจัดการศึกษานานาชาติ

คุณภาพของครู เป้าหมาย

1. ครูผู้สอนมีความรู้ ความสามารถ และความเชี่ยวชาญเฉพาะทางด้านวิชาการผ่านการประเมินในระดับชาติ
2. ครูสามารถใช้ภาษาต่างประเทศในการสื่อสาร

3. ครูใช้หนังสือ ตำราเรียน และสื่อที่เป็นภาษาต่างประเทศในการจัดการเรียนการสอน

4. ครูใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ (ICT) ในการจัดการเรียนการสอน การวัด และประเมินผล และการเผยแพร่ผลงาน ทั้งระบบออนไลน์ (Online) และออฟไลน์ (Offline)

5. ครูสามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ ในการจัดการเรียนการสอนกับนานาชาติ

6. ครูใช้การวิจัย สื่อ นวัตกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง

ตัวชี้วัด

1. ร้อยละของครูด้านวิชาการที่ผ่านการประเมินความเชี่ยวชาญเฉพาะทางระดับชาติ

2. ร้อยละของครูที่มีผลงานวิจัย โครงการ หนังสือ บทความ หรือเป็นวิทยากร

3. อัตราการเพิ่มของครูที่สามารถใช้ภาษาต่างประเทศในการสื่อสาร

4. ร้อยละของครูที่สามารถใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน

5. ร้อยละที่เพิ่มขึ้นของครูที่เข้าร่วมกิจกรรมที่จัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับ

นานาชาติ

ด้านระบบการบริหารจัดการ เป้าหมาย

1. โรงเรียนบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพที่ได้รับการรับรองจากองค์กรมาตรฐานสากลระดับโลก

2. โรงเรียนมีระบบการจัดการความรู้ (KM) และการสร้างนวัตกรรมเผยแพร่ทั้งในประเทศและต่างประเทศ

3. โรงเรียนนำวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practices) มาใช้ในการบริหารจัดการครอบคลุมภารกิจทุกด้านของโรงเรียน

4. โรงเรียนมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การบริหารจัดการทั้งในประเทศ/ต่างประเทศ

5. โรงเรียนมีการบริหารด้านบุคลากรอย่างมีอิสระและคล่องตัว โดยสามารถกำหนดอัตรากำลังสรรหา บรรจุ จัดจ้าง ส่งเสริม และพัฒนา

6. โรงเรียนสามารถแสวงหา ระดมทรัพยากรด้านต่างๆ เพื่อพัฒนาความเป็นเลิศในการจัดการศึกษา โดยสามารถบริหารจัดการได้อย่างคล่องตัวตามสภาพความคล่องตัวและจำเป็น

ตัวชี้วัด

1. ร้อยละของโรงเรียนที่บริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพ

2. ร้อยละของโรงเรียนที่มีการบริหารด้านบุคลากรอย่างมีประสิทธิภาพและคล่องตัว ในการกำหนดอัตรากำลัง สรรหา บรรจุ จัดจ้าง ส่งเสริม และพัฒนา

3. ร้อยละของโรงเรียนที่มีการระดมทรัพยากรด้านต่างๆ เพื่อพัฒนาความเป็นเลิศในการจัดการศึกษา โดยสามารถบริหารจัดการได้อย่างคล่องตัวตามสภาพความต้องการ และจำเป็น

ด้านปัจจัยพื้นฐาน เป้าหมาย

1. โรงเรียนมีขนาดชั้นเรียนที่เหมาะสม โดยมีจำนวนนักเรียนต่อห้อง (ปฐมวัย 25 คน: 1 ห้อง, ประถมศึกษา 30 คน: 1 ห้อง, มัธยมศึกษา 35 คน: 1 ห้อง) โดยมีจำนวนครูที่มีความรู้ตรงสาขาวิชาที่สอนเพียงพอ และมีอัตราส่วนครูต่อ 1 คน ต่อนักเรียนไม่เกิน 20 คน

2. ภาระงานสอนของครู มีความเหมาะสมไม่เกิน 20 ชั่วโมงต่อสัปดาห์

3. โรงเรียนจัดให้มีหนังสือ/ตำราเรียนที่มีคุณภาพระดับมาตรฐานสากล เพื่อให้ นักเรียนได้ใช้เรียนอย่างเพียงพอ

4. โรงเรียนมีคอมพิวเตอร์พกพา สำหรับนักเรียนทุกคน

5. โรงเรียนมีเครือข่ายอินเทอร์เน็ตแบบความเร็วสูงเชื่อมโยงครอบคลุมพื้นที่ของโรงเรียน

6. โรงเรียนมีห้องเรียนอิเล็กทรอนิกส์มัลติมีเดีย (Electronic Multi-Media Classroom) ห้องทดลอง ห้องปฏิบัติการ และมีอุปกรณ์เทคโนโลยีที่ทันสมัย เน้นความเป็นเลิศของนักเรียนตามกลุ่มสาระอย่างเพียงพอ และสามารถเชื่อมโยงเครือข่าย เพื่อการเรียนรู้และสืบค้นข้อมูลได้รวดเร็ว

7. โรงเรียนมีห้องสมุด แหล่งเรียนรู้ ศูนย์วิทยบริการ (Resource Center) ที่มีสภาพแวดล้อมบรรยากาศเอื้อต่อการให้บริการ มีสื่อที่พอเพียงเหมาะสม ทันสมัย มีกิจกรรมที่ส่งเสริม การอ่าน การเรียนรู้และการค้นคว้าอย่างหลากหลาย

ตัวชี้วัด

1. ร้อยละของโรงเรียนที่มีห้องอิเล็กทรอนิกส์มัลติมีเดีย

2. ร้อยละของโรงเรียนที่มีห้องทดลอง ห้องปฏิบัติการพร้อมอุปกรณ์ที่ทันสมัย เป็นไปตามเกณฑ์

3. ร้อยละของโรงเรียนที่มีห้องสมุด ศูนย์วิทยบริการ (Resource Center) ที่มีบริการด้วยระบบเทคโนโลยีที่ทันสมัย

4. ร้อยละของครู/นักเรียน ที่มีความพึงพอใจในการใช้ห้องสมุด ศูนย์วิทยบริการ

5. ร้อยละของโรงเรียนที่มีขนาดห้องเรียนและอัตราส่วนครูต่อนักเรียนอยู่ในระดับเหมาะสม

ด้านเครือข่ายร่วมพัฒนา เป้าหมาย

1. โรงเรียนมีเครือข่ายร่วมพัฒนาทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับภูมิภาค ระดับประเทศ และระหว่างประเทศ
2. โรงเรียนจัดกิจกรรมการเรียนรู้แลกเปลี่ยนประสบการณ์และทรัพยากรระหว่างเครือข่ายโรงเรียนร่วมพัฒนา
3. โรงเรียนมีเครือข่ายสนับสนุนจากสถาบันอุดมศึกษาและองค์กรอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ และภาคเอกชนทั้งในประเทศและต่างประเทศ
4. นักเรียนและครูมีเครือข่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับบุคคลอื่นทั้งในประเทศและต่างประเทศ

ตัวชี้วัด

1. ร้อยละของโรงเรียนที่มีเครือข่ายร่วมพัฒนา ทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับภูมิภาค ระดับประเทศ และระหว่างประเทศ
2. ร้อยละของโรงเรียนที่มีเครือข่ายสนับสนุนจากสถาบันอุดมศึกษาและองค์กรอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ และภาคเอกชนทั้งในประเทศและต่างประเทศ
3. ร้อยละของครู/นักเรียน ที่มีเครือข่ายเรียนรู้กับบุคคลอื่น ทั้งระดับประเทศ และระหว่างประเทศ

ด้านการวิจัยและการพัฒนา เป้าหมาย

โรงเรียนดำเนินการจัดทำวิจัยและพัฒนาการจัดการศึกษาด้านต่างๆ อย่างต่อเนื่อง และใช้ผลการวิจัยเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาเทียบเคียงมาตรฐานสากล

ตัวชี้วัด

ร้อยละของโรงเรียนที่มีผลการวิจัยเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาอย่างน้อยปีการศึกษาละ 1 เรื่อง

รูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษา

ในโลกยุคโลกาภิวัตน์ สังคมจะมีการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ อย่างรวดเร็ว และมีการดิ้นรนแข่งขันสูงมาก ประชาชนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพเพื่อพัฒนาให้มีความรู้ ความสามารถและศักยภาพอย่างพอเพียง จึงจะสามารถปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างสมดุล การบริหารจัดการศึกษาต้องปรับเปลี่ยนไปสู่การพัฒนาปรับปรุงคุณภาพให้เหมาะสมและทันต่อการเปลี่ยนแปลง ดังนั้น สถานศึกษาต้อง

พัฒนาการจัดการศึกษาของตนและแสดงภาวะความรับผิดชอบต่อประจักษ์แก่สังคมว่า สถานศึกษามีประสิทธิผลใน 2 ประเด็นหลัก คือ

1. ผู้เรียนทุกคนมีความรู้ความสามารถและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างแท้จริง
2. สถานศึกษามีศักยภาพในการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนบรรลุผลตามมาตรฐานอย่างแท้จริง ด้วยเหตุนี้โรงเรียนจึงต้องให้ความสำคัญต่อกระบวนการบริหารคุณภาพ ด้วยเหตุผล 3 ประการคือ

ประการแรก นโยบายของรัฐเกี่ยวกับการจัดการศึกษาในปัจจุบันและอนาคตมุ่งเน้นให้โรงเรียนสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ โดยใช้การรับรองมาตรฐานโรงเรียนเป็นแนวปฏิบัติที่สำคัญ โดยมุ่งเน้นความเสมอภาคของประชากรวัยเรียนที่มีโอกาสเข้ารับการศึกษ โดยเป็นการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและมาตรฐานที่เท่าเทียมกัน คุณภาพการศึกษาของประชากรวัยเรียนที่มีคุณลักษณะเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและมีความสามารถในการที่จะแข่งขันในระดับสากลได้เต็มศักยภาพ และมีแนวทางหลักเพื่อไปสู่ความสำเร็จ ต้องบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School-Based Management) มีการกระจายอำนาจทั้งด้านวิชาการ การบริหารทั่วไป เน้นการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ โดยคำนึงถึงการบริหารจัดการที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ (Result-Based Management) และการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งคุณภาพผู้เรียนเป็นสำคัญ

ประการที่สอง การเปลี่ยนแปลงสู่การบริหารจัดการสมัยใหม่ ปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันทั่วโลกว่า กลยุทธ์ในการบริหารที่ดีที่สุด คือการมุ่งเน้นคุณภาพและในปัจจุบันคุณภาพเป็นเรื่องของความพึงพอใจของผู้รับบริการ ให้ตรงตามความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การบริหารจัดการคุณภาพมีเป้าหมายเพื่อสร้างประสิทธิภาพการทำงานสูงสุดให้แก่องค์กร

ประการที่สาม การบริหารจัดการคุณภาพสถานศึกษาทั้งระบบ แนวโน้มการบริหารจัดการสถานศึกษา มีเป้าหมายสร้างความเป็นเลิศให้แก่เยาวชนเพื่อเตรียมพร้อมในการแข่งขันอย่างได้เปรียบในตลาดโลก โดยมุ่งเน้นประเด็นสำคัญ คือ การพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่สามารถสร้างความแข็งแกร่งทางเศรษฐกิจและสังคมที่ยั่งยืน ในการปรับปรุงคุณภาพการดำเนินงานของสถานศึกษา โดยอยู่บนพื้นฐานการกระจายอำนาจ การมีส่วนร่วมของบุคลากรในสถานศึกษาอย่างทั่วถึง รวมทั้งผู้ปกครองและชุมชน ในการบริหารสถานศึกษา การแข่งขันด้านคุณภาพ และการใช้การวิจัยเพื่อสร้างสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้ ในการบริหารจัดการคุณภาพยังสอดคล้องกับแนวทาง 5 ส พอเพียง ตามแนวคิดของ ธรรมชาติ รัตนกุล (2556: ออนไลน์) ที่ได้กล่าวถึง วิธีการปฏิบัติหรือดำเนินการได้ใช้แนวทาง 5 ส พอเพียง ร้อยเรียงสู่ความสำเร็จ ดังนี้

1. ส-ส่งเสริมโดยการส่งเสริมบุคลากรเข้ารับการอบรมพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง และสม่ำเสมอ ซึ่งบุคลากรที่เข้ารับการอบรมพัฒนาจะได้รับการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ได้รับการอำนวยความสะดวกต่างๆ ในทุกด้านแก่บุคลากร มีการติดตามผลการอบรมพัฒนาตนเอง เพื่อนำความรู้ ความสามารถมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้เกิดประสิทธิภาพแก่นักเรียนมากที่สุด ส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลาย เพื่อเพิ่มศักยภาพและความสามารถของครู นักเรียน ให้บริการและอำนวยความสะดวกในด้านสื่อ อุปกรณ์ ด้านการบริหารจัดการและด้านการเรียนการสอน ปรับปรุงพัฒนาอาคารสถานที่ แหล่งเรียนรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้

2. ส-สร้างสรรค์ ส่งเสริมให้บุคลากรได้จัดทำโครงการ กิจกรรมต่างๆ และดำเนินงานตามโครงการ ให้บรรลุวัตถุประสงค์ รายงานผลการดำเนินงาน เพื่อนำผลการดำเนินงานมาปรับปรุงแก้ไข พัฒนา แลกเปลี่ยนเรียนรู้ สร้างสรรค์ผลงานให้เกิดกับครูและนักเรียนตามความสนใจ และความถนัด มีการวิจัยชั้นเรียนเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาผู้เรียน นิเทศติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง นำไปสู่ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ได้อย่างทั่วถึง ทั้งด้านการเรียน เศรษฐกิจ ความเป็นอยู่ และได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครองเป็นอย่างดี สามารถสร้างสรรค์งานอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

3. ส-สามัคคี จัดการเรียนการสอนแบบมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชน โดยจัดให้มีการประชุมผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา เพื่อร่วมกันกำหนดแนวทางแก้ไขและพัฒนาปรับปรุง ในด้านการบริหารจัดการ ทั้งด้านวิชาการ และด้านอาคารสถานที่ ส่งเสริมความสามัคคีของบุคลากร โดยใช้ทฤษฎีการจูงใจ ในการทำงานร่วมกันอย่างมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน อาศัยความร่วมมือร่วมใจ ความเต็มใจจัดกิจกรรมร่วมกันในวันสำคัญและในโอกาสต่าง ๆ เน้นความเสมอภาคและยุติธรรมกับทุกคน ลดความขัดแย้งในองค์กร โดยวิธีการบริหารความขัดแย้ง ภายในบุคคล ระหว่างบุคคล และภายในองค์กร เพื่อให้บุคลากรเกิดความสามัคคี รักใคร่ปรองดองกัน

4. ส-ส่วนร่วม มีการสร้างบรรยากาศในการทำงาน โดยทราบถึงความต้องการในการพัฒนางานของแต่ละบุคคล ระดมความคิด ร่วมเสนอแนะ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ และร่วมพัฒนางานด้วยความเต็มใจอุทิศแรงกาย แรงใจ มุ่งมั่นต่องาน การทำงานในแต่ละขั้นตอนจะมีการประชุมปรึกษาหารือ มีการแบ่งหน้าที่โครงสร้างงานที่ชัดเจน และให้บริการ อำนวยความสะดวกแก่บุคลากร เป็นอย่างดี เน้นให้ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

สอน การส่งเสริมกิจกรรมต่างๆ การให้ความร่วมมือในทุกๆ ด้าน เกิดความรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร

5. ส-สนุกสนาน การสร้างขวัญและกำลังใจบุคลากร โดยให้ความสำคัญแก่บุคลากร มีแนวทางการบริหารที่ไม่กดดันใคร เน้นการทำงานที่มีความสุขสนุกกับงาน ช่วยในการติดตามประสานงาน อำนวยความสะดวก นิเทศงาน และประเมินผลการทำงานของบุคลากรอย่างใกล้ชิด และเป็นกันเอง พร้อมทั้งให้คำแนะนำด้วยวิธีกัลยาณมิตร มีการสำรวจความพึงพอใจของครู เพื่อนำผลมาพัฒนาปรับปรุงแก้ไขร่วมกัน จัดให้มีการทัศนศึกษา ดูงานต่างๆ ให้บุคลากรได้รับทั้งความเพลิดเพลินและได้รับความรู้เพื่อนำมาสร้างสรรค์พัฒนางาน ซึ่งจัดเป็นวิธีการที่เป็นเลิศของการบริหาร

จากที่กล่าวมาข้างต้น คุณภาพการจัดการศึกษาเป็นสิ่งที่สังคมให้ความสนใจและห่วงใย สถานศึกษาจำเป็นต้องสร้างความเชื่อมั่นแก่สังคมว่ามีความสามารถในการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนมีคุณธรรม มีความรู้ มีความสุข ตามที่สังคมคาดหวัง ดังนั้นสถานศึกษาที่มีคุณภาพควรศึกษาองค์ความรู้ในด้านต่างๆ อาทิ การจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน บทบาทผู้นำในการบริหารองค์กรแห่งการเรียนรู้ และรูปแบบการบริหารของสถานศึกษา ดังจะกล่าวต่อไป

การจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

คุณลักษณะของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

คุณลักษณะของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่จะสนองเจตนารมณ์พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. 2545: 78; สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2546: 2) มีดังนี้

1. สถานศึกษามีบทบาทหลักเป็นหน่วยบริการทางการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของท้องถิ่น และควรเป็นหน่วยนำสังคมของชุมชนนั้นโดยอาศัยกรอบนโยบายที่กำหนดในระดับชาติเป็นแนวทาง

2. สถานศึกษามีคุณภาพและศักยภาพเพียงพอที่จะดำเนินการตามวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษาได้ด้วยตนเอง ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาที่จะต้องพัฒนาสถานศึกษาทุกแห่งให้มีคุณภาพและศักยภาพเพียงพอที่จะดำเนินการได้ด้วยตนเองอย่างมีคุณภาพ

3. คุณภาพมาตรฐานจำเป็นต้องยุบรวม หรือแปลงสภาพเป็นแหล่งบริการทางการศึกษาในรูปแบบอื่น

4. สถานศึกษามีอิสระในการบริหารจัดการศึกษาภายใต้กรอบนโยบายที่กำหนดด้วยตนเอง ด้านการตัดสินใจโดยสมบูรณ์ในการบริหารงานวิชาการ งานงบประมาณ งานบริหารงานบุคคล และงานบริหารทั่วไปที่เป็นส่วนหนึ่งของสถานศึกษา จึงควรเบ็ดเสร็จอยู่ที่สถานศึกษา

5. สถานศึกษาทุกแห่งสามารถประกันคุณภาพได้ ดังนั้น สถานศึกษาจึงมีวิสัยทัศน์ พันธกิจเป้าหมาย แผนการดำเนินงาน และการปฏิบัติงานที่เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน และดัชนีชี้วัด คุณภาพที่สามารถตรวจสอบและเปิดเผยสู่สาธารณชนได้

6. สถานศึกษามีการรวมพลังกันในการดำเนินงาน ดังนั้น การสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงาน องค์กร และบุคคลทั้งภาครัฐและเอกชน และการรวมกลุ่มสถานศึกษา ซึ่งเป็นแนวทางหลักในการเพิ่มประสิทธิภาพและเสริมพลังให้สถานศึกษาสามารถจัดบริการได้กว้างขวาง หลากรูปแบบ ผู้มีส่วนร่วมฝ่ายต่างๆ เข้ามามีบทบาทในฐานะผู้ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ และร่วมรับผิดชอบ ไม่ใช่เป็นเพียงคณะกรรมการที่มีหน้าที่ให้ข้อเสนอแนะหรือให้คำปรึกษาเพียงอย่างเดียว

ภารกิจของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ภารกิจของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมี 2 ลักษณะ คือ ภารกิจที่ต้องร่วมกันกับเขตพื้นที่การศึกษา และภารกิจของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานดำเนินการเอง (สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. 2545: 4) ดังนี้

1. ภารกิจที่ร่วมกันระหว่างเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา

1.1 ให้มีระบบประกันคุณภาพการศึกษาและสถานศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วย ระบบการประกันคุณภาพภายในและระบบประกันคุณภาพภายนอก ระบบ หลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

1.2 ให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษา จัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหาร การศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเปิดเผยต่อสาธารณชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐาน การศึกษา และเพื่อรองรับการประเมินคุณภาพจากภายนอก

1.3 ให้มีองค์กรกลางบริหารบุคคลของข้าราชการครู โดยให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาทั้งของหน่วยงานทางการศึกษาในระดับสถานศึกษาของรัฐและระดับเขตพื้นที่การศึกษา เป็นข้าราชการในสังกัดองค์กรกลางบริหารบุคคลของข้าราชการครู โดยยึดหลักการกระจายอำนาจการบริหารงานบุคคลสู่เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ทั้งนี้ให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด

1.4 ให้หน่วยงานทางการศึกษาระดมทรัพยากรบุคคลในชุมชน ให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาโดยนำประสบการณ์ ความรอบรู้ ความชำนาญ และภูมิปัญญาท้องถิ่นของบุคคล ดังกล่าวมาใช้ เพื่อให้เกิดประโยชน์ทางการศึกษา และยกย่องเชิดชูผู้ที่ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษา

2. ภารกิจที่สถานศึกษาต้องดำเนินการเอง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน. 2546: 7)

2.1 การจัดกระบวนการเรียนรู้ ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
ดำเนินการ ดังต่อไปนี้

2.1.1 จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ และความ
ถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

2.1.2 ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์
และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา

2.1.3 จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามประสบการณ์จริง ฝึกปฏิบัติให้ทำ
ได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่าน และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง

2.1.4 จัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยผสมผสานความรู้ต่างๆ อย่างได้
สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา

2.1.5 ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม
สื่อการเรียนและอำนวยความสะดวก เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งใช้การวิจัย
เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ผู้สอน และผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการ
สอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่างๆ

2.1.6 จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลา ทุกสถานที่ มีการประสานความ
ร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครองและบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

2.1.7 ให้สถานศึกษาจัดการประเมินผู้เรียน โดยพิจารณาจากพัฒนาการ
ของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรม และการทดสอบควบคู่ไปใน
กระบวนการเรียนการสอนตามความเหมาะสมของแต่ละระดับและรูปแบบการศึกษา ให้สถานศึกษาใช้
วิธีการที่หลากหลายในการจัดสรรโอกาสการศึกษาต่อ และนำผลการประเมินผู้เรียนมาใช้ประกอบการ
พิจารณาด้วย

2.2 ให้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดหลักสูตรแกนกลางการศึกษา
ขั้นพื้นฐานเพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองดีของชาติ การดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ
ตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อ ให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีหน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตรตามวัตถุประสงค์
ในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อ
เป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

2.3 ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและ

สถาบันสังคมอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนโดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษา อบรม มีการแสวงหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร และรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญา และวิทยาการต่างๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ รวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การพัฒนาระหว่างชุมชน

2.4 ให้สถานศึกษาพัฒนาการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพรวมทั้งส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษา

2.5 ให้สถานศึกษาของรัฐเป็นนิติบุคคล มีอำนาจในการปกครอง ดูแลบำรุงรักษา ใช้และจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินของสถานศึกษา ทั้งที่เป็นที่ราชพัสดุตามกฎหมายว่าด้วยที่ราชพัสดุ และที่เป็นทรัพย์สินอื่น รวมทั้งจัดหารายได้จากการบริการของสถานศึกษาและเก็บค่าทำเนียบการศึกษาที่ไม่ขัดหรือแย้งกับนโยบาย วัตถุประสงค์ และภารกิจหลักของสถานศึกษา

2.6 มุ่งส่งเสริมผู้เรียนให้มีสิทธิได้รับการพัฒนาขีดความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในโอกาสแรกที่ทำได้ เพื่อให้มีความรู้และทักษะเพียงพอที่จะใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

2.7 สถานศึกษาเป็นสถาบันทางสังคมที่มีหน้าที่โดยตรงในการสืบทอดและสืบสานวัฒนธรรมสังคมให้แก่เยาวชน

จากที่กล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า การจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นความร่วมมือกันของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา ครอบครัวยุทธศาสตร์ ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ

องค์กรแห่งการเรียนรู้

ความหมายขององค์กรแห่งการเรียนรู้

องค์กรแห่งการเรียนรู้ คือ องค์กรที่ขยายขีดความสามารถและเพิ่มศักยภาพเพื่อสร้างผลงานและสร้างอนาคตอย่างต่อเนื่อง โดยผู้คนในองค์กรต่างก็เรียนรู้ถึงวิธีที่จะเรียนรู้ด้วยกันอย่างต่อเนื่อง (Dr. Peter M. Senge, MIT Sloan School of management) องค์กรแห่งการเรียนรู้ เป็นองค์กรที่มีการมุ่งเน้นในการกระตุ้น แรงจูงใจ และสนใจ ให้สมาชิกทุกคนมีความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา เพื่อขยายศักยภาพของตนเองและองค์กรในการที่จะลงมือปฏิบัติภารกิจ นานัปการให้สำเร็จลุล่วง โดยอาศัยรูปแบบของการทำงานเป็นทีม และการเรียนรู้ร่วมกัน ตลอดจนมีความคิดความเข้าใจเชิงระบบที่จะประสานกัน เพื่อให้เกิดความได้เปรียบที่ยั่งยืนต่อการแข่งขันท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์ (วีระวัฒน์ บันนิตมัย, 2544: 112)

ความสำคัญขององค์กรแห่งการเรียนรู้

องค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) จะเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญและจำเป็นต่อการบริหารองค์กรยุคใหม่ ซึ่งจะเป็นยุคที่เน้นการพัฒนาไปที่ทรัพยากรบุคคล โดยจะมีการสร้างสมฐานความรู้ (Knowledge Based) และสินทรัพย์อัจฉริยภาพ (Intellectual Capitals) เพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ และการบริการในรูปแบบต่างๆ อย่างต่อเนื่อง ทรัพยากรบุคคลในยุคต่อจากนี้ไป จึงต้องมีความสามารถ มีความเชี่ยวชาญ (Competence) และเป็นมืออาชีพ (Professional) อย่างแท้จริง โดยมุ่งมั่นพัฒนาตนเอง เพิ่มพูนความรู้ (Knowledge) และทักษะ (Skills) อย่างต่อเนื่อง ด้วยกระบวนการของการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) (วิระวัฒน์ ปันนิตามัย. 2544: 132)

1. ลักษณะองค์กรแห่งการเรียนรู้
2. ทนต่อการเปลี่ยนแปลง
3. ใช้เทคโนโลยีสนับสนุนการเรียนรู้
4. มีวัฒนธรรมการเรียนรู้ เจ้าหน้าที่ใฝ่รู้ ศึกษา และเผยแพร่
5. มุ่งเน้นคุณภาพของผลิตภัณฑ์ตามความพึงพอใจของลูกค้า
6. โครงสร้างหน่วยงานที่ไม่มีสายการบังคับบัญชามาก ยืดหยุ่น จัดทีมงานได้
7. เพิ่มอำนาจการปฏิบัติแก่เจ้าหน้าที่ สามารถตัดสินใจแก้ไขปัญหา และเรียนรู้ไปด้วย
8. ทุกคนมีส่วนร่วมสร้างและถ่ายโอนความรู้ มีระบบการเรียนรู้ร่วมกันและใช้ประโยชน์จากการเรียนรู้
9. มีบรรยากาศที่เกื้อหนุน เช่น บรรยากาศประชาธิปไตย บรรยากาศของการมีส่วนร่วม
10. มีการทำงานเป็นทีม ใช้คนทำงานจากหลายส่วน
11. มีวิสัยทัศน์ร่วมกัน
12. ผู้บริหารเป็นพี่เลี้ยงที่ปรึกษา ผู้ชี้แนะ ผู้เกื้อหนุนการเรียนรู้
13. มีมุมมองในภาพรวมและเป็นระบบ
14. ให้มีการเรียนรู้จากประสบการณ์

การสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้

ในปี ค.ศ. 1990 Dr. Peter M. Senge ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับองค์กรแห่งการเรียนรู้ไว้ในหนังสือ *The Fifth Discipline: The Art and Practice of the Learning Organization* ซึ่งให้ความหมายว่า "องค์กรแห่งการเรียนรู้ คือ องค์กรที่บุคลากรในองค์กรนั้นมุ่งมั่นที่จะเพิ่มขีดความสามารถของตน มีการสร้างสรรค์ผลงานที่เป็นความปรารถนา เป็นที่ซึ่งมีสิ่งใหม่ๆ เกิดขึ้น มีการขยายขอบเขต

ของแบบแผนของการคิด เป็นที่ซึ่งสามารถสร้างแรงบันดาลใจใหม่ๆ ได้อย่างอิสระ เป็นที่ซึ่งสมาชิกขององค์กรมีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องถึงวิธีที่จะเรียนรู้ร่วมกัน”

การที่จะบรรลุความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ได้นั้น เซงกี (Senge, 1990) ได้เสนอวินัยทั้ง 5 ประการที่จะเป็นแนวปฏิบัติที่สำคัญ เพื่อให้ปัจเจกบุคคลและองค์กรทั้งหลายประสบความสำเร็จปราศจากอุปสรรค การเรียนรู้ก็คือ การยึดมั่นปฏิบัติตามวินัยทั้ง 5 ประการ เพื่อสร้างพื้นฐานสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ได้อย่างสมบูรณ์

วินัย 5 ประการที่ทุกคนจะต้องถือปฏิบัติ มีดังนี้

1. บุคคลากรมีความรอบรู้ (Personal mastery) มุ่งสู่ความเป็นเลิศ
2. รูปแบบความคิด (Mental Models) รูปแบบวิธีการคิด และมุมมองที่เปิดกว้าง
3. วิสัยทัศน์ร่วม (Shared Vision) การสร้างและสานวิสัยทัศน์
4. การเรียนรู้เป็นทีม (Team Learning) การเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม
5. ความคิดเป็นระบบ (Systems Thinking) ความคิดความเข้าใจเชิงระบบ

การพัฒนาองค์กร

การบริหารงานตามกระบวนการ มักมุ่งเน้นงานไม่คำนึงถึงความต้องการของสมาชิกในหน่วยงานการบริหารงานระบบนี้จึงไม่ค่อยได้รับการยอมรับคุณค่าและวิธีการของคน ในระบบนี้จะมีสายงานการบังคับบัญชาที่มีการกำหนดแน่นอนตายตัวว่าจากใครถึงใครเป็นขั้นตอนสุดท้าย เป็นรูปปิรามิดหรืออันดับโครงสร้างองค์กรแบบต้นไม้ (Hierarchical) มีระเบียบ วิธีการแน่นอน การแบ่งงานให้สมาชิกรับผิดชอบแบ่งตามความชำนาญเฉพาะอย่าง เช่น ระบบการบริหารราชการ หรือองค์กรที่มีการแบ่งงานในโครงสร้างองค์กรที่ชัดเจนและเฉพาะด้าน การบรรจุเลื่อนตำแหน่งขึ้นอยู่กับความสามารถเชิงวิชาการ ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลนั้นจะมีอยู่อย่างจำกัด เนื่องจากแต่ละคนในหน่วยงานนั้นจะใช้ความรู้ความสามารถและประสบการณ์ของตนเองเพื่องานของตนมากกว่าเพื่องานส่วนรวม มีความรับผิดชอบต่องานของตนเองมากกว่าคำนึงถึงความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับคนอื่น การประสานงานทำเฉพาะสายงานบังคับเท่านั้น เช่น การควบคุม การกำกับดูแล ดำเนินไปตามความสัมพันธ์ของสายงานที่กำหนดให้สมาชิกในองค์กร กล่าวได้ว่า มีความจงรักภักดี เคารพเชื่อฟังผู้บังคับบัญชาตามลำดับมากกว่าความผูกพันต่อกันหรือการมีค่านิยมร่วมกัน ส่วนการตัดสินใจขั้นสุดท้ายเพื่อแก้ปัญหาเป็นหน้าที่ของผู้บังคับบัญชาสูงสุด

วัตถุประสงค์ในการพัฒนาองค์กร

การพัฒนาองค์กรของหน่วยงานแต่ละหน่วยงานนั้นมีวัตถุประสงค์ไม่เหมือนกัน ส่วนใหญ่จะขึ้นอยู่กับการวิเคราะห์ปัญหา ซึ่งลักษณะปัญหาตลอดแนวทางการวางยุทธศาสตร์ในการ

เปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาตามเป้าหมายขององค์กรไม่เหมือนกันกับประสบการณ์และทักษะของผู้บริหาร การเปลี่ยนแปลงเพื่อการพัฒนาองค์กรนั้นมุ่งเน้นในหัวข้อ ต่อไปนี้

1. การสร้างระบบหรือปรับปรุงระบบสายการทำงานให้มีความยืดหยุ่นได้ตามลักษณะงาน
2. การแก้ปัญหาาร่วมกัน แนวทางการแก้ปัญหาที่ดีที่สุด คือ การให้สมาชิกในหน่วยงานร่วมกันหาแนวทางด้วยวิธีการสร้างบรรยากาศที่เปิดเผยทั่วทั้งองค์กร
3. การยอมรับในความรู้ความสามารถ ทักษะเฉพาะตัวของสมาชิกว่ามีความสำคัญยิ่งกว่าอำนาจตามตำแหน่งและบทบาทหน้าที่
4. เพื่อความไว้วางใจ คือ การให้ความไว้วางใจให้ความร่วมมือ ให้การสนับสนุนและกลุ่มบุคคลที่เตรียมอย่างเสมอภาค แม้ระดับจะต่างกันก็ตาม
5. ขจัดความขัดแย้ง หรือการแข่งขันให้อยู่ในกรอบเป้าหมายของงาน
6. ระบบการให้รางวัลหรือความดีความชอบ คือ เน้นความก้าวหน้าของคน และประสิทธิภาพความก้าวหน้าของงานเป็นหลัก
7. มุ่งเน้นให้สมาชิกเกิดความเชื่อมั่นและรู้สึกว่าเป็นเจ้าขององค์กรร่วมกัน
8. ความสอดคล้องในการบริหารคนกับบริหารเป้าหมายขององค์กรเป็นไปในทิศทางเดียวกัน
9. การควบคุมตัวเองได้ดี คือ สมาชิกองค์กรรู้ทิศทางกระบวนการพัฒนาตนเอง
10. สมาชิกพร้อมที่เผชิญปัญหาสามารถแก้ไขปัญหา โดยทีมงานและการแก้ไขเพื่อกลุ่มมากกว่าพยายามหลีกเลี่ยง บ่ายเบี่ยง ไม่ยอมรับว่ามีปัญหาในองค์กร
11. ส่งเสริมระบบการติดต่อสื่อสารทั้ง 2 ระบบ คือ แนวนอนและแนวตั้งอย่างเปิดเผย
12. การตอบปัญหาแบบเสริมสร้างและสร้างสรรค์
13. เพื่อพัฒนาบุคลากรและพฤติกรรมของกลุ่มงาน ได้แก่ การสื่อสารและการประสานงานมีภาวะผู้นำ การตัดสินใจอย่างมีประสิทธิภาพ มีความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับหน่วยงานในองค์กร
14. เพื่อให้มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ด้วยการวางแผนงานและปฏิบัติงานให้เป็นไปตามแผนงานที่กำหนดไว้

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า องค์กรประกอบที่บ่งบอกความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่เด่นชัด ประกอบด้วย

1. การเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้
2. การประยุกต์ใช้เทคโนโลยี

3. การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน
4. การมีวัฒนธรรมการเรียนรู้

รูปแบบ

ความหมายของรูปแบบ

โมเดล (model) เป็นคำภาษาอังกฤษที่นำมาใช้ในภาษาไทย เข้ามามีบทบาทในการวิจัยและการทำวิทยานิพนธ์ของนิสิตนักศึกษาเพิ่มมากขึ้น โดยใช้คำว่า รูปแบบ ต้นแบบ ตึกตา วงจรแบบ แบบจำลอง แบบแผน ตัวแบบ เป็นต้น (อุทุมพร (ทองอุไร) จามรมาน. 2541: 22) ในการให้ความหมายของรูปแบบมีนักวิชาการได้ให้ความหมายไว้หลายลักษณะ เช่น

ทาคาโอะ มียากาวะ (1986) กล่าวว่า รูปแบบคือการแสดงสภาพความเป็นจริงที่กำลังศึกษาค้นคว้าออกมาในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง เป็นการอธิบายการพยากรณ์ หรือการควบคุมเกี่ยวกับโครงสร้างและการเคลื่อนไหวของสภาพความเป็นจริงที่ค้นคว้าอยู่

พูลสุข หิงคานนท์ (2540) กล่าวว่า รูปแบบ หมายถึงถึง สิ่งที่แสดงโครงสร้างทางความคิดองค์ประกอบและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่างๆ ที่เกี่ยวข้องของเรื่องที่ศึกษา

คาแพลน (Kaplan. 2001) กล่าวว่า รูปแบบอาจเป็นแบบแนวความคิด หรือแบบคณิตศาสตร์ก็ได้ บางครั้งรูปแบบมีความหมายเช่นเดียวกับทฤษฎี โดยเฉพาะถ้าเป็นแบบข้อเสนอทั้งรูปแบบและทฤษฎีต่างก็เป็นการเลียนแบบ หรือย่อจากความเป็นจริงโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อจัดระเบียบความคิดเกี่ยวกับความเป็นจริงเพื่อให้เข้าใจสาระสำคัญของความจริงง่ายขึ้น

วิลเลอร์ (Willer. 1976) กล่าวว่ารูปแบบเป็นการสร้างมโนทัศน์ (Conceptualization) เกี่ยวกับชุดของปรากฏการณ์ โดยอาศัยหลักการ (Rationale) ของระบบรูปนัย (Formal System) และมีจุดมุ่งหมายเพื่อทำให้เกิดความกระจ่างชัดของนิยามความสัมพันธ์

กู๊ด (Good. 1973) ได้รวบรวมความหมายของรูปแบบไว้ในพจนานุกรมการศึกษา 4 ความหมาย คือ

1. เป็นแบบอย่างของสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างหรือทำซ้ำ
2. เป็นตัวอย่างเพื่อการเลียนแบบ เช่น การออกเสียงภาษาต่างประเทศเพื่อให้ผู้เรียนได้เลียนแบบ เป็นต้น
3. เป็นแผนภูมิหรือรูปสามมิติซึ่งเป็นตัวแทนของสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือหลักการหรือแนวคิด

4. เป็นชุดของปัจจัยหรือตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ซึ่งรวมกันเป็นตัวประกอบและเป็นสัญลักษณ์ทางระบบสังคม อาจเขียนออกมาเป็นสูตรทางคณิตศาสตร์หรือบรรยายเป็นภาษาก็ได้

ประเภทของรูปแบบ

นักวิชาการหลายท่านได้แบ่งประเภทของรูปแบบไว้หลายลักษณะซึ่งแตกต่างกันไป เช่น จอยส์ และเวล (Joyce; & Weil. 1996: 80-88) ได้ทำการศึกษาและจัดแบ่งประเภทของรูปแบบตามแนวคิด หลักการ หรือ ทฤษฎีซึ่งเป็นพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบนั้นๆ และได้แบ่งกลุ่มรูปแบบเอาไว้สี่รูปแบบ คือ

1. **Information-Processing Model** เป็นรูปแบบการสอนที่ยึดหลักความสามารถในกระบวนการประมวลข้อมูลของผู้เรียนและแนวทางในการปรับปรุงวิธีการจัดการกับข้อมูลให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. **Personal Model** รูปแบบการสอนที่จัดไว้ในกลุ่มนี้ให้ความสำคัญกับปัจเจกบุคคล และการพัฒนาบุคคลเฉพาะราย โดยมุ่งเน้นกระบวนการที่แต่ละบุคคลจัดระบบและปฏิบัติต่อสรรพสิ่ง (Reality) ทั้งหลาย

3. **Social Interaction Model** เป็นรูปแบบที่ให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และบุคคลต่อสังคม

4. **Behavior Model** เป็นกลุ่มของรูปแบบของการสอนที่ใช้องค์ความรู้ด้านพฤติกรรมศาสตร์เป็นหลักในการพัฒนารูปแบบ จุดเน้นที่สำคัญ คือ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่สังเกตได้ของผู้เรียนมากกว่าการพัฒนาโครงสร้างทางจิตวิทยา และพฤติกรรมที่ไม่สามารถสังเกตได้ สมิธ และคณะ (Smith; & et al. 1980: 461) แบ่งประเภทของรูปแบบเป็น 2 ประเภท คือ

1. รูปแบบเชิงกายภาพ จำแนกเป็นรูปแบบรูปปั้นที่มีลักษณะคล้ายของจริง เช่น เครื่องบินจำลองและรูปแบบเชิงอุปมาที่มีลักษณะคล้ายปรากฏการณ์จริง เช่น การทดลองทางเคมีในห้องปฏิบัติก่อนทำการทดลองจริง

2. รูปแบบเชิงสัญลักษณ์ จำแนกเป็นรูปแบบข้อความ ซึ่งเป็นการใช้ข้อความในการอธิบายย่อ เช่น คำพรรณนาลักษณะงาน เป็นต้น และรูปแบบทางคณิตศาสตร์

นอกจากนี้ บูช (Bush. 1986: 19) ได้แบ่งรูปแบบออกเป็นห้ารูปแบบ คือ

1. รูปแบบปกติ (Formal Model)
2. รูปแบบประชาธิปไตย (Democratic Model)
3. รูปแบบทางการเมือง (Political Model)
4. รูปแบบจิตวิสัย (Subjective Model)

5. รูปแบบคลุมเครือ (Ambiguity Model)

คีฟร์ส (Keeves. 1988: 561-565) ได้แบ่งประเภทของรูปแบบทางการศึกษาและสังคมศาสตร์ไว้ 4 ประเภท คือ

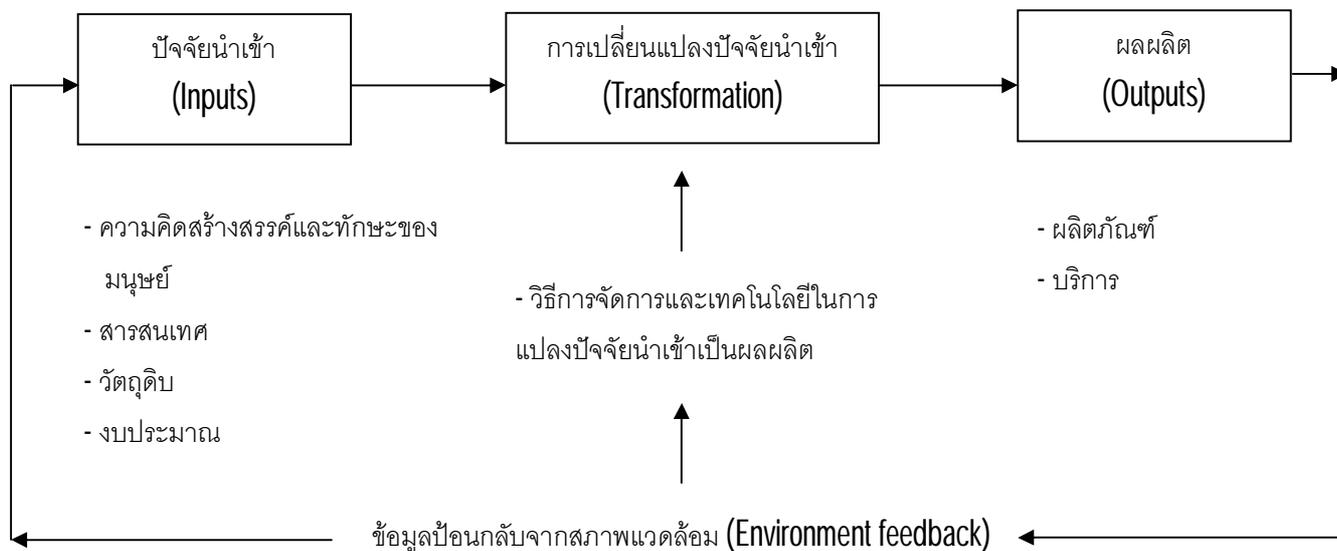
1. **Analogue Model** เป็นรูปแบบที่ใช้การอุปมาอุปมัยเทียบเคียงปรากฏการณ์ ซึ่งเป็นรูปธรรม เพื่อสร้างความเข้าใจในปรากฏการณ์ที่เป็นนามธรรม เช่น รูปแบบในการทำนายจำนวนนักเรียนที่จะเข้าสู่ระบบโรงเรียน ซึ่งอนุมานแนวคิดมาจากการเปิดน้ำเข้าและปล่อยน้ำออกจากถัง นักเรียนที่จะเข้าสู่ระบบเปรียบเทียบกับน้ำที่เปิดออกจากถัง ดังนั้น นักเรียนที่คงอยู่ในระบบจึงเท่ากับนักเรียนที่เข้าสู่ระบบลบด้วยนักเรียนที่ออกจากระบบ เป็นต้น

2. **Semantic Model** รูปแบบเชิงภาษา ซึ่งเป็นรูปแบบที่ใช้ภาษาเป็นสื่อในการบรรยายหรืออธิบายปรากฏการณ์ที่ศึกษาด้วยภาษา แผนภูมิ หรือรูปภาพเพื่อให้เห็นโครงสร้างทางความคิด องค์ประกอบและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของปรากฏการณ์นั้นๆ

3. **Mathematical Model** เป็นรูปแบบที่แสดงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบหรือตัวแปรต่างๆ ใช้สมการทางคณิตศาสตร์เป็นสื่อในการแสดงความสัมพันธ์ของตัวแปรต่างๆ รูปแบบประเภทนี้นิยมใช้กันทั้งในสาขาจิตวิทยาและศึกษาศาสตร์ รวมทั้งการบริหารการศึกษาด้วย

4. **Causal Model** เป็นรูปแบบที่พัฒนามาจากเทคนิคที่เรียกว่า **Path analysis** และหลักการสร้าง **semantic Model** โดยการนำเอาตัวแปรต่างๆ มาสัมพันธ์กันเชิงเหตุและผลที่เกิดขึ้น เช่น **The standard deprivation Model** ซึ่งเป็นรูปแบบที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างสภาพทางเศรษฐกิจสังคมของบิดามารดา สภาพแวดล้อมทางการศึกษาที่บ้านและระดับสติปัญญาของเด็ก เป็นต้น

ในส่วนขององค์ประกอบของรูปแบบ ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบของรูปแบบไว้ว่า การที่จะระบุว่ารูปแบบใดรูปแบบหนึ่งจะต้อง ประกอบด้วย รายละเอียดมากน้อยเพียงใดจึงจะเหมาะสม และรูปแบบนั้นควรมีองค์ประกอบอะไรบ้าง ไม่ได้มีข้อกำหนดที่แน่นอน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปรากฏการณ์นั้นๆ (Bardo;& Hartman. 1982: 38) ตัวอย่างเช่น รูปแบบระบบที่มีลักษณะบางประการของระบบเปิด เป็นรูปแบบที่แสดงถึงองค์ประกอบย่อยของระบบ ซึ่งระบบด้วยสี่ส่วน คือ ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลผลิต และข้อมูลป้อนกลับจากสภาพแวดล้อม การพิจารณารูปแบบในลักษณะนี้ถือว่า ผลผลิตของระบบเกิดจากที่มีปัจจัยนำเข้าส่งเข้าไปผ่านกระบวนการซึ่งจะจัดกระทำให้เกิดผลผลิตขึ้น และให้ความสนใจกับข้อมูลป้อนกลับจากสภาพแวดล้อมภายนอก ซึ่งแสดงถึงการเริ่มมีลักษณะของความเป็นระบบเปิด ดังภาพประกอบ 2 ของ อีวานเซวิช ต่อไปนี้

ภาพประกอบ 2 รูปแบบระบบที่มีลักษณะบางประการของระบบเปิดของอีวานเซวิช
 From Management: Principles and Functions, 4th ed. (p. 16), by Ivancevich, J. M.; et al.
 Boston, MA: Richard D. Irwin, Inc. 1989.

สำหรับ บราวน์ และโมเบิร์ก ได้กำหนดองค์ประกอบของรูปแบบตามความคิดเชิงระบบองค์การ ประกอบด้วย 1) สภาพแวดล้อม (Environment) 2) เทคโนโลยี (Technology) 3) โครงสร้าง (Structure) 4) กระบวนการบริหารจัดการ (Management process) และ 5) การตัดสินใจสั่งการ (Decision making) (Brown; & Moberg.1980:16) ซึ่งสอดคล้องกับ บุษ ที่กล่าวว่า องค์ประกอบหลักของรูปแบบที่ใช้เป็นเกณฑ์ในการพิจารณารูปแบบขององค์การทางการศึกษา 4 ประการ คือ เป้าหมาย โครงสร้างองค์การ สภาพแวดล้อม และภาวะผู้นำ (Bush. 1986: 19) โดยสรุปแล้วการกำหนดองค์ประกอบของรูปแบบไม่มีกฎเกณฑ์ตายตัวว่าต้องประกอบด้วยองค์ประกอบอะไรบ้าง แต่ขึ้นอยู่กับสิ่งที่ต้องการศึกษาหรือปรากฏการณ์ที่ต้องการศึกษา โดยองค์ประกอบของรูปแบบส่วนใหญ่จะประกอบไปด้วย โครงสร้างองค์การ สภาพแวดล้อม เทคโนโลยี และการบริหารจัดการ

ซึ่งจากที่รูปแบบมีได้มากมายหลากหลายประเภท จึงมีนักวิชาการหลายท่านกล่าวถึงคุณลักษณะของรูปแบบที่ดีไว้ เช่น พูลสุข หิงคานนท์ (2540: 53), มียากาวะ (1986: 15) และ คีฟส์ (Keeves. 1988: 560) โดยเมื่อพิจารณาถึง ความสอดคล้องกันของแนวคิดจากทั้งสามท่านจะสามารถนำมาเขียนให้อยู่ในรูปแผนภาพ สามารถแสดงได้ ดังตาราง 1

ตาราง 1 การวิเคราะห์ความสอดคล้องเกี่ยวกับแนวคิดเรื่องคุณลักษณะของรูปแบบ

คุณลักษณะของรูปแบบที่ดี	พูลสุข	มียากะ	Keeves
1. แสดงถึงความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างระหว่างตัวแปร	/	/	/
2. นำไปสู่การทำนายผลที่ตามมา โดยสามารถตรวจสอบได้ด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์	/	/	/
3. อธิบายถึงโครงสร้างหรือกลไกความสัมพันธ์เชิงเหตุผลของเรื่องที่ศึกษาอย่างชัดเจน	/	/	/
4. นำไปสู่การสร้างแนวคิดใหม่หรือความสัมพันธ์ใหม่หรือขยายองค์ความรู้	/	/	/
5. สอดคล้องกับทฤษฎีของเรื่องที่จะใช้รูปแบบ	/	/	/

จากตาราง 1 จะเห็นได้ว่า คุณลักษณะที่ดีของรูปแบบตามแนวคิดของ พูลสุข, ทาคาโตะ และ Keeves มีความสอดคล้องกันอย่างมาก โดยรูปแบบที่ดีควรมีคุณลักษณะ 5 ประการ คือ 1) ควรประกอบด้วยความสัมพันธ์ของตัวแปรที่มีโครงสร้าง 2) มีลักษณะที่สามารถใช้เป็นแนวทางในการพยากรณ์ผลและสามารถตรวจสอบได้ด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ 3) มีโครงสร้างหรือกลไกเพื่ออธิบายปรากฏการณ์ในเชิงเหตุผลได้อย่างชัดเจน และ 4) นำสู่การสร้างแนวความคิดใหม่หรือความสัมพันธ์ใหม่ของปรากฏการณ์ที่ศึกษา นอกจากนี้ คุณลักษณะสำคัญประการหนึ่งที่ต้องพิจารณาคือความสอดคล้องระหว่างรูปแบบและทฤษฎีของเรื่องหรือปรากฏการณ์ที่จะนำรูปแบบดังกล่าวไปอธิบายด้วย ซึ่งข้อสรุปนี้ ผู้วิจัยจะนำไปประกอบการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการเครือข่ายพหุภาคีเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

นอกจากนี้ ในด้านของการพัฒนารูปแบบให้มีประสิทธิภาพ ได้มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้แนวคิดไว้ ดังเช่น คีฟ (Keeves. 1988: 561) ได้กล่าวถึง หลักการอย่างกว้างๆ เพื่อกำกับการสร้างรูปแบบไว้สี่ประการ คือ 1) รูปแบบควรประกอบขึ้นด้วยความสัมพันธ์อย่างมีโครงสร้าง (ของตัวแปร) มากกว่าความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงแบบธรรมดา อย่างไรก็ตามความเชื่อมโยงแบบเส้นตรงแบบธรรมดาทั่วไปนั้นก็มีประโยชน์เฉพาะอย่างยิ่งในการศึกษาวิจัยในช่วงต้นของการพัฒนารูปแบบ 2) รูปแบบควรใช้เป็นแนวทางในการพยากรณ์ผลที่จะเกิดขึ้นจากการใช้รูปแบบได้ สามารถตรวจสอบได้โดยการสังเกต การหาข้อสนับสนุนด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ได้ 3) รูปแบบควรจะต้องระบุหรือชี้ให้เห็นถึงกลไก

เชิงเหตุผลของเรื่องที่ศึกษา ดังนั้น นอกจากรูปแบบจะเป็นเครื่องมือในการพยากรณ์ด้วย ควรใช้ในการอธิบายปรากฏการณ์ได้ด้วย และ 4) นอกจากคุณสมบัติต่างๆ ที่กล่าวมาแล้ว รูปแบบควรเป็นเครื่องมือในการสร้างโมเดลใหม่ และการสร้างความสัมพันธ์ของตัวแปรในลักษณะใหม่

วิลเลอร์ (Willer. 1967: 112) กล่าวถึง การพัฒนารูปแบบว่า การพัฒนารูปแบบอาจมีขั้นตอนการดำเนินงานที่แตกต่างกันไป แต่โดยทั่วไปอาจแบ่งเป็นสองส่วน คือ การสร้างรูปแบบ (Construct) และการหาความเที่ยงตรงของรูปแบบ (Validity) ส่วนรายละเอียดในแต่ละขั้นตอนว่ามีการดำเนินการอย่างไรนั้น ขึ้นอยู่กับลักษณะและกรอบแนวคิดซึ่งเป็นพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบนั้นๆ

จากแนวคิดของนักวิชาการดังกล่าวนี้ อาจสรุปได้ว่า การพัฒนารูปแบบเป็นการสร้างหรือปรับปรุงรูปแบบการดำเนินงานขององค์การ หน่วยงาน สาระ หรือองค์ประกอบที่สำคัญในเรื่องที่ต้องการศึกษาที่แสดงถึงแนวความคิด วัตถุประสงค์เป้าหมาย และวิธีการ ที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น ด้วยกระบวนการศึกษาหลักการแนวความคิด ทฤษฎี การสังเคราะห์ การสร้างรูปแบบ การศึกษาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ หรือการตรวจสอบรูปแบบ และการนำเสนอรูปแบบ และขั้นสุดท้ายก่อนที่จะนำรูปแบบไปใช้ คือ ทำการทดสอบรูปแบบ เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบในการปฏิบัติจริง การพัฒนารูปแบบทางวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ ซึ่ง จะทำการทดสอบโดยการพิสูจน์ตามสูตรหรือสมการหรือตรวจสอบด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยการประมาณค่าพารามิเตอร์ของแบบรูปแบบ สำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์ มักจะดำเนินการทดสอบรูปแบบด้วยวิธีการทางสถิติ ผลของการทดสอบจะนำไปสู่การยอมรับหรือปฏิเสธแบบจำลองนั้นและนำไปสู่การสร้างทฤษฎีใหม่ต่อไป จากการทดสอบรูปแบบบางเรื่องนั้นไม่สามารถกระทำด้วยวิธีการดังกล่าวได้ เนื่องจาก มีข้อจำกัดบางประการ (Keeves. 1988: 589-560)

แนวทางและกระบวนการบริหารสถานศึกษา

แนวทางตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542

แนวทางตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 สรุปสาระสำคัญพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม 2545) ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการบริหาร ดังนี้

หมวดที่ 1 บททั่วไป ความมุ่งหมายและหลักการ

พระราชบัญญัติฉบับนี้มีเจตนาที่ต้องการเน้นย้ำว่าการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำเนินชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข การจัดการศึกษาให้ยึดหลัก ดังนี้

1. เป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน
2. ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
3. การพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง

การจัดระบบ โครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษา ให้ยึดหลัก ดังนี้

1. มีเอกภาพด้านนโยบายและมีความหลากหลายในการปฏิบัติ
2. มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษาและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
3. มีการกำหนดมาตรฐานการศึกษาและจัดระบบการประกันคุณภาพการศึกษาทุกระดับและประเภท
4. มีหลักการส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพและการพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง
5. ระดมทรัพยากรจากแหล่งต่างๆ มาใช้ในการจัดการศึกษา
6. การมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นๆ

อำนาจหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

1. จัดรูปแบบการศึกษา
2. จัดกระบวนการศึกษา
3. บริหารจัดการศึกษา 4 ด้าน
4. เป็นคณะกรรมการสถานศึกษา
5. จัดระบบประกันคุณภาพการศึกษา
6. ปกครองดูแลบำรุงรักษาทรัพย์สินฯ
7. พัฒนาบุคลากร นักเรียนด้านเทคโนโลยีฯ

การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ดังนั้น กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียน ได้พัฒนาตามธรรมชาติ และเต็มศักยภาพ การจัดการศึกษาทั้งสามรูปแบบในหมวด 3 ต้องเน้นทั้งความรู้ คุณธรรม และกระบวนการเรียนรู้ ในเรื่องสาระความรู้ ให้บูรณาการความรู้และทักษะด้านต่างๆ ให้เหมาะสมกับแต่ละระดับการศึกษา ได้แก่ ด้านความรู้เกี่ยวกับตนเองและความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับสังคม ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ด้านศาสนา ศิลปวัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทย และการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญา ด้านภาษา โดยเฉพาะการใช้ภาษาไทย ด้านคณิตศาสตร์ ด้านการประกอบอาชีพ และการ

ดำรงชีวิตอย่างมีความสุข ในเรื่องการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมที่สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัดของผู้เรียน และความแตกต่างระหว่างบุคคล รวมทั้งให้ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการการเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้มาใช้ป้องกันและแก้ไข จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติจริง ผสมผสานสาระความรู้ด้านต่างๆ อย่างสมดุลและปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดี คุณลักษณะอันพึงประสงค์ในทุกวิชา นอกจากนี้ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ยังต้องส่งเสริมให้ผู้สอน จัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อและแหล่งวิทยาการประเภทต่างๆ จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้น ได้ทุกเวลา ทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชน รวมทั้งส่งเสริมการดำเนินงาน และการจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ การประเมินผล ผู้เรียน ให้สถานศึกษาพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรม การเรียน การร่วมกิจกรรม และการทดสอบ ส่วนการจัดสรรโอกาสเข้าศึกษาต่อ ให้ใช้วิธีการที่หลากหลาย และนำผลการประเมินผู้เรียนมาใช้ประกอบด้วย หลักสูตรการศึกษาทุกระดับและทุกประเภทต้องมีความหลากหลาย โดยส่วนกลางจัดทำหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เน้นความเป็นไทย และความเป็นพลเมืองดี การดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพตลอดคนเพื่อการศึกษาต่อและให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานจัดทำหลักสูตรในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่นและคุณลักษณะของสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ สำหรับหลักสูตร การศึกษาระดับอุดมศึกษาเพิ่มเรื่องการพัฒนาวิชาการ วิชาชีพขั้นสูงและการค้นคว้าวิจัย เพื่อพัฒนาองค์ความรู้และสังคมศึกษา

หมวด 5 การบริหารและการจัดการศึกษา ระดับสถานศึกษา

ให้แต่ละสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และสถานศึกษาอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญา มีคณะกรรมการสถานศึกษา เพื่อทำหน้าที่กำกับและส่งเสริมสนับสนุนกิจการของสถานศึกษาและจัดทำสาระของหลักสูตรในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์คณะกรรมการสถานศึกษา ประกอบด้วย ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่าของสถานศึกษา และผู้ทรงคุณวุฒิ และให้ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกรรมการและเลขานุการของคณะกรรมการ ทั้งนี้ ให้กระทรวงกระจายอำนาจ ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคลและการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการ และสำนักงานการศึกษา เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง

แนวทางพระราชบัญญัติระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ที่มีอำนาจหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษา

สรุปสาระสำคัญเกี่ยวกับพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 ที่เกี่ยวข้องกับการบริหาร ดังนี้

บทบาทหน้าที่ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

1. จัดทำนโยบาย แผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา
2. จัดตั้งงบประมาณและรับผิดชอบการใช้จ่ายงบประมาณของสถานศึกษา
3. พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
4. จัดการเรียนการสอน โดยส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
5. ออกระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศตามที่กฎหมายกำหนด
6. กำกับ ติดตาม ประเมินงานโครงการและประเมินผลการปฏิบัติงาน
7. ระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษ
8. จัดให้มีระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
9. ส่งเสริมความเข้มแข็งให้กับชุมชน
10. ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ได้รับมอบหมาย

บทบาทหน้าที่ของผู้อำนวยการสถานศึกษา ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษา 2546

1. เป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการครูและบุคลากรในสถานศึกษา
2. บริหารกิจการสถานศึกษา
3. ประสานระดมทรัพยากร
4. เป็นผู้แทนสถานศึกษา
5. จัดทำรายงานประจำปีต่อ กก.เขตพื้นที่
6. อนุมัติประกาศนียบัตร วุฒิบัตร
7. อื่นๆ ตามที่ผู้บังคับบัญชาทุกระดับมอบหมาย
8. ตามที่ได้รับมอบหมาย มอบอำนาจ (ปฏิบัติราชการแทน)

หลักการและทฤษฎีเกี่ยวกับกระบวนการจัดการศึกษา ได้แก่

การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School-Based-Management: SBM)

การปฏิรูประบบบริหารการศึกษาในประเทศไทยขณะนี้ เป็นการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาส่วนกลางไปยังสถานศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชน โดยมุ่งหวังให้เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาและตอบสนองความต้องการของชุมชน

ดังปรากฏในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่ระบุว่า “ให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไปไปยังคณะกรรมการและสำนักงานการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง...” (มาตรา 39) และ “ให้มีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาของแต่ละสถานศึกษา เพื่อทำหน้าที่กำกับและส่งเสริมสนับสนุนกิจการของสถานศึกษา ประกอบด้วย ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่าของสถานศึกษา และผู้ทรงคุณวุฒิให้ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกรรมการและเลขานุการของคณะกรรมการสถานศึกษา” (มาตรา 40)

แนวคิดในการกระจายอำนาจการบริหารจากส่วนกลางไปยังสถานศึกษา ตรงกับแนวคิดในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School-Based-Management) ที่มุ่งให้สถานศึกษามีอิสระและมีความคล่องตัวในการบริหารงานด้านวิชาการ ด้านการเงิน ด้านการบริหารงานบุคคล เปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และให้มีการบริหารในรูปแบบคณะกรรมการโรงเรียน (School Council) ซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน ตัวแทนครู ผู้แทนชุมชน โดยมีความเชื่อว่าการตัดสินใจที่ดีที่สุดเกิดจากการตัดสินใจของคณะบุคคลที่อยู่ใกล้ชิด หรือมีส่วนเกี่ยวข้องกับนักเรียนมากที่สุด

การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานเป็นแนวคิดที่ริเริ่มขึ้นในประเทศสหรัฐอเมริกา ในช่วงทศวรรษ 1980 ต่อมาได้มีการนำไปใช้อย่างแพร่หลายในประเทศอื่นๆ เช่น แคนาดา นิวซีแลนด์ ฮังการี ออสเตรเลีย ฯลฯ สามารถสร้างความประสบความสำเร็จในการจัดการศึกษาในระดับหนึ่ง และแนวคิดดังกล่าวกำลังจะถูกนำมาใช้ในประเทศไทยในอนาคตอันใกล้นี้

แนวคิดพื้นฐาน หลักการ และรูปแบบ

แนวคิดเรื่องการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ได้รับอิทธิพลมาจากกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกธุรกิจอุตสาหกรรมที่ประสบความสำเร็จจากหลักและกลยุทธ์ในการทำให้องค์กรมีประสิทธิภาพในการทำงาน ทำให้ผลการปฏิบัติงานมีคุณภาพ สร้างกำไรและสร้างความพึงพอใจแก่ลูกค้าและผู้ที่เกี่ยวข้อง หลักการสำคัญคือการกระจายอำนาจและการบริหารแบบมีส่วนร่วมไปยังหน่วยงานต่างๆ ตลอดทั่วทั้งองค์กร

หลักการสำคัญของการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน คือ การกระจายอำนาจการบริหารให้สถานศึกษาอย่างแท้จริง บุคลากรในโรงเรียน ผู้ปกครอง นักเรียนและผู้ที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วม และมีความรู้สึกเป็นเจ้าของโรงเรียน เป็นการบริหารด้วยตนเองของสถานศึกษา นอกจากนี้ยังเป็นการให้ชุมชนมีส่วนร่วมจัดการศึกษา เป็นการคืนอำนาจการจัดการศึกษาให้กับประชาชน

หัวใจสำคัญของการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน คือการที่โรงเรียนได้บริหารงานเป็นไปตามความต้องการจำเป็นของโรงเรียนเอง โดยคณะกรรมการของโรงเรียนซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหาร

โรงเรียน ตัวแทนครู ตัวแทนผู้ปกครอง ตัวแทนชุมชน ผู้ทรงคุณวุฒิ ตัวแทนนักเรียน ฯลฯ มีอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบในการตัดสินใจในการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ เพื่อการแก้ปัญหาและจัดกิจกรรมการศึกษาของโรงเรียน ให้มีประสิทธิผลเพื่อการพัฒนาของโรงเรียนเอง

จากการศึกษาพบว่า มีรูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานอยู่อย่างน้อย 4 รูปแบบ คือ

1. รูปแบบที่มีผู้บริหารโรงเรียนเป็นหลัก (**Administrative Control SBM**) คณะกรรมการโรงเรียนที่ตั้งขึ้นมีบทบาทสำคัญในการเป็นคณะกรรมการที่ปรึกษาของผู้บริหารโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียนเป็นประธานคณะกรรมการโดยตำแหน่งคณะกรรมการประกอบด้วย ตัวแทนครู ตัวแทนผู้ปกครอง ตัวแทนชุมชน ตัวแทนนักเรียน (ชั้นมัธยมศึกษา) คณะกรรมการมีบทบาทในการให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการบริหาร แต่อำนาจการตัดสินใจขั้นสุดท้ายยังอยู่ที่ผู้บริหารโรงเรียน ตัวอย่าง เช่น ใน **Edmonton** ประเทศ **Canada** และรัฐ **Texas** สหรัฐอเมริกา

2. รูปแบบที่มีครูเป็นหลัก (**Professional Control SBM**) รูปแบบนี้เกิดจากความเชื่อว่าครูเป็นผู้ใกล้ชิดนักเรียนมากที่สุด และเป็นผู้ปฏิบัติการสอนย่อมจะรับรู้ปัญหาต่างๆ ได้ดีกว่าตัวแทน คณะครูจะมีสัดส่วนมากที่สุดในคณะกรรมการ คณะกรรมการโรงเรียนประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียนเป็นประธาน ผู้แทนครูจากสหภาพครู 1 คน ผู้แทนครูเลือกโดยกลุ่มผู้บริหารโรงเรียน 2 คน ผู้แทนครูซึ่งกลุ่มครูเลือกกันเอง 2 คน ตัวแทนผู้ปกครอง 1-2 คน และสมาชิกจากสภา **ABC (Association Building Council)** 1 คน บทบาทของคณะกรรมการเป็นทั้งกรรมการที่ปรึกษาและกรรมการบริหาร ตัวอย่าง เช่น เขต **Columbus** รัฐ **Ohio** สหรัฐอเมริกา

3. รูปแบบที่ชุมชนมีบทบาทหลัก (**Community Control SBM**) จุดประสงค์ของรูปแบบการบริหารที่ควบคุมโดยชุมชน คือ การเพิ่มความรับผิดชอบในการจัดการศึกษาให้แก่ชุมชนและผู้ปกครอง และเพื่อให้ผู้รับบริการการศึกษามีความพึงพอใจในการศึกษาที่จัดให้มากที่สุด คณะกรรมการโรงเรียนจึงมีสัดส่วนจำนวนตัวแทนผู้ปกครองและชุมชนมากที่สุด ตัวอย่าง เช่น คณะกรรมการสภาบริหารโรงเรียน (**Board of Trustees**) ในประเทศนิวซีแลนด์ ประกอบด้วย ผู้แทนผู้ปกครอง 5 คน ผู้แทนครู 1 คน ผู้บริหารโรงเรียนและตัวแทนนักเรียน 1 คน (เฉพาะระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย) ประธานคณะกรรมการมาจากกลุ่มผู้แทนชุมชนหรือผู้ปกครองบทบาทของคณะกรรมการโรงเรียน คือ การทำหน้าที่คณะกรรมการบริหารโรงเรียน

4. รูปแบบที่ครูและชุมชนมีบทบาทหลัก (**Professional/Community Control SBM**) รูปแบบนี้มีแนวคิดที่ว่าทั้งครูและผู้ปกครองต่างมีความสำคัญในการจัดการศึกษาให้แก่เด็ก สัดส่วนของผู้แทนครู และผู้แทนผู้ปกครอง/ชุมชนจะมีเท่าๆ กันในคณะกรรมการโรงเรียน ตัวอย่าง เช่น เมือง **Salt**

Lake City รัฐ Utah สหรัฐอเมริกา และประเทศ Spain คณะกรรมการโรงเรียนทำหน้าที่เป็น คณะกรรมการการบริหารโรงเรียน

สำหรับรูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานที่ปรากฏตามมาตรา 40 ของ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 จะเป็นแบบที่มีชุมชนเป็นหลัก โดยมีบทบาทหน้าที่เป็น ทั้งกรรมการที่ปรึกษาและกรรมการบริหารโรงเรียน ทำหน้าที่กำกับ สนับสนุนและส่งเสริมการบริหาร และการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

ศักยภาพผู้บริหารโรงเรียนมาตรฐานสากล

วิโรจน์ สารรัตน์ (2553) ได้ให้ความหมายของผู้บริหารว่าหมายถึงบุคคลที่รับผิดชอบให้ ปฏิบัติงานขององค์การเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ เนตร์พัฒนา ยาวีราช (2547) ที่ได้ให้ความหมายว่าผู้บริหาร หมายถึงบุคคลที่ได้รับการแต่งตั้งให้ดำรง ตำแหน่งในองค์การต่างๆ เพื่อควบคุม ดูแล รับผิดชอบในกิจกรรมต่างๆ ให้สำเร็จ ลุล่วงตาม วัตถุประสงค์โดยอาศัยผู้อื่น สรุปได้ว่า ผู้บริหาร หมายถึง บุคคลที่ได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งใน องค์การ มีหน้าที่ในการควบคุม ดูแลรับผิดชอบตามภารกิจขององค์การให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ และองค์การจะประสบความสำเร็จได้ผู้บริหารควรมีคุณลักษณะที่สำคัญ ดังนี้

สต็อกคิลล์ (Stogdill) ได้ศึกษารวบรวมงานวิจัยเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้นำกว่า 163 เรื่อง ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1948-1970 จนทำให้สามารถระบุคุณลักษณะของผู้นำที่ดีว่าขึ้นอยู่กับคุณลักษณะ 6 ด้าน คือ 1) ลักษณะทางกาย ได้แก่ เป็นผู้มีสุขภาพร่างกายแข็งแรงสมบูรณ์ 2) ภูมิหลังทางสังคม ได้แก่ มีการศึกษาดี สถานะทางสังคมที่ดี 3) สถิติปัญญา ได้แก่ มีสติปัญญาสูง มีการตัดสินใจดี มีทักษะ ในการสื่อความหมาย และการพูด 4) บุคลิกภาพ ได้แก่ มีความตื่นตัวอยู่เสมอ ควบคุมอารมณ์ได้ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีคุณธรรมจริยธรรม มีความเชื่อมั่นในตนเอง 5) ลักษณะที่เกี่ยวข้องกับงาน ได้แก่ มีความปรารถนาที่จะทำดีที่สุด มีความรับผิดชอบ ไม่ทอดทิ้งต่ออุปสรรค และมุ่งงาน และ 6) ลักษณะทางสังคม ได้แก่ ปรารถนาที่จะร่วมมือในการทำงานกับคนอื่น มีเกียรติ เป็นที่ยอมรับของ บุคคลอื่น เข้าสังคมเก่ง และ เฉลียวฉลาด

ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร (2549) ที่กล่าวถึง ผลงานวิจัยบางชิ้นสรุปและจำแนกคุณลักษณะของ ผู้บริหารมืออาชีพว่า สามารถจำแนกได้ 10 ประการ ดังนี้ 1) มีความพร้อมด้านข้อมูลสารสนเทศ (Command of basic facts) 2) มีความรู้ทางวิชาชีพ (Relevant professional knowledge) 3) มีความ รู้เท่าทันในสถานการณ์ (Continuing sensitivity of events) 4) มีทักษะในการเข้าสังคม (Social Skill and abilities) 5) มีทักษะในการคิดวิเคราะห์ปัญหา แก้ปัญหาและตัดสินใจ (Analytical problem solving decision making skills) 6) การควบคุมอารมณ์ (Emotional resilience) 7) มีพฤติกรรมกล้า

เสียง (Proactivity-inclination to respond purpose fully to events) 8) มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (Creativity) 9) มีความรู้สึกไวต่อบุคคลอื่น (Mental agility) และ 10) มีการเฝ้านรู้และฝึกฝนการเรียนรู้ (Balanced learning habits and skill)

บทบาทของผู้บริหารโรงเรียน

ในการบริหารโรงเรียนให้ประสบผลสำเร็จนั้น ชีวะ รุญเจริญ (2545) กล่าวว่า ผู้บริหารมีบทบาทดังต่อไปนี้

1. การเป็นผู้นำทางวิชาการ ผู้บริหารควรปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างของผู้นำการเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้นำทางวิชาการ โดยให้ความสำคัญต่อการส่งเสริมและสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามหมวด 4 ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และมีการวางแผน นโยบายและยุทธศาสตร์ เพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้ของโรงเรียนอย่างชัดเจน และสะดวกต่อการนำไปปฏิบัติ ให้คำปรึกษาแนะนำ และสร้างพลังความร่วมมือของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ ซึ่งจะนำไปสู่การปฏิรูปการศึกษา

2. การบริหารงานแบบมีส่วนร่วม ผู้บริหารมีการบริหารงานอย่างอิสระ เพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการบริหารและบริหารงานในรูปแบบของคณะกรรมการสถานศึกษา โดยเน้นการมีส่วนร่วมทั้งครูและบุคลากรภายในโรงเรียน บุคคล และหน่วยงานภายนอกโรงเรียน ทั้งหน่วยงานของภาครัฐและเอกชน อาทิ ครู บุคลากร พ่อแม่ ผู้ปกครอง ชุมชน และองค์กรต่าง ๆ

3. การเป็นผู้อำนวยความสะดวก ผู้บริหารเป็นผู้อำนวยความสะดวกให้แก่บุคลากรในโรงเรียน และผู้เกี่ยวข้องทั้งทางด้านวิชาการ อาทิ การจัดสื่อต่างๆ เช่น หนังสือ ตำรา เกมเทคโนโลยี ช่วยการเรียนการสอนและอุปกรณ์ส่งเสริมการเรียนรู้ต่างๆ ตลอดจนการให้บริการและการจัดสภาพแวดล้อมแห่งการเรียนรู้เช่น แหล่งเรียนรู้และศูนย์การเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง และจัดบรรยากาศของโรงเรียนให้อบอุ่นเพื่อให้ผู้เรียนมีความรักที่จะเรียนรู้และรู้จักแสวงหาความรู้

4. การประสานความสัมพันธ์ ผู้บริหารมีการประสานงาน และสร้างความสัมพันธ์อันดีกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน เพื่อสร้างเครือข่ายผู้สนับสนุนทรัพยากรต่างๆ ได้แก่ ทรัพยากรงบประมาณ ทรัพยากรบุคคล อาทิ ผู้เชี่ยวชาญผู้มีความรู้และประสบการณ์พิเศษที่โรงเรียนต้องการให้มาช่วยพัฒนาโรงเรียน ทรัพยากรด้านการเรียนการสอนและกิจกรรมต่างๆ เช่น อุปกรณ์การเรียนการสอน อุปกรณ์การกีฬา สื่อ เกม และเทคโนโลยีที่ทันสมัย

5. การส่งเสริมการพัฒนาครูและบุคลากร ผู้บริหารมีการพัฒนาครูและบุคลากรในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง โดยการส่งเสริมให้ครูเข้ารับการศึกษาอบรม เข้าร่วมประชุมสัมมนาและไปทัศนศึกษา เพื่อเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ให้ทันต่อสถานการณ์ความเจริญก้าวหน้าและความ

เปลี่ยนแปลงของโลก และเพื่อสามารถนำมาประยุกต์และปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนให้ดีขึ้น รวมทั้งส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรในโรงเรียนแห่งอื่นๆ ตามความเหมาะสม

6. การสร้างแรงจูงใจ ผู้บริหารเป็นผู้มีทัศนคติในเชิงบวกกับผู้ร่วมงาน มีความยืดหยุ่นในการทำงาน สร้างความเชื่อมั่น และเข้าใจในความต้องการของฝ่ายต่างๆ ให้ความสำคัญในความพยายามของทีมงาน และสร้างแรงจูงใจในการทำงานด้วยวิธีการต่างๆ อาทิ การแสดงความขอบคุณการเผยแพร่ผลงานของทีมงาน และการยกย่องให้รางวัล

7. การประเมินผล ผู้บริหารจำเป็นต้องจัดให้มีการประเมินผล โดยส่งเสริมการประเมินผลภายในสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ เพื่อรองรับการประเมินภายนอกมีการนำผลการประเมินผู้เรียนมาใช้กำหนดนโยบายของโรงเรียน เพื่อให้เป็นกระบวนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบและครบวงจร

8. การส่งเสริมสนับสนุนการวิจัยและพัฒนา ผู้บริหารให้ความสำคัญกับการวิจัยและพัฒนา โดยส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาเพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ในโรงเรียนของครูและทีมงาน รวมทั้งผู้บริหารอาจเข้ามามีส่วนร่วมในการทำวิจัยด้วย

9. การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับงานด้านเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของโรงเรียนให้ชุมชนและสาธารณชนทราบด้วยวิธีการที่หลากหลาย เพื่อสร้างความเข้าใจซึ่งกันและกันและสร้างการมีส่วนร่วมเพิ่มขึ้น

10. การส่งเสริมเทคโนโลยี ผู้บริหารเป็นผู้ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยี เพื่อให้ทันต่อความเจริญก้าวหน้าทั้งในและต่างประเทศให้สอดคล้องกับยุคสังคมแห่งการเรียนรู้

ธีระ รุญเจริญ (2545) กล่าวถึง เกณฑ์มาตรฐานการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารต้นแบบ ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งหมายถึงผู้บริหารที่มีคุณลักษณะทางวิชาชีพและคุณลักษณะส่วนบุคคล ดังนี้

1. ลักษณะทางวิชาชีพ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีลักษณะความเป็นผู้นำที่เข้มแข็ง โดยเฉพาะ เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง ซึ่งหมายถึง สามารถชักนำหรือสร้างแรงจูงใจให้ผู้ร่วมงานเกิดการเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติงานทางการศึกษาให้เป็นไปตามเป้าหมาย เป็นผู้มีวิสัยทัศน์ มีเป้าหมายทางการศึกษา มีการวางแผนการทำงาน มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความสามารถ มีทักษะการบริหารที่ดีเยี่ยม มีการประเมินการทำงานอย่างครบวงจร มีประสบการณ์ด้านการบริหารเป็นอย่างดี และมีความตั้งใจจริงในการบริหารงานโรงเรียนด้วยความเชี่ยวชาญในวิชาชีพของตน สามารถปฏิบัติงานในรูปแบบของการตัดสินใจอย่างมีส่วนร่วม และบริหารงานโดยมุ่งเน้นประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องเป็นผู้นำที่มีความรู้ และรู้จักแสวงหาความรู้ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมโดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงที่ทุกฝ่ายกำลังร่วมมือกันปฏิรูป

การศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีความรู้เกี่ยวกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เป็นอย่างดี ให้การสนับสนุนและอำนวยความสะดวกด้านการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สนับสนุนการพัฒนาบุคลากรและการพัฒนาตนเอง นอกจากนี้ ยังต้องส่งเสริมให้พ่อแม่ ผู้ปกครองและชุมชน มีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน

2. คุณลักษณะส่วนบุคคล ผู้บริหารสถานศึกษาควรเป็นแบบอย่างที่ดีของบุคลากรในสถานศึกษา มีบุคลิกภาพที่ดี มีปฏิภาณไหวพริบดี มีการตัดสินใจและแก้ปัญหาได้ดี มีมนุษยสัมพันธ์ มีความรับผิดชอบสูง มีใจเปิดกว้างพร้อมที่จะรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีความซื่อสัตย์ สุจริต ยุติธรรม มีคุณธรรมจริยธรรม มีความอดทนอดหยิ่ง มีความเสียสละ มีความสม่ำเสมอ มั่นคง มีความเชื่อมั่นในตนเองมีความสามารถในการสื่อสาร มีความกล้าในการพูดและการปฏิบัติ มีความตื่นตัวอยู่เสมอ มีสุขภาพดีเป็นผู้ประสานงานที่ดี เป็นนักพัฒนาและนักบริการสังคมรู้จักพัฒนาตนเองและสังคม มีความเป็นประชาธิปไตยมีความรักชาติในสถาบันของชาติ และอนุรักษ์ศาสตร์ ศิลปะ วัฒนธรรม ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ทองทิพภา วิริยะพันธุ์ (2550) กล่าวว่า คุณลักษณะของผู้บริหารที่เป็นเลิศต้องมีความฉลาด รอบรู้ คือสามารถรับรู้ เข้าใจ และตีประเด็นสถานการณ์ต่างๆ ได้เร็วตลอดจนสามารถมองภาพรวมคือ มหาภาค (Macro) และภาพย่อย คือ จุลภาค (Micro) ได้ เป็นบุคคลที่มีเป้าหมาย และให้คุณค่าต่อการปฏิบัติหน้าที่การทำงาน มีความกระตือรือร้นในการทำงานสูง และมีพลังที่จะมุ่งมั่นบริหารงานเพื่อความสำเร็จขององค์กรสนใจความเป็นไปต่างๆ ที่เกิดขึ้นในโลกและอยากเรียนรู้ตลอดเวลา มีวิสัยทัศน์และสามารถนำมาปฏิบัติให้เป็นรูปธรรมได้ มีความเชื่อมั่นในตนเอง และสามารถทำให้ผู้อื่นยอมทำตาม มีความสามารถในการจดจำ ทำเรื่องราวเหตุการณ์ บุคคล มีความโอบอ้อมอารี รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา ใ่วางใจได้ เพื่อจะได้สร้างความมั่นใจให้แก่ผู้ร่วมงาน มีความสามารถในการจูงใจผู้อื่น มีทักษะในการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ ทำตัวให้เป็นตัวอย่างแก่ลูกน้อง ในลักษณะการทำให้ดู เป็นครูให้เห็นเพื่อให้ผู้อื่นปฏิบัติตาม

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553) กำหนดคุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนมาตรฐานสากล ดังนี้

1. มีวิสัยทัศน์และสามารถนำโรงเรียนสู่การเป็นมาตรฐานสากล
2. บริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพ
3. เป็นผู้นำทางวิชาการที่มีผลงานปรากฏเป็นที่ยอมรับ
4. สามารถใช้เทคโนโลยีในการสื่อสารและบริหารจัดการ
5. สามารถใช้ภาษาต่างประเทศในการสื่อสาร

6. มีประสบการณ์อบรม ศึกษาดูงาน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการจัดการศึกษานานาชาติ

สรุปได้ว่า ศักยภาพหรือคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน เป็นสิ่งจำเป็นต้องมีในผู้บริหารโรงเรียนเพราะจะช่วยให้ผู้บริหารโรงเรียนบริหารงาน บริหารคน ให้เกิดความสำเร็จได้ ซึ่งนอกจากมีคุณลักษณะด้านร่างกาย คุณลักษณะด้านอารมณ์และ คุณลักษณะด้านสังคม คุณลักษณะด้านสติปัญญาคุณลักษณะด้านคุณธรรม แล้ว ควรเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์ มีความเป็นผู้นำทางวิชาการ สามารถใช้เทคโนโลยีในการสื่อสารและบริหารจัดการ ใช้ภาษาต่างประเทศในการสื่อสาร บริหารองค์กรด้วยระบบคุณภาพ และมีประสบการณ์แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับนานาชาติ

ศักยภาพของครูโรงเรียนมาตรฐานสากล

พระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2546 มาตรา 49 ได้กำหนดให้ครูต้องมีสมรรถนะในการปฏิบัติงานไว้ในมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ ประกอบด้วยสมรรถนะ 9 ด้านคือ ภาษาและเทคโนโลยีสำหรับครู การพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ จิตวิทยาสำหรับครูการวัดและประเมินผลทางการศึกษา การบริหารจัดการห้องเรียน การวิจัยทางการศึกษานวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา และความเป็นครู โดยครูจะต้องมีสมรรถนะครบทุกด้านจึงจะสามารถขอใบประกอบวิชาชีพครูหรือรับการประเมินเพื่อเพิ่มวิทยฐานะได้ (สถาบันพัฒนาครูคณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา. 2548)

สุรศักดิ์ หลาบมาลา (2543) สรุปคุณสมบัติ 6 ประการตามมาตรฐานครูแห่งชาติของสหราชอาณาจักร (Advanced Skills Teacher) ดังนี้

1. ครูมีผลงานเป็นเลิศ โดยมีผลการสอนที่ปรากฏที่ตัวนักเรียนโดยนักเรียนแสดงผลการเรียนรู้และพฤติกรรมอย่างสูง อย่างสม่ำเสมอ มีหลักฐานแสดงผลร่วมกับผู้ปกครองและผู้ปกครองมีความพอใจ
2. ครูมีความเป็นเลิศในวิชาที่สอนหรือความรู้ในสาขาวิชาพิเศษ โดยมีความรู้ในวิชาที่ตนสอนอย่างเชี่ยวชาญ ลึกซึ้ง กว้างขวาง ทันตามความก้าวหน้าของวิชาการ ครูมีความเข้าใจการใช้ข้อมูลระบบสารสนเทศและเทคโนโลยีการสื่อสารในการสอนวิชาของตนอย่างเชี่ยวชาญ
3. ครูมีความสามารถในการวางแผนอย่างดี โดยเตรียมบทเรียน และลำดับการสอนอย่างมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน มุ่งให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างประสบผลสำเร็จ มีความคาดหวังสูงให้กับนักเรียน และครูสามารถวางแผนการสอนโดยใช้ประโยชน์จากผลการเรียนของนักเรียนทั้งในอดีตและปัจจุบัน

4. ครูมีความสามารถเป็นเลิศในการสอน การจัดการนักเรียนและการรักษาวินัยในห้องเรียนอย่าง สร้างสรรค์ ทำทนายและมีความสุขโดยครูมีความสามารถใช้วิธีสอนที่มีประสิทธิภาพสูง สามารถทำทนายให้กลุ่มนักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีความคิดสร้างสรรค์ กระตือรือร้น สามารถใช้คำถามและอธิบายยกตัวอย่าง สาทิต อย่างชานาญการเพื่อให้เกิดความก้าวหน้าสูงสุด มีความสามารถในการช่วยเหลือนักเรียนที่มีความยุ่งยากในการเรียนและความประพฤติ ครูสามารถรักษาความเคารพนับถือและรักษาวินัยในห้องเรียนได้อย่างยุติธรรม

5. ครูมีความเป็นเลิศในการประเมิน โดยใช้วิธีการประเมินผลเป็นส่วนหนึ่งของการสอน และปรับปรุงการสอนจากผลการประเมิน ให้สัมพันธ์กับความก้าวหน้าของนักเรียนและเป้าหมาย

6. ครูมีความเป็นเลิศในการให้คำแนะนำและสนับสนุนเพื่อนครู โดยสามารถให้ข้อมูลย้อนกลับไปให้การสนับสนุน คำแนะนำอย่างดีแก่เพื่อนครู สามารถทำตัวเป็นแบบอย่างในการสอน สาทิต ฝึกอบรม ให้ความร่วมมือ ทั้งในโรงเรียนของตนและสถานการณอื่นอย่างมีคุณค่า รู้วิธีการวางแผนและจัดลำดับความสำคัญของเวลาและกิจกรรมต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพได้รับการยอมรับจากผู้ร่วมงาน

ถนอมพร เลหาจรัสแสง (2555) เสนอรูปแบบ C-Teachers ซึ่งได้รับอิทธิพลจากแนวคิด C-Learning ของ Sellinger จาก CISCO (2006) และได้นำมาประยุกต์แนวคิดเพื่อนำเสนอสำหรับผู้สอนให้มีทักษะต่างๆ ซึ่งมีความจำเป็นต่อการเรียนการสอนในอนาคต ประกอบไปด้วยทักษะที่จำเป็น 8 ประการ ดังนี้

1. C-Content ได้แก่ การที่ผู้สอนจำเป็นต้องเป็นผู้เชี่ยวชาญเนื้อหาที่ตนรับผิดชอบในการสอน
2. C-Computer (ICT) Integration ได้แก่ การที่ผู้สอนควรที่จะมีการฝึกฝนทักษะในการใช้คอมพิวเตอร์ (ไอซีที) ในการบูรณาการกับการเรียนการสอนในชั้นเรียน
3. Constructionist ได้แก่ การที่ผู้สอนเป็นผู้สร้างสรรค์ หรือ มีความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดในเรื่อง constructionism ซึ่งมุ่งเน้นแนวคิดที่ว่า การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้นั้น เป็นเรื่องภายในของตัวบุคคล
4. Connectivity ได้แก่ การที่ครูผู้สอนมีทักษะในการจัดกิจกรรมที่เชื่อมโยงระหว่างผู้เรียนด้วยกัน เพื่อนครูทั้งในสถานศึกษาเดียวกัน และต่างสถานศึกษา หรือเชื่อมโยงกับ โรงเรียน (สถานศึกษา) บ้าน และ/หรือชุมชนเข้าเป็นส่วนหนึ่งของสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ของผู้เรียน
5. Collaboration ได้แก่ การที่ครูผู้สอนมีความสามารถในการเรียนรู้แบบร่วมมือกันกับผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

6. **Communication** ได้แก่ การที่ครูผู้สอนมีทักษะในการสื่อสารกับผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

7. **Creativity** ได้แก่ การที่ครูผู้สอนจะต้องเป็นผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์

8. **Caring** ได้แก่ การที่ครูผู้สอนจะต้องมีความมุงุติตา ความรัก ความปรารถนาและความห่วงใยอย่างจริงใจแก่ผู้เรียน

สุเมธ แยม์นุ่น (2556) เลขาธิการคณะกรรมการการอุดมศึกษา กล่าวในการเปิดประชุมเชิงปฏิบัติการคณะบดีทั่วประเทศ เรื่อง "ข้อมูลศักยภาพการผลิตครูด้วยหลักสูตรปริญญาโท" ว่า ปัจจุบันได้มีการนำการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่มีกระบวนการที่เน้นการเรียนรู้ตลอดชีวิต คือ การเรียนรู้เพื่อชีวิต การเรียนรู้เพื่อรู้ การเรียนรู้เพื่อปฏิบัติได้จริง การเรียนรู้เพื่อที่จะอยู่ร่วมกัน เพื่อให้ได้คนยุคใหม่ที่มีคุณลักษณะใฝ่รู้ คิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ตลอดจนใฝ่ดี มีจิตสาธารณะ มีระเบียบวินัย มีจริยธรรมคุณธรรม และใฝ่เรียนอย่างต่อเนืองตลอดชีวิต มาเป็นแนวทางการผลิตครูยุคใหม่ โดยมีผลลัพท์การเรียนรู้ของครูยุคใหม่ 6 ด้าน คือ ด้านคุณธรรม จริยธรรม ซึ่งเน้นทั้งวิชาการและวิชาชีพ เข้าใจผู้อื่น เข้าใจโลก มีจิตสาธารณะเสียสละ และเป็นแบบอย่างที่ดี ด้านทักษะทางปัญญา ให้สามารถคิดวิเคราะห์อย่างลึกซึ้ง และประเมินข้อมูลสารสนเทศและแนวคิดจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย มีความคิดริเริ่ม ด้านความรู้ มีความรอบรู้ในด้านความรู้ทั่วไป การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 วิชาชีพครู และวิชาที่จะสอนอย่างกว้างขวางลึกซึ้ง และเป็นระบบ ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ ให้มีวุฒิภาวะทางอารมณ์และทางสังคม ช่วยเหลือและเอื้อต่อการแก้ปัญหาในกลุ่มและระหว่างกลุ่มได้อย่างสร้างสรรค์ มีภาวะผู้นำและผู้ตามที่ดี มีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้เรียนด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ให้วิเคราะห์ข้อมูลข่าวสารทั้งที่เป็นตัวเลขเชิงสถิติ ภาษาพูดและภาษาเขียน สามารถในการใช้ดุลยพินิจที่ดีในการประมวลผล แปลความหมายและ ด้านทักษะการจัดการเรียนรู้ ให้มีความเชี่ยวชาญในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญด้วยรูปแบบหลากหลาย มีความสามารถใช้ภาษาต่างประเทศในการสอน สามารถจัดการเรียนรู้เพื่อสร้างทักษะที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

สรุปได้ว่า คุณลักษณะของครูโรงเรียนมาตรฐานสากล ควรมีวิญญาณความเป็นครูมีคุณธรรมจริยธรรม มีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญความสามารถในการแสวงหาความรู้ คิดวิเคราะห์และสร้างองค์ความรู้เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน มีสมรรถนะในด้าน ภาษาและเทคโนโลยีสำหรับครู การพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ จิตวิทยาสำหรับครู การวัดและประเมินผลทางการศึกษา การบริหารจัดการห้องเรียน การวิจัยทางการศึกษา นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา และความเป็นครู

การจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรของโรงเรียนมาตรฐานสากล

หลักสูตรมีความสำคัญในการช่วยพัฒนาบุคคลในทุกๆ ด้าน และหลักสูตรยังเป็นเครื่องมือที่ทำให้ความมุ่งหมายในการจัดการศึกษาบรรลุความมุ่งหมายของกฎหมาย นโยบาย หรือแผนที่เกี่ยวข้องกับจัดการศึกษา กล่าวคือ หลักสูตรมีส่วนช่วยให้การสร้างคุณลักษณะของผู้เรียนให้เป็นผู้ที่มีคุณภาพในอนาคต นอกจากนี้ หลักสูตรยังมีความสำคัญต่อสังคม การเมือง เศรษฐกิจอีกด้วย เพราะผู้พัฒนาหลักสูตรสามารถที่จะกำหนดจุดมุ่งหมายและเนื้อหาสาระของหลักสูตร เพื่อวางรากฐานทางความคิด และความประพฤติของผู้เรียนให้มีคุณธรรม มีความสำนึกในหน้าที่ของพลเมืองดีทำให้ผู้เรียนเติบโตและเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมหลักสูตรจะช่วยให้ผู้เรียนได้ค้นพบความสามารถ ความถนัด และความสนใจของตนเอง ตลอดจนรู้จักกำหนดแนวทางในการประกอบอาชีพตามที่ตนมีความสามารถและถนัด ทำให้เกิดประโยชน์กับผู้เรียนที่จะเป็นกำลังในการพัฒนาประเทศไปสู่ความเจริญในทุกๆ ด้านได้ ทั้งนี้เพราะ หลักสูตรเป็นส่วนที่จะนำความมุ่งหมายของการศึกษาไปสู่การปฏิบัติให้บรรลุความสำเร็จ นอกจากนี้หลักสูตรยังเปรียบเสมือนหางเสือคอยกำกับหรือกำหนดทิศทางในการเรียนการสอนให้เป็นไปตามความมุ่งหมายของการศึกษา หลักสูตรเป็นแม่บทและหัวใจสำคัญของการศึกษา

มีนักการศึกษาได้จัดกลุ่มนิยามหลักสูตร โดย เฮนสัน (Henson. 2001: 15) แบ่งการจัดกลุ่มนิยามหลักสูตรไว้ 3 ลักษณะ คือ

ลักษณะที่ 1 กลุ่มที่นิยามในลักษณะของวิธีการกับจุดหมาย (means versus ends) ซึ่งการนิยามที่เป็นวิธีการ อาทิ หลักสูตร หมายถึง กิจกรรมที่วางแผนไว้สำหรับการเรียนการสอน (planned activities for instruction) หลักสูตร หมายถึง แผนสำหรับการเรียนรู้ (a plan for learning) หลักสูตร หมายถึง ประสบการณ์ที่โรงเรียนจัดขึ้น (experience set up by the school) ส่วนการนิยามที่เป็นจุดหมาย อาทิ หลักสูตร หมายถึง ประสบการณ์ทั้งหมดที่เด็กได้รับภายใต้การแนะนำของครู (all experiences that children have under the guidance of teachers) หลักสูตร หมายถึง ประสบการณ์ทั้งหมดที่เด็กได้รับภายใต้การดูแลของโรงเรียน (curriculum is all the planned learning outcomes for which the school is responsible) เป็นต้น

ลักษณะที่ 2 กลุ่มที่นิยามในลักษณะเนื้อหาสาระกับประสบการณ์ (content, courses versus experiences) โดยนิยามที่เป็นเนื้อหาสาระ อาทิ หลักสูตร ควรประกอบด้วยการศึกษาเรื่องที่น่าถาวร และความรู้ที่เป็นอมตะเกี่ยวกับโลกตะวันตก (the curriculum should consist of permanent studies and the greatest books of the Western World) หรือ หลักสูตร ควรประกอบด้วย ความรู้ที่แท้จริงที่นำมาจากศาสตร์ (the curriculum should consist entirely of knowledge that comes from the disciplines) เป็นต้น ส่วนการนิยามที่เน้นประสบการณ์ อาทิ หลักสูตร หมายถึง ประสบการณ์

ทั้งมวลที่เด็กได้รับภายใต้การดูแลของโรงเรียน หรือ หลักสูตร หมายถึง ประสบการณ์ที่โรงเรียนจัดขึ้นเป็นต้น

ลักษณะที่ 3 กลุ่มที่นิยามในลักษณะของกระบวนการกับเอกสารหรือแผน (process versus document or plan) โดยนิยามที่เป็นกระบวนการ อาทิ หลักสูตร คือ โอกาสทางการเรียนรู้ทั้งหมดที่โรงเรียนจัดให้ (all learning opportunities provided by the school) หรือ หลักสูตร หมายถึง ประสบการณ์ทั้งมวลที่เด็กได้รับภายใต้การดูแลของโรงเรียน ส่วนนิยามในเชิงเอกสารหรือแผน อาทิ หลักสูตร หมายถึง กิจกรรมที่วางแผนไว้เพื่อการเรียนการสอน (plan action for instruction) หรือ หลักสูตร หมายถึง แผนสำหรับการเรียนรู้ (a plan for learning) เป็นต้น

โดยสรุปแล้วหลักสูตรคือแผนการสำหรับการจัดการเรียนรู้โดยการนำศาสตร์ความรู้ที่แท้จริงมาสร้างประสบการณ์และสร้างโอกาสในการเรียนรู้โดยผ่านกระบวนการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนซึ่งมีความสำคัญต่อผู้เรียนที่จะให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะเฉพาะตามหลักสูตรกำหนด โดยหลักสูตรนั้นจะต้องมีประเมินเพื่อการปรับปรุง พัฒนาให้เหมาะสม ทันสมัยต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคม อยู่เสมอหลักสูตรสถานศึกษา หมายถึง หลักสูตรที่โรงเรียนได้ดำเนินการจัดทำหรือพัฒนาขึ้นของบุคคลต่างๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยจัดทำองค์ประกอบของหลักสูตรให้ครอบคลุมภาวะในการจัดการศึกษาทุกด้านของสถานศึกษา

การกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนเป็นเป้าหมายของคุณภาพการศึกษานั้นเป็นแนวทางในการจัดกระบวนการเรียนการสอน ซึ่งเป็นมวลประสบการณ์ที่จะเกิดขึ้นกับผู้เรียนตามศักยภาพของแต่ละบุคคล ที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาของโรงเรียน ชุมชนและท้องถิ่น รวมทั้งความถนัดความสนใจ และความสามารถของนักเรียน หลักสูตรของแต่ละโรงเรียนจึงมีส่วนที่เป็นแกนกลางเหมือนกัน แต่แตกต่างกันในส่วนที่เพิ่มเติมตามวิสัยทัศน์ และความต้องการของบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการออกแบบ

1. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา มีฐานแนวคิดจากรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรที่เน้นความเป็นพลวัต (Dynamic) ซึ่ง สกิลเบค (Skilbeck, 1984) ได้เสนอลักษณะเด่นของรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรที่เป็นพลวัตว่า การวิเคราะห์สถานการณ์เป็นยุทธศาสตร์สำคัญในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา เขาเชื่อว่าองค์ประกอบสำคัญในการกำหนดความแตกต่างของหลักสูตรก็คือสถานการณ์ เพราะไม่สามารถคาดการณ์ในสิ่งที่จะเกิดในอนาคตได้ การกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ไว้ก่อนที่จะมีการสำรวจสถานการณ์จริงจึงขาดความน่าเชื่อถือ ดังนั้นการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา จึงเป็นวิธีที่สามารถนำไปปฏิบัติให้สอดคล้องกับความเป็นจริงได้ การวิเคราะห์องค์ประกอบของหลักสูตร ที่เป็นปรากฏการณ์ที่เดิขึ้นในสังคมแต่ละแห่งที่มีความแตกต่างกันจึงทำให้ไม่สามารถเจาะจงรูปแบบหลักสูตรที่เป็นแบบเดียวกันได้ ดังนั้นการพัฒนาหลักสูตร

สถานศึกษาจะต้องคำนึงถึงบริบททางภูมิสังคมให้มาก ทำหลักสูตรให้เหมาะสมกับผู้เรียนมากกว่าทำให้ผู้เรียนเหมาะสมกับหลักสูตร ซึ่งถือเป็นจุดสำคัญของการจัดทำหลักสูตรและเป็นกระบวนการที่คนพื้นฐานที่ต้องปรับเปลี่ยน หลักสูตรต้องเตรียมเด็กไปสู่สังคมในอนาคตครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย เป็นการจัดการศึกษาแบบ **inclusive education** หลักสูตรจะต้องทำให้ผู้เรียนทุกคนมีพื้นที่ที่จะยืนอยู่ได้ในสังคมและสามารถแข่งขันในเวทีโลกได้อย่างสง่างาม (วิชัย วงษ์ใหญ่, 2552)

สถานศึกษาเป็นชุมชนของผู้ต้องการแสวงหาความรู้ สถานศึกษาจึงต้องมีหลักสูตรของตนเอง คือ หลักสูตรสถานศึกษา ที่ประกอบด้วย การเรียนรู้รวมทั้งมวลประสบการณ์อื่น ที่สถานศึกษาแต่ละแห่งวางแผนเพื่อพัฒนาผู้เรียนโดยจะต้องจัดทำสาระการเรียนรู้ทั้งรายวิชาที่เป็นพื้นฐานและรายวิชาที่ต้องการเรียนเพิ่มเติม เป็นรายปีหรือรายภาค จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนทุกภาคเรียน และกำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์จากมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน การสร้างหลักสูตรของสถานศึกษา จะต้องกำหนดวิสัยทัศน์เพื่อมองหอนาคตว่า ชุมชนและสังคมจะเปลี่ยนแปลงอย่างไร สถานศึกษาต้องปรับตัว ปรับหลักสูตรให้เหมาะสมกับยุคสมัยกำหนดพันธกิจพร้อมด้วยเป้าหมาย มาตรฐานการเรียนรู้มาจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่ครอบคลุมสาระการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือรายภาค คณะครูร่วมกันออกแบบการเรียนการสอน รวมทั้งกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยเน้นหลักความเหมาะสมของท้องถิ่น บูรณาการเข้าด้วยกันอย่างสมดุล รวมทั้งการกำหนดเวลาเรียนและจำนวนหน่วยกิตและแนวทางการวัดประเมินผู้เรียนอีกด้วย

2. กระบวนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา กระบวนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษามีขั้นตอนในการดำเนินการ ดังนี้ 1) การกำหนดวิสัยทัศน์ 2) ภารกิจ 3) เป้าหมาย 4) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่สำคัญของผู้เรียน 5) โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา 6) คำอธิบายรายวิชา 7) กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 8) การจัดการเรียนรู้และการส่งเสริมการเรียนรู้ 9) การวัดและประเมินผล และ 10) การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา

3. การบริหารจัดการเพื่อการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา จำเป็นต้องนำแนวคิดทางการบริหารจัดการมาใช้ โดยเฉพาะวงจรเดมมิ่ง (Deming Cycle) ที่สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีความรู้ความเข้าใจและทักษะอยู่แล้วแนวคิดดังกล่าวสามารถนำมาใช้ในการบริหารจัดการหลักสูตร สามารถอธิบายรายละเอียดประกอบพอสังเขป

PDCA คือวงจรการบริหารงานคุณภาพ ประกอบด้วย P = Plan คือการวางแผนจากวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่ได้กำหนดขึ้น D = Do คือการปฏิบัติตามขั้นตอนในแผนงานที่ได้เขียนไว้อย่างเป็นระบบและมีความต่อเนื่อง C = Check คือ การตรวจสอบผลการดำเนินงานในแต่ละ

ขั้นตอนของแผนงานว่ามีปัญหาอะไรเกิดขึ้น จำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงแก้ไขแผนงานในขั้นตอนใดบ้าง
A = Action คือ การปรับปรุงแก้ไขส่วนที่มีปัญหา หรือถ้าไม่มีปัญหาใดๆ ก็ยอมรับ ดังนี้

Action (4)

1. การใช้หลักสูตร
2. การตรวจสอบ/ประเมินการใช้หลักสูตร

Plan (1)

1. แต่งตั้งคณะกรรมการฝ่ายวิชาการและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
2. เตรียมเอกสารประกอบการจัดทำ
3. เตรียมการจัดประชุมสัมมนาผู้เกี่ยวข้อง
4. เตรียมงบประมาณสนับสนุน
5. จัดทำปฏิทินปฏิบัติงาน
6. วางแผนเพื่อพัฒนาหลักสูตรฯ

Check (3)

1. แต่งตั้งคณะกรรมการร่วมระหว่าง**Plan**กับผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก
2. การตรวจสอบความสมบูรณ์สอดคล้องของหลักสูตรสถานศึกษา
3. นำเสนอคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้ความเห็นชอบ

Do (2)

1. แต่งตั้งกลุ่มอนุกรรมการระดับกลุ่มสาระการเรียนรู้
2. มอบหมายให้ศึกษาเอกสาร
3. สนับสนุนงบประมาณ
4. ประชุม สะท้อนผลการพัฒนาแก่ผู้เกี่ยวข้อง
5. การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา
6. สร้างเครือข่ายและแลกเปลี่ยนประสบการณ์

วงจรเดมมิงในการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา

1. ขั้นการวางแผน (**Plan**) เป็นการเตรียมการสำหรับการจัดหลักสูตรสถานศึกษาควรประกอบด้วยกิจกรรมต่างๆ คือ 1) แต่งตั้งคณะกรรมการฝ่ายวิชาการและจัดทำพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาแต่งตั้งโดยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้มีบทบาทหน้าที่ในงานวิชาการทั้งหมด และมีหน้าที่เกี่ยวกับการจัดทำและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อความสอดคล้องในงานวิชาการโดยภาพรวมของสถานศึกษา 2) การจัดเตรียมเอกสารที่เกี่ยวข้อง หมายความว่า ในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาจะต้องมีเอกสารสำคัญๆ หลายเล่มมาใช้ในการอ้างอิงประกอบการจัดทำ ดังนั้นผู้บริหาร

สถานศึกษาซึ่งเป็นบุคลากรหลักในสถานศึกษาจะต้องมอบหมายให้คณะกรรมการที่แต่งตั้งตามข้อ 1 ได้เตรียมการไว้ให้พร้อมเพียงทั้งเอกสารทางราชการและเอกสารอื่นๆ 3) เตรียมการจัดประชุมสัมมนาผู้เกี่ยวข้อง ในส่วนของกิจกรรมนี้เป็นการเตรียมการในการวางแผนโดยมีข้อควรดำเนินการเกี่ยวกับผู้เข้าร่วมประชุมสัมมนา สถานที่ การจัดคณะวิทยากร กำหนดวัน เวลา และรายละเอียดอื่น 4) จัดเตรียมงบประมาณสนับสนุน สำหรับงบประมาณเป็นส่วนที่มีความสำคัญในการดำเนินงานและจัดได้ว่างงบประมาณเป็นปัจจัยทางการบริหาร เพื่อจะได้นำมาใช้ให้เกิดสภาพคล่องในการดำเนินงานตามขั้นตอนต่าง ๆ ซึ่งเป็นค่าใช้จ่ายที่จะต้องเกิดขึ้น 5) จัดทำปฏิทินปฏิบัติงาน ที่ถือเป็นเครื่องมือในการควบคุมการให้การปฏิบัติงานไปตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ และ 6) วางแผนเพื่อพัฒนาหลักสูตรสำหรับกิจกรรมนี้จะกระทำเมื่อนำหลักสูตรไปใช้แล้วไม่บรรลุผลตามแผนที่ได้วางไว้ จะได้จัดวางแผนเพื่อการพัฒนาหลักสูตรในส่วนที่บกพร่อง หากการนำหลักสูตรไปใช้บรรลุผลตามแผน ก็ให้รักษาความสมบูรณ์ของหลักสูตรไว้ต่อไป อย่างไรก็ตาม การวางแผนพัฒนาหลักสูตรควรดำเนินการตามเหตุผลและความจำเป็นและความเหมาะสมกับกาลเวลาด้วย

2. ขั้นทำตามแผน (Do) การดำเนินการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาควรประกอบด้วยกิจกรรมต่างๆ คือ 1) แต่งตั้งอนุกรรมการระดับกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มสาระและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนหรือบางกรณีอาจแต่งตั้งคณะกรรมการเป็นช่วงชั้น หรือสายชั้นก็ได้ ขึ้นอยู่กับโครงสร้างงานวิชาการของแต่ละสถานศึกษา มีคณะอนุกรรมการทั้งบุคลากรภายในและภายนอกสถานศึกษา เพื่อให้เกิดความหลากหลายในแนวคิดต่าง ๆ 2) มอบหมายให้ศึกษาเอกสาร ให้คณะอนุกรรมการในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ได้ไปศึกษารายละเอียดมาก่อนดำเนินการในกิจกรรมต่อไป 3) การสนับสนุนงบประมาณ โดยควรระบุงบประมาณให้ชัดเจนว่า มีงบประมาณสนับสนุนตลอดระยะเวลาของการดำเนินงาน ทั้งนี้จะได้ให้คณะผู้จัดทำได้รับรู้รับทราบเป็นเบื้องต้น เพื่อวางแผนการใช้จ่ายเงิน 4) จัดประชุมสัมมนาผู้เกี่ยวข้องทุกคนทุกฝ่าย สำหรับในกิจกรรมนี้ควรจัดการประชุม เป็นการประชุมเพื่อให้ความรู้ความเข้าใจและฝึกทักษะกระบวนการเรียนการสอน โดยวิทยากรผู้เชี่ยวชาญที่ทางสถานศึกษาเชิญมา เช่น ครู พ่อแม่ ผู้ปกครอง ชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น และผู้ทรงคุณวุฒิจากภายนอกตามความเหมาะสม 5) จัดทำหลักสูตรสถานศึกษา เมื่อผ่านกิจกรรมการประชุมสัมมนาผู้เกี่ยวข้องซึ่งเป็นการให้ความรู้ความเข้าใจและทักษะการปฏิบัติตามกระบวนการเรียนรู้แล้ว มอบหมายให้อนุกรรมการนำไปปฏิบัติ ตามความเหมาะสมและให้เป็นไปตามปฏิทินปฏิบัติงาน และ 6) สร้างเครือข่ายและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ เป็นการประสานการจัดทำหลักสูตรของคณะกรรมการที่รับผิดชอบ เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ของเอกสารหลักสูตรและคุณภาพของหลักสูตรสถานศึกษา

3. ขั้นการตรวจสอบ (Check) เป็นการตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของเอกสารหลักสูตรที่ได้จัดทำขึ้นตามวงจรการปฏิบัติงาน สำหรับกิจกรรมต่างๆ ของขั้นตอนนี้ คือ 1) การแต่งตั้ง

คณะกรรมการร่วมระหว่าง **Plan** กับผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก 2) การตรวจสอบความสมบูรณ์ถูกต้องของหลักสูตรเมื่อได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการตามข้อ 1) แล้ว คณะกรรมการดังกล่าวในแต่ละชุดทำการตรวจสอบความถูกต้องตามองค์ประกอบของการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้และให้คณะกรรมการได้ลงนามรับรองด้วย และ 3) นำเสนอคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้ความเห็นชอบ ในกิจกรรมส่วนนี้เป็นการนำเสนอคณะกรรมการชุดใหญ่ของสถานศึกษาเพื่อได้พิจารณาเห็นชอบให้ใช้หลักสูตรได้

4. **ขั้นการนำไปใช้ (Action)** เป็นการนำหลักสูตรสถานศึกษาแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ตามที่ได้จัดทำขึ้นเป็นผลสำเร็จไปใช้ ดังนั้นในขั้นนี้ควรประกอบด้วยกิจกรรมต่างๆ คือ 1) การใช้หลักสูตรเป็นการนำหลักสูตรไปเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน ทั้งนี้เป็นการนำหัวข้อในหลักสูตรไปใช้เป็นหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกเนื้อหาสาระมาใช้ในการสอน เพื่อให้ผู้เรียนได้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรต่อไป และ 2) การตรวจสอบการใช้หลักสูตร เมื่อได้หลักสูตรประกอบการเรียนการสอนเป็นรายภาคเรียนรายปี หรือการจบหลักสูตรในแต่ละชั้นปีหรือช่วงชั้นหรือตลอดหลักสูตร จะต้องมีการตรวจสอบการใช้หลักสูตรซึ่งเรียกว่า การประเมินหลักสูตร เพื่อพิจารณาเนื้อหาข้อบกพร่อง หากไม่พบข้อบกพร่อง ก็อาจจะพัฒนาหลักสูตรได้ตามกาลเวลาที่เปลี่ยนแปลง ทำให้บริบททางการศึกษาเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย ดังนั้นการบริหารจัดการและการพัฒนาหลักสูตรจึงเป็นวงจรของการปฏิบัติงานในเชิงการบริหารตลอดเวลา อย่างไรก็ตาม อาจกล่าวได้ว่าหลักสูตรต้องเป็นพลวัตและหากพบข้อบกพร่องก็จะได้แก้ไขได้ทันกาล

สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย (2553) ได้กำหนดแนวทางการพัฒนาหลักสูตรและการสอนโรงเรียนมาตรฐานสากลไว้ ดังนี้

ปัจจุบันการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษาในประเทศไทยมีการพัฒนา หลักสูตรและการสอนให้เป็นทางเลือกสำหรับผู้เรียนในหลายรูปแบบโดยมีวัตถุประสงค์และเป้าหมายสำคัญเพื่อตอบสนองต่อความต้องการจำเป็นในการพัฒนาประเทศให้สามารถแข่งขันและทัดเทียมนานาประเทศซึ่งมีหลักสูตรและการสอนที่เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย (สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย. 2553) ได้แก่

1. หลักสูตรและการสอนทั่วไป เป็นหลักสูตรที่ใช้ในการจัดการศึกษาให้แก่ประชากรวัยเรียนทุกคนเป็นภาษาไทย

2. หลักสูตรและการสอนเป็นภาษาอังกฤษที่เรียกชื่อว่า **English Program** เป็นหลักสูตรที่จัดการเรียนการสอนในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้เป็นภาษาอังกฤษ เว้นสาระการเรียนรู้ภาษาไทยและประวัติศาสตร์

3. หลักสูตรและการสอนกึ่งภาษาอังกฤษ ที่เรียกว่า IEP (Intensive English Program) หรือในความหมายของ IEP International Baccalaureate Organization) MEP (Mini English Program) เป็นหลักสูตรที่สถานศึกษามีรูปแบบที่แตกต่างกันตัวอย่างเช่น ในหลายโรงเรียนมีการจัดการเรียนการสอนในทุกสาระการเรียนรู้เป็นภาษาไทย เน้นเพิ่มเติมจำนวนคาบเรียนวิชาภาษาอังกฤษมากขึ้น ในขณะที่โรงเรียนอื่นๆ มีการจัดการเรียนการสอนในสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ เป็นภาษาอังกฤษ และเพิ่มภาษาอังกฤษนคาบเรียนของสาระเพิ่มเติม เป็นต้น หรือ EIL (English-Intergrated Learning) เป็นการจัดการเรียนการสอน โดยบูรณาการภาษาอังกฤษ

4. หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพและหลักสูตรวิชาชีพเป็นการบูรณาการหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 กับหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพพุทธศักราช 2545 (ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2551) ซึ่งเมื่อผู้เรียนจบหลักสูตรจะได้รับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) สาขาที่ต้องการและสามารถศึกษาต่อหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล การจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนมาตรฐานสากลการจัดการเรียนการสอนสาระการเรียนรู้พื้นฐาน 8 กลุ่มสาระสถานศึกษา เป็นการจัดการเรียนการสอนสาระการเรียนรู้ การสอนตามเจตนารมณ์ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยสามารถพิจารณาจัดการเรียนการสอนในทุกสาระการเรียนรู้เป็นภาษาไทยหรือในบางสาระการเรียนรู้ เช่น คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และอื่นๆ เป็นภาษาอังกฤษ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความพร้อมของทรัพยากรของแต่ละสถานศึกษา หนึ่ง สถานศึกษาจะต้องให้ความสำคัญในการศึกษา/ทบทวนเนื้อหาในแต่ละกลุ่มสาระ การเรียนรู้ โดยเฉพาะกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ให้เนื้อหามีความทันสมัย ร่วมสมัยหรือเป็นเหตุการณ์ที่เป็นปัจจุบันและอยู่ในความสนใจของสังคม เป็นต้น

การจัดการเรียนการสอนสาระเพิ่มเติมที่มีความเป็นสากล

จากการศึกษาการพัฒนาหลักสูตรและการสอนของโรงเรียนมาตรฐานสากลของหลายประเทศ พบว่า โรงเรียนต่างๆ ได้จัดสาระเพิ่มจำนวน 6 สาระหลัก ได้แก่

1. ทฤษฎีความรู้ (Theory of Knowledge)
2. การเขียนความเรียงขั้นสูง (Extended-Essay)
3. กิจกรรมโครงการสาธารณประโยชน์ที่เกิดจากการคิดสร้างสรรค์สู่การปฏิบัติของผู้เรียนที่เรียกชื่อว่า CAS (Creativity, Actions, Service)
4. โลกศึกษา (Global Education) เพื่อให้ผู้เรียนมีวิสัยทัศน์และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของความเป็นพลโลก (World Citizen)
5. ภาษาอังกฤษ
6. ภาษาต่างประเทศที่ 2

สรุปได้ว่า การบริหารจัดการหลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา เป็นการบริหารเชิง ยุทธศาสตร์ในระดับสถานศึกษา ทั้งนี้เนื่องด้วยหลักสูตรเป็นองค์ประกอบที่สำคัญยิ่งต่อการจัดการ เรียนการสอน หากสถานศึกษาใดที่มีหลักสูตรที่ทันสมัย หมายความว่า มีการพัฒนาหลักสูตรอยู่เสมอ ทำให้ทั้งผู้เรียนและผู้สอนได้ปรับปรุงตนเองอยู่ตลอดเวลา ผลลัพธ์ของการใช้หลักสูตรก็จะตกอยู่ แก่ผู้เรียน ซึ่งถือเป็นเป้าหมายสูงสุดตามเจตนารมณ์ของการจัดการศึกษา

การบริหารจัดการระบบคุณภาพในโรงเรียนมาตรฐานสากล

การบริหารจัดการระบบคุณภาพ เป็นกลไกสำคัญในการผลักดันการพัฒนาโรงเรียนสู่ มาตรฐานสากล ซึ่งจะทำให้เกิดคุณลักษณะต่อการจัดการเรียนการสอน อันจะส่งผลกระทบต่อ นักเรียนอันเป็นเป้าหมายปลายทางของการจัดการศึกษา ระบบบริหารจัดการ ซึ่งได้รับการยอมรับว่า เป็นระบบที่จะพัฒนาองค์กรให้มีผลการดำเนินงานที่เป็นเลิศ โดยอิงแนวทาง การดำเนินงานตาม เกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติ (Thailand Quality Award-TQA) มาพัฒนาขีดความสามารถด้านการ บริหารจัดการองค์กร เพื่อให้มีวิถีปฏิบัติและผลการดำเนินงานในระดับมาตรฐานโลก เนื่องจากระบบ ดังกล่าว มีพื้นฐานทางด้านเทคนิคและกระบวนการตัดสินรางวัลเช่นเดียวกับรางวัลคุณภาพแห่งชาติ ของสหรัฐอเมริกา (Malcolm Baldrige National Quality Award-MBNQA) ซึ่งเป็นต้นแบบรางวัล คุณภาพแห่งชาติที่ประเทศต่างๆ หลายประเทศทั่วโลกนำไปประยุกต์โดยเรียกชื่อแตกต่างกันไป เช่น ประเทศออสเตรเลีย เรียกว่า Australian Business Excellence Award (ABEA) สิงคโปร์เรียกว่า Singapore Quality Award (SQA) ญี่ปุ่น เรียกว่า Japan Quality Award (JQA) สหภาพยุโรป เรียกว่า European Quality Award (EQA) ส่วนประเทศไทย เรียกรางวัลนี้ว่า Thailand Quality Award (TQA) ซึ่งมีหน่วยงานที่รับผิดชอบในการดำเนินการประเมิน คือ สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ (สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ. 2553)

ในด้านการศึกษามีการนำแนวทางดังกล่าวมาประยุกต์ใช้ในองค์กร สถาบัน และ สถานศึกษาต่างๆ โดยได้กำหนดกรอบเกณฑ์ ด้านการจัดการศึกษาเพื่อผลงานที่เป็นเลิศ (Baldrige Education Criteria for Performance Excellence) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2541 เพื่อช่วยให้มีการทำความเข้าใจ และปรับใช้ในวงการศึกษาเพื่อการปรับปรุงคุณภาพของโรงเรียน โดยยึดหลักการดำเนินงานเชิง ระบบเพื่อช่วยให้องค์กร โรงเรียนสร้างการเปลี่ยนแปลง อย่างเป็นระบบ ทั้งนี้เพื่อผลการดำเนินงานที่ เป็นเลิศ สำหรับในประเทศไทยยังไม่ได้กำหนดเกณฑ์การประเมินสำหรับองค์กรที่จัดการศึกษาไว้ โดยเฉพาะ ดังนั้นกรอบในการบริหารจัดการโรงเรียนให้มีคุณภาพสำหรับกรายกระดับโรงเรียนสู่ มาตรฐานสากล จึงประยุกต์แนวทางเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติ(TQA) มาเป็นแนวทางในการ พัฒนาระบบบริหารจัดการคุณภาพของโรงเรียน ซึ่งโรงเรียนสามารถดำเนินการได้ใน 2 ระดับ คือ

นำประเด็นตามข้อคำถามของเกณฑ์มาแปลงเป็นกลไก ในการพัฒนาการบริหารจัดการของโรงเรียนสู่ความเป็นเลิศและได้มาตรฐานสากล และหากโรงเรียนประสงค์จะเสนอเพื่อขอรับการประเมินเพื่อขอรับรางวัล โรงเรียนสามารถเสนอต่อสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติเพื่อขอรับการประเมินตามเกณฑ์ต่อไป

Baldrige National Quality Program (BNQP) (2009) ได้เสนอแนวคิดของเกณฑ์การประเมินด้านการศึกษารีกว่าเกณฑ์คุณภาพ มัลคอล์ม บัลดริจ หรือเกณฑ์บัลดริจ เป็นเกณฑ์รางวัลระดับมาตรฐานโลก ซึ่งมีพื้นฐานด้านเทคนิคและกระบวนการตัดสินรางวัลตามรางวัลคุณภาพแห่งชาติของสหรัฐอเมริกา หรือ **The Malcolm Baldrige National Quality Award: MBNQA** โดยเป้าประสงค์ของเกณฑ์บัลดริจ ด้านการศึกษาเพื่อผลการดำเนินงานที่เป็นเลิศ ออกแบบมาเพื่อช่วยให้สถาบันการศึกษาได้ใช้ในการจัดแนวทางการดำเนินงานของตนเองเพื่อผลลัพธ์ที่สำคัญ 3 ด้าน คือ 1) การให้คุณค่าที่ดีแก่ผู้เรียน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทำให้คุณภาพการศึกษาสูงขึ้น 2) การปรับปรุงประสิทธิผลและความสามารถขององค์กรโดยรวม และ 3) การเรียนรู้ขององค์กรและของแต่ละบุคคลสำหรับกรอบเกณฑ์บัลดริจด้านการศึกษาเพื่อการดำเนินงานที่เป็นเลิศ แนวคิดและคุณค่าหลักที่นำไปสู่องค์กรแห่งความเป็นเลิศ (BNQP. 2009) ได้แก่

1. **ภาวะผู้นำ (Leadership)** สิ่งที่ทำให้สถาบันการศึกษามีความเป็นเอกภาพ คือ ทิศทางของผู้นำหรือผู้บริหารสูงสุดที่ได้กำหนดไว้ ผู้บริหารต้องเข้าใจความต้องการของนักศึกษาและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและตลาดในการตัดสินใจทิศทางต้องการ เพื่อให้องค์กรประสบความสำเร็จรวมทั้งการตอบสนองถึงความสามารถหลักขององค์กร ความต้องการและความสามารถของคณาจารย์และบุคลากร คู่ความร่วมมือ และผู้ส่งมอบของการบริหารการศึกษาที่สำคัญ การสร้างระบบธรรมาภิบาล การทบทวนผลการดำเนินการของสถาบันและความรับผิดชอบต่อสังคม

2. **การวางแผนเชิงยุทธศาสตร์ (Strategic planning)** ภาวะผู้นำหรือการนำองค์กรของสถาบันการศึกษาที่มีประสิทธิผล ประกอบด้วย กระบวนการของการสร้างแผนกลยุทธ์ในการบ่งชี้ถึงทิศทางที่เหมาะสมของสถาบัน และบ่งชี้ถึงการนำไปปฏิบัติที่จำเป็นต่อความสำเร็จในอนาคต ผู้บริหารจึงต้องใช้กลยุทธ์เพื่อกำหนดคณาจารย์ บุคลากร และกระบวนการที่ต้องบริหารจัดการสถาบันเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่ต้องการ

3. **การมุ่งเน้นผู้เรียน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและตลาด (Student, stakeholder and market focus)** การเข้าใจความต้องการและตอบสนองความต้องการของนักศึกษา ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและตลาดซึ่งจะเป็นสิ่งบ่งบอกคุณค่าของสถาบัน ว่าสถาบันจะสามารถดำเนินการต่อไปได้นอกจากนั้นจะเป็นข้อมูลย้อนกลับซึ่งเป็นผลจากการที่ได้รับบริการการศึกษาจากสถาบัน

4. สารสนเทศ และการวิเคราะห์ หรือการวัด วิเคราะห์ และจัดการความรู้ (Information and analysis/measurement, analysis, and knowledge management) การมีระบบการจัดการที่ดี จะช่วยให้สถาบันการศึกษา ผู้บริหาร คณาจารย์และบุคลากร สามารถนำมาใช้ในการตัดสินใจการทำงานที่สม่ำเสมอถูกต้อง และดีขึ้น และสามารถบ่งชี้ถึงปัญหาและนำไปปรับปรุงแก้ไขได้รวดเร็วยิ่งขึ้น การที่จะให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่ดี สามารถนำมาใช้ได้ถูกต้องและสนับสนุนการตัดสินใจองค์การต้องสร้างระบบเพื่อการจัดการ การนำเสนอข้อมูล รวมถึงการจัดสารสนเทศและความรู้ที่เหมาะสม

5. การมุ่งเน้นคณาจารย์และบุคลากร (Workforce focus) เนื่องจากองค์การต้องมีคณาจารย์และบุคลากรที่ช่วยทำงานและสร้างคุณค่าต่อนักศึกษาและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ดังนั้น การที่จะทำให้ได้ผลลัพธ์ที่มีคุณค่าจึงต้องมีความตั้งใจจริงของคณาจารย์และบุคลากร ซึ่งต้องมีองค์ประกอบของการจัดการระบบงาน การเรียนรู้ของคณาจารย์และบุคลากร พร้อมทั้งการสร้างแรงจูงใจเพื่อให้ได้รับความรู้และทักษะในการทำงานมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังสร้างขวัญกำลังใจและความพึงพอใจแก่คณาจารย์และบุคลากรด้วย

6. การจัดการกระบวนการ (Process management) กระบวนการและวิธีการของการจัดการศึกษาจะต้องได้รับการประเมินอย่างสม่ำเสมอ และมีพัฒนาการที่สูงขึ้น ไม่เช่นนั้นอาจทำให้กระบวนการนั้นเกิดความไม่เหมาะสมหรือล้มเหลวได้ การบริหารหลักของการศึกษา ได้แก่ การจัดการเรียนการสอน การให้คำปรึกษา การให้ข้อมูลป้อนกลับ และการประเมินผล นอกจากนี้ยังให้ความสำคัญกับกระบวนการสนับสนุน เพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาและคาดการณ์ล่วงหน้าถึงปัญหาและผลลัพธ์ที่อาจจะเกิดขึ้น โดยคำนึงถึงการประเมินผลรวม (Summative assessment) และการประเมินผลย่อย (Formative assessment) ซึ่งต้องมีการกำหนดตัวบ่งชี้ในระหว่างกระบวนการ (In-process) ซึ่งสามารถบ่งชี้ได้ว่ามีแนวโน้มที่จะประสบความสำเร็จหรือไม่ร่วมด้วย

7. ผลลัพธ์การดำเนินงานขององค์การ (Results) การที่องค์กร ทีมงาน หรือบุคคลสามารถอยู่ได้ในองค์การศึกษาระยะยาว จะต้องสร้างผลลัพธ์ที่ต้องการและมีคุณค่า ซึ่งคุณค่าอาจจะวัดได้โดยการเรียนรู้ของนักศึกษา ความพึงพอใจของนักศึกษา และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ผลลัพธ์ด้านงบประมาณและการเงิน การเพิ่มผลผลิต และการลดระยะเวลาและขั้นตอนการปฏิบัติงาน นอกจากนี้คุณค่า หมายถึง การยอมรับในความคุ้มค่าของหลักสูตร การบริการ กระบวนการ การบริหารทรัพยากร หรือกิจกรรมที่มีความสัมพันธ์กับต้นทุนและทางเลือกที่เป็นไปได้ การที่องค์กรเข้าใจคุณค่า และสามารถสร้างความสมดุลของคุณค่าต่อนักศึกษาที่มีความแตกต่างกัน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียแต่ละกลุ่ม รวมทั้งการเติบโตขององค์การ คณาจารย์ บุคลากร และชุมชนที่เกี่ยวข้อง

มิลเลอร์ (Miller, 2007) กล่าวถึง ปัจจัยแห่งความสำเร็จของการมุ่งสู่องค์กรแห่งความเป็นเลิศประกอบไปด้วย 5 ประการ ดังนี้

1. การออกแบบองค์กรและกระบวนการทำงาน
2. โครงสร้างองค์กรที่ปรับตัวได้ง่ายและมีความยืดหยุ่นสามารถตอบสนองต่อความเปลี่ยนแปลงได้เป็นอย่างดี
3. มีลำดับชั้นการปกครองน้อยหรือให้อำนาจการบริหารแก่ทีมงานต่างๆ ให้มากที่สุด
4. มีระบบการเชื่อมต่อส่วนต่างๆ ขององค์กรเข้าด้วยกัน
5. บุคลากรต้องมีความรอบรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานและเป้าหมายทางการเงิน คุณภาพและความพึงพอใจของลูกค้าได้เป็นอย่างดี บุคลากรต้องมีการพัฒนาความรู้ความสามารถในการทำงานของตนเองอยู่เสมอ หรือกล่าวได้ว่า “องค์กรแห่งความเป็นเลิศ เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้”

หลักการและแนวคิด (Core Value and Concepts) การกำหนดเกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการสู่ความเป็นเลิศ มีพื้นฐาน จากแนวคิดและค่านิยมหลัก 11 ประการ (สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย, 2553) ดังนี้

1. การนำที่มีวิสัยทัศน์ร่วม (Visionary Leadership) ผู้นำระดับสูงจะต้องเป็นผู้กำหนดทิศทาง วิสัยทัศน์ของโรงเรียนที่มุ่งเน้นคุณภาพผู้เรียน และมีการสื่อสารทิศทางวิสัยทัศน์สู่การปฏิบัติ และสร้างแรงจูงใจกระตุ้นบุคลากรมีส่วนร่วมในการทำให้โรงเรียนประสบความสำเร็จ
2. การศึกษาที่ยึดการเรียนรู้เป็นแกนกลาง (Learning-Centered Education) โรงเรียนมุ่งเน้นการจัดการศึกษาไปที่การเรียนรู้และความต้องการของผู้เรียนความต้องการคุณลักษณะของผู้เรียนในอนาคตของสังคมโลก การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีและความ พึงพอใจของผู้เรียน และแปลงความต้องการเหล่านั้น มาเป็นหลักสูตร และการพัฒนาการเรียนรู้ ที่เหมาะสม
3. การเรียนรู้ขององค์กรและบุคคล (Organizational and Personal Learning) โรงเรียนจัดระบบการเรียนรู้ให้มีบรรยากาศเอื้อต่อการเรียนรู้ร่วมกันและการเรียนรู้รายบุคคลในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับภารกิจดำเนินงานของโรงเรียน ซึ่งจะเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาโรงเรียนไปสู่ความสำเร็จ และส่งผลให้เกิดมูลค่าเพิ่มให้แก่ผู้เรียน
4. การให้คุณค่ากับคณะครู บุคลากร และผู้มีส่วนร่วม (Valuing Faculty Staff and Partners) โรงเรียนแสดงถึงการเห็นคุณค่าของครูและบุคลากร โดยการสร้างความผูกพัน ความพึงพอใจ แรงจูงใจสภาพแวดล้อมการทำงาน สวัสดิการ ฯลฯ จะทำให้โรงเรียน ประสบความสำเร็จ
5. ความคล่องแคล่ว กระตือรือร้น (Agility) ความคล่องแคล่ว กระตือรือร้น เป็นความสามารถในการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว มีความยืดหยุ่น และปรับเปลี่ยนความต้องการของผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จะทำให้สามารถลดรอบเวลาและต้นทุนในการพัฒนาคุณภาพ

6. การมุ่งอนาคต (Focus on the Future) การพัฒนาโรงเรียนให้มีความยั่งยืนต้องอาศัยความเข้าใจปัจจัยต่างๆ ทั้งในระยะสั้นและระยะยาวที่มีผลกระทบ ต่อการจัดการศึกษาและส่วนแบ่งทางการศึกษา ตลอดจน การจัดหลักสูตรที่สนองตอบต่อความต้องการ กำลังคนในการพัฒนาประเทศ และการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก โรงเรียนจึงต้องมีแนวคิดที่มุ่งอนาคตอย่างจริงจัง และสร้างความผูกพันในระยะยาวกับผู้เรียน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และผู้รับบริการ โดยการพัฒนา ศักยภาพของครูและบุคลากร สร้างโอกาสทางนวัตกรรม เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนได้เตรียมตัวมุ่งสู่ อนาคตที่เป็นเป้าหมายทางเลือกอย่างเหมาะสม

7. การจัดการเพื่อให้เกิดนวัตกรรม (Managing for Innovation) โรงเรียนต้องแสวงหา สร้าง พัฒนา และใช้องค์ความรู้และนวัตกรรม เพื่อให้เกิดนวัตกรรมของหลักสูตร การจัดการกระบวนการ เรียนรู้และการบริการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน ผู้มีส่วนได้ ส่วนเสีย และผู้รับบริการ ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องอื่นๆ

8. การบริหารจัดการบนพื้นฐานของข้อมูลจริง (Management by Fact) โรงเรียนได้ วางแผนตัดสินใจและดำเนินการต่างๆ โดยใช้ข้อมูลสารสนเทศที่ผ่านการวิเคราะห์เป็นข้อเท็จจริง ที่เชื่อถือได้มากที่สุด ซึ่งการบริหารระบบพื้นฐานข้อมูลจริงนี้จะมุ่งสู่การเรียนรู้ของผู้เรียน การปรับปรุง ผลการดำเนินการ และการเปรียบเทียบกับคู่แข่งหรือระดับเทียบเคียงของ “วิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ”

9. ความรับผิดชอบต่อสาธารณะ/สังคม และความเป็นพลเมืองดี (Public/Social Responsibility and Citizenship) โรงเรียนมีบทบาทในการรับผิดชอบต่อสังคม ชุมชน ด้วยการมุ่งเน้น การดูแลสุขภาพอนามัย สภาพแวดล้อมของชุมชนและสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนรวมทั้งบุคลากรของ โรงเรียนประ ะพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีมีจริยธรรมและจรรยาบรรณต่อสาธารณะ

10. การมุ่งเน้นผลลัพธ์และการสร้างคุณค่า (Focus on Result and Creating Value) โรงเรียนได้วางแผนปฏิบัติและประเมินผลลัพธ์ที่สำคัญในทุกระดับงานที่แสดงให้เห็นว่า มุ่งเน้นการ สร้างคุณค่าและผลสำเร็จของผู้เรียน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และ ผู้รับบริการ

11. มุมมองเชิงระบบ (System Perspective) โรงเรียนสร้างระบบบริหารจัดการที่เชื่อมโยง แผนปฏิบัติงาน กระบวนการตัวชี้วัดและกิจกรรมต่างๆ ให้มีความสอดคล้องไปในแนวทางเดียวกัน และบูรณาการเพื่อให้บรรลุผลลัพธ์ของโรงเรียน

สรุปได้ว่า การบริหารจัดการระบบคุณภาพ เป็นกลไกสำคัญในการผลักดันการพัฒนา โรงเรียนสู่มาตรฐานสากล ทำให้เกิดคุณลักษณะต่อการจัดการเรียนการสอน ส่งผลกระทบต่อนักเรียน อันเป็นเป้าหมายปลายทางของการจัดการศึกษา ได้รับการยอมรับว่า เป็นระบบที่จะพัฒนาองค์กรให้มี ผลการดำเนินการที่เป็นเลิศ โดยอิงแนวทาง การดำเนินงานตามเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติ (Thailand Quality Award 86 TQA) มาพัฒนาขีดความสามารถด้านการบริหารจัดการองค์กร มีวิธี

ปฏิบัติและผลการดำเนินการในระดับมาตรฐานโลก มีหน่วยงานที่รับผิดชอบในการดำเนินการประเมิน คือ สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ

การจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษตามมาตรฐานสากล

ในสังคมโลกปัจจุบัน การเรียนรู้ภาษาต่างประเทศมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในชีวิตประจำวัน เนื่องจากเป็นเครื่องมือสำคัญในการติดต่อสื่อสาร การศึกษา การแสวงหาความรู้ การประกอบอาชีพ การสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมและวิถีทัศน์ของชุมชนโลก และตระหนักถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรมและมุมมองของสังคมโลก นำมาซึ่งมิตรไมตรีและความร่วมมือกับประเทศต่างๆ ช่วยพัฒนาผู้เรียนให้มีความเข้าใจตนเองและผู้อื่นดีขึ้น เรียนรู้และเข้าใจความแตกต่างของภาษาและวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี การคิด สังคม เศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง มีเจตคติที่ดีต่อการใช้ภาษาต่างประเทศ และใช้ภาษาต่างประเทศเพื่อการสื่อสารได้ รวมทั้งเข้าถึงองค์ความรู้ต่างๆ ได้ง่ายและกว้างขึ้น และมีวิสัยทัศน์ในการดำเนินชีวิต (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552)

ภาษาต่างประเทศที่เป็นสาระการเรียนรู้พื้นฐาน ซึ่งกำหนดให้เรียนตลอดหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ ภาษาอังกฤษ ส่วนภาษาต่างประเทศอื่น เช่น ภาษาฝรั่งเศส เยอรมัน จีน ญี่ปุ่น อาหรับ บาลี และภาษากลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน หรือภาษาอื่นๆ ให้อยู่ในดุลยพินิจของสถานศึกษาที่จะจัดทำรายวิชาและจัดการเรียนรู้ตามความเหมาะสม

เรียนรู้อะไรในภาษาต่างประเทศ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ มุ่งหวังให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อภาษาต่างประเทศ สามารถใช้ภาษาต่างประเทศ สื่อสารในสถานการณ์ต่างๆ แสวงหาความรู้ ประกอบอาชีพ และศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น รวมทั้งมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องราวและวัฒนธรรมอันหลากหลายของประชาคมโลก และสามารถถ่ายทอดความคิดและวัฒนธรรมไทยไปยังสังคมโลกได้อย่างสร้างสรรค์ ประกอบด้วยสาระสำคัญ ดังนี้

ภาษาเพื่อการสื่อสาร

การใช้ภาษาต่างประเทศในการฟัง-พูด-อ่าน-เขียน แลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสาร แสดงความรู้สึกและความคิดเห็น ดีความ นำเสนอข้อมูล ความคิดรวบยอดและความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ และสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลอย่างเหมาะสม

ภาษาและวัฒนธรรม

การใช้ภาษาต่างประเทศตามวัฒนธรรมของเจ้าของภาษาความสัมพันธ์ ความเหมือนและความแตกต่างระหว่างภาษากับวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา ภาษาและวัฒนธรรมของเจ้าของภาษากับวัฒนธรรมไทย และนำไปใช้อย่างเหมาะสม

ภาษากับความสัมพันธ์กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น

การใช้ภาษาต่างประเทศในการเชื่อมโยงความรู้กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น เป็นพื้นฐานในการพัฒนา แสวงหาความรู้ และเปิดโลกทัศน์ของตน

ภาษากับความสัมพันธ์กับชุมชนและโลก

การใช้ภาษาต่างประเทศในสถานการณ์ต่างๆ ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน ชุมชน และสังคมโลก เป็นเครื่องมือพื้นฐานในการศึกษาต่อ ประกอบอาชีพ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับสังคมโลก

คุณภาพผู้เรียน

จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

1. ปฏิบัติตามคำสั่ง คำขอร้องที่ฟัง อ่านออกเสียงตัวอักษร คำ กลุ่มคำ ประโยคง่ายๆ และบทพูดเข้าจังหวะง่ายๆ ถูกต้องตามหลักการอ่าน บอกความหมายของคำและกลุ่มคำที่ฟังตรงตามความหมาย ตอบคำถามจากการฟังหรืออ่านประโยค บทสนทนาหรือนิทานง่ายๆ
2. พูดได้ตอบด้วยคำสั้นๆ ง่ายๆ ในการสื่อสารระหว่างบุคคลตามแบบที่ฟัง ใช้คำสั่งและคำขอร้องง่ายๆ บอกความต้องการง่ายๆ ของตนเอง พูดขอและให้ข้อมูลเกี่ยวกับตนเองและเพื่อน บอกความรู้สึกของตนเองเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ ใกล้เคียงหรือกิจกรรมต่างๆ ตามแบบที่ฟัง
3. พูดให้ข้อมูลเกี่ยวกับตนเองและเรื่องใกล้ตัว จัดหมวดหมู่คำตามประเภทของบุคคล สัตว์ และสิ่งของตามที่ฟังหรืออ่าน
4. พูดและทำท่าประกอบ ตามมารยาทสังคม/วัฒนธรรมของเจ้าของภาษา บอกชื่อและคำศัพท์ง่ายๆ เกี่ยวกับเทศกาล/วันสำคัญ/งานฉลอง และชีวิตความเป็นอยู่ของเจ้าของภาษา เข้าร่วมกิจกรรมทางภาษาและวัฒนธรรมที่เหมาะสมกับวัย
5. บอกความแตกต่างของเสียงตัวอักษร คำ กลุ่มคำ และประโยคง่ายๆ ของภาษาต่างประเทศและภาษาไทย
6. บอกคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น
7. ฟัง/พูดในสถานการณ์ง่ายๆ ที่เกิดขึ้นในห้องเรียน
8. ใช้ภาษาต่างประเทศ เพื่อรวบรวมคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องใกล้ตัว
9. มีทักษะการใช้ภาษาต่างประเทศ (เน้นการฟัง-พูด) สื่อสารตามหัวข้อเรื่องเกี่ยวกับตนเอง ครอบครัว โรงเรียน สิ่งแวดล้อมใกล้ตัว อาหาร เครื่องดื่ม และเวลาว่างและนันทนาการ ภายในวงคำศัพท์ประมาณ 300-450 คำ (คำศัพท์ที่เป็นรูปธรรม)
10. ใช้ประโยคคำเดียว (One Word Sentence) ประโยคเดียว (Simple Sentence) ในการสนทนาได้ตอบตามสถานการณ์ในชีวิตประจำวัน

จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

1. ปฏิบัติตามคำสั่ง คำขอร้อง และคำแนะนำที่ฟังและอ่าน อ่านออกเสียงประโยค ข้อความ นิทาน และบทกลอนสั้นๆ ถูกต้องตามหลักการอ่าน เลือก/ระบุประโยคและข้อความตรงตาม ความหมายของสัญลักษณ์หรือเครื่องหมายที่อ่าน บอกใจความสำคัญ และตอบคำถามจากการฟัง และอ่าน บทสนทนา นิทานง่ายๆ และเรื่องเล่า
2. พูด/เขียนโต้ตอบในการสื่อสารระหว่างบุคคล ใช้คำสั่ง คำขอร้อง และให้ คำแนะนำ พูด/เขียนแสดงความต้องการ ขอความช่วยเหลือ ตอบรับและปฏิเสธการให้ความช่วยเหลือ ในสถานการณ์ง่ายๆ พูดและเขียนเพื่อขอและให้ข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง เพื่อน ครอบครัว และเรื่องใกล้ตัว พูด/เขียนแสดงความรู้สึกเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ ใกล้ตัว กิจกรรมต่างๆ พร้อมทั้งให้เหตุผลสั้นๆ ประกอบ
3. พูด/เขียนให้ข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง เพื่อน และสิ่งแวดล้อมใกล้ตัว เขียนภาพ แผนผัง แผนภูมิ และตารางแสดงข้อมูลต่างๆ ที่ฟังและอ่าน พูด/เขียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่อง ต่างๆ ใกล้ตัว
4. ใช้ถ้อยคำ น้ำเสียง และกิริยาท่าทางอย่างสุภาพ เหมาะสม ตามมารยาทสังคม และวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา ให้ข้อมูลเกี่ยวกับเทศกาล/วันสำคัญ/งานฉลอง/ชีวิตความเป็นอยู่ของ เจ้าของภาษา เข้าร่วมกิจกรรมทางภาษาและวัฒนธรรมตามความสนใจ
5. บอกความเหมือน/ความแตกต่างระหว่างการออกเสียงประโยคชนิดต่างๆ การใช้ เครื่องหมายวรรคตอน และการลำดับคำ ตามโครงสร้างประโยคของภาษาต่างประเทศและภาษาไทย เปรียบเทียบความเหมือน/ความแตกต่างระหว่างเทศกาล งานฉลองและประเพณีของเจ้าของภาษา กับ ของไทย
6. ค้นคว้า รวบรวมคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นจากแหล่งการ เรียนรู้ และนำเสนอด้วยการพูด/การเขียน
7. ใช้ภาษาสื่อสารในสถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในห้องเรียนและสถานศึกษาใช้ ภาษาต่างประเทศในการสืบค้นและรวบรวมข้อมูลต่างๆ
8. มีทักษะการใช้ภาษาต่างประเทศ (เน้นการฟัง-พูด-อ่าน-เขียน) สื่อสารตามหัว เรื่องเกี่ยวกับตนเอง ครอบครัว โรงเรียน สิ่งแวดล้อม อาหาร เครื่องดื่ม เวลาว่างและนันทนาการ สุขภาพและสวัสดิการ การซื้อ-ขาย และลมฟ้าอากาศ ภายในวงคำศัพท์ประมาณ 1,050-1,200 คำ (คำศัพท์ที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม)
9. ใช้ประโยคเดี่ยวและประโยคผสม (Compound Sentences) สื่อความหมายตาม บริบทต่างๆ

จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

1. ปฏิบัติตามคำขอร้อง คำแนะนำ คำชี้แจง และคำอธิบายที่ฟังและอ่าน อ่านออกเสียงข้อความ ข่าว โฆษณา นิทาน และบทร้อยกรองสั้นๆ ถูกต้องตามหลักการอ่าน ระบุ/เขียนสื่อที่ไม่ใช่ความเรียงรูปแบบต่างๆ สัมพันธ์กับประโยคและข้อความที่ฟังหรืออ่าน เลือก/ระบุหัวข้อเรื่องใจความสำคัญ รายละเอียดสนับสนุน และแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่ฟังและอ่านจากสื่อประเภทต่างๆ พร้อมทั้งให้เหตุผลและยกตัวอย่างประกอบ

2. สนทนาและเขียนโต้ตอบข้อมูลเกี่ยวกับตนเองและเรื่องต่างๆ ใกล้ตัว สถานการณ์ ข่าว เรื่องที่อยู่ในความสนใจของสังคมและสื่อสารอย่างต่อเนื่องและเหมาะสม ใช้คำขอร้อง คำชี้แจง และคำอธิบาย ให้คำแนะนำอย่างเหมาะสม พูดและเขียนแสดงความต้องการ เสนอและให้ความช่วยเหลือ ตอบรับและปฏิเสธการให้ความช่วยเหลือ พูดและเขียนเพื่อขอและให้ข้อมูล บรรยาย อธิบาย เปรียบเทียบ และแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่ฟังหรืออ่านอย่างเหมาะสม พูดและเขียนบรรยายความรู้สึกและความคิดเห็นของตนเองเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ กิจกรรม ประสบการณ์ และข่าว/เหตุการณ์ พร้อมทั้งให้เหตุผลประกอบอย่างเหมาะสม

3. พูดและเขียนบรรยายเกี่ยวกับตนเอง ประสบการณ์ ข่าว/เหตุการณ์/เรื่อง/ประเด็นต่างๆ ที่อยู่ในความสนใจของสังคม พูดและเขียนสรุปใจความสำคัญ/แก่นสาระ หัวข้อเรื่องที่ได้จากการวิเคราะห์เรื่อง/ข่าว/เหตุการณ์/สถานการณ์ที่อยู่ในความสนใจ พูดและเขียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรม ประสบการณ์ และเหตุการณ์ พร้อมทั้งให้เหตุผลประกอบ

4. เลือกใช้ภาษา น้ำเสียง และกิริยาท่าทางเหมาะกับบุคคลและโอกาส ตามมารยาทสังคมและวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา อธิบายเกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่ ขนบธรรมเนียมและประเพณีของเจ้าของภาษา เข้าร่วม/จัดกิจกรรมทางภาษาและวัฒนธรรมตามความสนใจ

5. เปรียบเทียบ และอธิบายความเหมือนและความแตกต่างระหว่างการออกเสียงประโยคชนิดต่างๆ และการลำดับคำตามโครงสร้างประโยคของภาษาต่างประเทศและภาษาไทย เปรียบเทียบและ อธิบายความเหมือนและความแตกต่างระหว่างชีวิตความเป็นอยู่และวัฒนธรรมของเจ้าของภาษากับของไทย และนำไปใช้อย่างเหมาะสม

6. ค้นคว้า รวบรวม และสรุปข้อมูล/ข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น จากแหล่งการเรียนรู้ และนำเสนอด้วยการพูดและการเขียน

7. ใช้ภาษาสื่อสารในสถานการณ์จริง/สถานการณ์จำลองที่เกิดขึ้นในห้องเรียน สถานศึกษา ชุมชน และสังคม

8. ใช้ภาษาต่างประเทศในการสืบค้น/ค้นคว้า รวบรวม และสรุปความรู้/ข้อมูลต่างๆ จากสื่อและแหล่งการเรียนรู้ต่างๆ ในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ เผยแพร่/ประชาสัมพันธ์ข้อมูล ข่าวสารของโรงเรียน ชุมชน และท้องถิ่น เป็นภาษาต่างประเทศ

9. มีทักษะการใช้ภาษาต่างประเทศ เน้นการฟัง-พูด-อ่าน-เขียน) สื่อสารตามหัวเรื่องเกี่ยวกับตนเอง ครอบครัว โรงเรียน สิ่งแวดล้อม อาหาร เครื่องดื่ม เวลาว่างและนันทนาการ สุขภาพและสวัสดิการ การซื้อ-ขาย ลมฟ้าอากาศ การศึกษาและอาชีพ การเดินทางท่องเที่ยว การบริการ สถานที่ ภาษา และวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ภายในวงคำศัพท์ประมาณ 2,1000-2,250 คำ (คำศัพท์ที่เป็นนามธรรมมากขึ้น)

10. ใช้ประโยคผสมและประโยคซับซ้อน (Complex Sentences) สื่อความหมายตามบริบทต่างๆ ในการสนทนาทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ

จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

1. ปฏิบัติตามคำแนะนำในคู่มือการใช้งานต่างๆ คำชี้แจง คำอธิบาย และคำบรรยายที่ฟังและอ่าน อ่านออกเสียงข้อความ ข่าว ประกาศ โฆษณา บทร้อยกรอง และบทละครสั้น ถูกต้องตามหลักการอ่าน อธิบายและเขียนประโยคและข้อความสัมพันธ์กับสื่อที่ไม่ใช่เสียงรูปแบบต่างๆ ที่อ่าน รวมทั้งระบุและเขียนสื่อที่ไม่ใช่เสียงรูปแบบต่างๆ สัมพันธ์กับประโยคและข้อความที่ฟังหรืออ่าน จับใจความสำคัญ วิเคราะห์ความ สรุปความ ตีความ และแสดงความคิดเห็นจากการฟังและอ่านเรื่องที่เป็นสารคดีและบันเทิงคดี พร้อมทั้งให้เหตุผลและยกตัวอย่างประกอบ

2. สนทนาและเขียนโต้ตอบข้อมูลเกี่ยวกับตนเองและเรื่องต่างๆ ใกล้เคียง ประสบการณ์ สถานการณ์ ข่าว/เหตุการณ์ ประเด็นที่อยู่ในความสนใจและสื่อสารอย่างต่อเนื่องและเหมาะสม เลือกลงและใช้คำขอร้อง คำชี้แจง คำอธิบาย และให้คำแนะนำ พูดและเขียนแสดงความต้องการ เสนอ และให้ความช่วยเหลือ ตอบรับและปฏิเสธการให้ความช่วยเหลือในสถานการณ์จำลองหรือสถานการณ์จริงอย่างเหมาะสม พูดและเขียนเพื่อขอและให้ข้อมูล บรรยาย อธิบาย เปรียบเทียบ และแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่อง/ประเด็น/ข่าว/เหตุการณ์ที่ฟังและอ่านอย่างเหมาะสม พูดและเขียนบรรยายความรู้สึกและแสดงความคิดเห็นของตนเองเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ กิจกรรม ประสบการณ์ และข่าว/เหตุการณ์อย่างมีเหตุผล

3. พูดและเขียนนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง/ประสบการณ์ ข่าว/เหตุการณ์ เรื่อง และประเด็นต่างๆ ตามความสนใจ พูดและเขียนสรุปใจความสำคัญ แก่นสาระที่ได้จากการวิเคราะห์ เรื่อง กิจกรรม ข่าว เหตุการณ์ และสถานการณ์ตามความสนใจ พูดและเขียนแสดงความคิดเห็น

เกี่ยวกับกิจกรรม ประสบการณ์ และเหตุการณ์ ทั้งในท้องถิ่น สังคม และโลก พร้อมทั้งให้เหตุผล และยกตัวอย่างประกอบ

4. เลือกใช้ภาษา น้ำเสียง และกิริยาท่าทางเหมาะกับระดับของบุคคล เวลา โอกาส และสถานที่ตามมารยาทสังคมและวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา อธิบาย/อธิบายวิธีชีวิต ความคิด ความเชื่อ และที่มาของขนบธรรมเนียมและประเพณีของเจ้าของภาษา เข้าร่วม แนะนำ และจัดกิจกรรมทางภาษาและวัฒนธรรมอย่างเหมาะสม

5. อธิบาย/เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างโครงสร้างประโยค ข้อความ ลำนวน คำพังเพย สุภาษิต และบทกลอนของภาษาต่างประเทศและภาษาไทย วิเคราะห์/อธิบายความเหมือน และความแตกต่างระหว่างวิธีชีวิต ความเชื่อ และวัฒนธรรมของเจ้าของภาษากับของไทย และนำไปใช้อย่างมีเหตุผล

6. ค้นคว้า/สืบค้น บันทึก สรุป และแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น จากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ และนำเสนอด้วยการพูดและการเขียน

7. ใช้ภาษาสื่อสารในสถานการณ์จริง/สถานการณ์จำลองที่เกิดขึ้นในห้องเรียน สถานศึกษา ชุมชน และสังคม

8. ใช้ภาษาต่างประเทศในการสืบค้น/ค้นคว้า รวบรวม วิเคราะห์ และสรุปความรู้/ข้อมูลต่างๆ จากสื่อและแหล่งการเรียนรู้ต่างๆ ในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ เผยแพร่/ประชาสัมพันธ์ ข้อมูล ข่าวสาร ของโรงเรียน ชุมชน และท้องถิ่น/ประเทศชาติ เป็นภาษาต่างประเทศ

9. มีทักษะการใช้ภาษาต่างประเทศ (เน้นการฟัง-พูด-อ่าน-เขียน) สื่อสารตามหัวเรื่องเกี่ยวกับตนเอง ครอบครัว โรงเรียน สิ่งแวดล้อม อาหาร เครื่องดื่ม ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เวลาว่างและนันทนาการ สุขภาพและสวัสดิการ การซื้อ-ขาย ลมฟ้าอากาศ การศึกษาและอาชีพ การเดินทางท่องเที่ยว การบริการ สถานที่ ภาษา และวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ภายในวงคำศัพท์ ประมาณ 3,600-3,750 คำ (คำศัพท์ที่มีระดับการใช้แตกต่างกัน)

10. ใช้ประโยคผสมและประโยคซับซ้อนสื่อความหมายตามบริบทต่างๆ ในการสนทนา ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ

แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ

ในการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษนั้น ย่อมมีจุดมุ่งหมายที่จะให้ผู้เรียนได้เกิดพัฒนาทักษะในการใช้ภาษาของตน ให้สามารถสื่อสารกับชาวต่างประเทศได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ซึ่งเป็นหน้าที่ของครูผู้สอนที่จะต้องหาวิธีการจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ แต่การที่จะสอนภาษาอังกฤษให้ได้ผลตามความมุ่งหมายนั้นต้องอาศัยความร่วมมือในหลายๆ ด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านคุณภาพของครูผู้สอนที่มีบทบาทสำคัญในการเสริมพัฒนาการด้านต่างๆ ให้กับผู้เรียน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2553) ได้กล่าวถึง ภาษาเป็นเครื่องมือสำคัญ และจำเป็นอย่างยิ่งในสังคมของการเรียนรู้ที่จะใช้ เป็นสื่อในการค้นคว้าหาความรู้ เป็นสื่อกลางในการติดต่อสื่อสารซึ่งกันและกันและใช้เพื่อการประกอบอาชีพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสภาพของเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในปัจจุบันเกิดการเคลื่อนไหวทางภาษาและวัฒนธรรมจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่งทั่วโลกอิทธิพลทางภาษาและวัฒนธรรมส่งผลกระทบต่อทั้งด้านบวกและด้านลบต่อวิถีชีวิตของคนในสังคมที่จะต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเองให้สอดคล้องกับกระแสการเปลี่ยนแปลง ซึ่งเป็นสภาพแวดล้อมที่มีอิทธิพลอยู่รอบตัวคนในสังคมอยู่ตลอดเวลาการพัฒนาคนให้ได้เรียนรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงสามารถรับข้อมูลข่าวสารจากแหล่งต่างๆ ได้อย่างมีวิจารณญาณรู้เข้าใจและแยกแยะข้อมูลข่าวสารเพื่อการตัดสินใจที่ดีนำไปใช้ในการประกอบอาชีพและดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างสงบสุขโดยไม่ลี้มรากเหง้าภาษาและวัฒนธรรมของตนเองการที่คนจะเรียนรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมได้นั้นต้องให้การศึกษาที่ถูกต้องถูกวิธีและสามารถนำความรู้ทักษะประสบการณ์ไปปรับใช้ได้จริงในชีวิตประจำวันโดยยังคงไม่ลี้มภาษาและวัฒนธรรมที่ดีของตนสื่อสำคัญที่จะทำให้นักๆ หนึ่งรู้เข้าใจและแยกแยะข้อมูลข่าวสารในโลกนี้ได้จำเป็นต้องเรียนรู้ภาษาต่างประเทศที่คนส่วนใหญ่ทั่วโลกใช้ในการสื่อสารเช่นภาษาอังกฤษภาษาฝรั่งเศสภาษาญี่ปุ่นและภาษาจีนเป็นต้นเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการสื่อสารกับชาวต่างประเทศได้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 พบว่า การศึกษาในยุคปัจจุบันให้ความสำคัญกับการพัฒนาผู้เรียนให้มีพัฒนาการแบบองค์รวมกล่าวคือ ให้เป็นคนดีเป็นคนเก่งและเป็นคนที่มีความสุขอีกทั้งสภาพสังคมในขณะนี้มีความเป็นสากลและสลับซับซ้อนมากขึ้นความเจริญก้าวหน้าทางวิชาการและเทคโนโลยีสมัยใหม่เป็นไปอย่างรวดเร็วและฉับพลันจึงเป็นเหตุการณ์ที่เป็นปัญหาเข้ามาจำเป็นต้องพัฒนานักเรียนให้ทันต่อเหตุการณ์

ซึ่งได้มีผู้กล่าวถึงเรื่องนี้ไว้หลายท่าน อาทิเช่น

สุมิตรา อังวัฒนกุล (2539: 35) ได้กล่าวว่า การเรียนการสอนเป็นกระบวนการที่ซับซ้อน ต้องอาศัยความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและผู้เรียน ตลอดจนกระบวนการเรียนการสอน ซึ่งมีพื้นฐานอยู่

บนทฤษฎีและวิธีการต่างๆ มากมาย ดังนั้น ในการกำหนดแนวทางในการจัดการเรียนการสอน ครูผู้สอนจึงควรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดของศาสตร์ต่างๆ ที่นำมาใช้เป็นพื้นฐานในการสอน ภาษา ได้แก่ แนวคิดทางด้านจิตวิทยา แนวคิดทางด้านภาษาศาสตร์ และแนวคิดทางด้านมานุษยวิทยา ดังนี้

แนวคิดทางด้านจิตวิทยา

ได้มีผู้แบ่งทฤษฎีการเรียนรู้ทางจิตวิทยาออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ๆ (สมิตร อังวัฒน์กุล, 2539: 29-31) คือ

1. ทฤษฎีสิ่งเร้าและการตอบสนอง ทฤษฎีนี้เน้นว่าการเรียนรู้เกิดขึ้นจากการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้าและการตอบสนอง และเมื่อได้รับการเสริมแรงจากการตอบสนองที่ถูกต้อง ก็จะเพิ่มการเรียนรู้ให้เกิดขึ้น นักจิตวิทยาที่สำคัญ ได้แก่ ธอร์นไดค์ (Thorndike) พาฟลอฟ (Pavlov) และ สกินเนอร์ (Skinner)

2. ทฤษฎีความคิดความเข้าใจ มีความคิดที่ตรงกันข้ามกับทฤษฎีสิ่งเร้าและตอบสนอง ทฤษฎีเน้นความคิดที่ว่า การเรียนรู้เป็นกระบวนการของการค้นพบและเข้าใจความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ การเรียนรู้เกิดจากการมองเห็นความสัมพันธ์ของปัญหาจนเกิดความเข้าใจ ซึ่งเรียกว่า การหยั่งเห็น การเรียนรู้ต้องอาศัยกระบวนการทางสติปัญญาของผู้เรียนแต่ละคน บางคนเรียกทฤษฎีนี้ว่า Gestalt Theory หรือ Field Theory นักจิตวิทยาที่รู้จักกันดี ได้แก่ โยลแมน (Yolman) และ โคห์เลอร์ (Kohler) เป็นต้น

แนวคิดทางด้านภาษาศาสตร์

อิทธิพลของนักภาษาศาสตร์ที่มีต่อการเรียนการสอนภาษาอังกฤษที่สำคัญๆ ได้แก่ นักภาษาศาสตร์กลุ่มโครงสร้าง (Structuralisms) กลุ่มไวยากรณ์ปรีวรรต (Transformation lists) และกลุ่มภาษาศังคม (Sociolinguists) ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. กลุ่มที่เน้นโครงสร้าง กลุ่มนี้เน้นว่าภาษาเป็นสิ่งที่วิเคราะห์ได้เป็นระบบ ซึ่งเราอาจพิจารณาเป็นส่วนๆ ได้ แต่ละหน่วยของภาษาเกี่ยวพันกัน ภาษา คือ ภาษาพูดไม่ใช่ภาษาเขียน การวิเคราะห์ภาษาจึงควรดูจากสิ่งที่เจ้าของภาษาพูดไม่ใช่สิ่งที่ควรจะพูด นอกจากนี้ยังเน้นหลักการเรียนรู้ที่ว่าภาษาแต่ละภาษามีความแตกต่างกัน

2. กลุ่มไวยากรณ์ปรีวรรต นำโดย ชอมสกี (Chomsky, 1986: 1996) ให้ความคิดที่ต่างไปว่าภาษาเป็นเรื่องของกฎเกณฑ์ และในการวิเคราะห์ไวยากรณ์ของประโยคทำให้เกิดแนวคิดเกี่ยวกับโครงสร้างลึกและโครงสร้างผิว คือ ประโยคหรือคำที่เราได้ยินหรือได้อ่านโครงสร้างลึก คือ ความหมายของประโยคที่เราได้ยินหรืออ่านนั่นเอง นอกจากนี้ยังมีแนวคิดที่คนเราทุกคนมีความสามารถที่จะเข้าใจภาษาในเบื้องต้นก่อน แล้วจึงสามารถแสดงออกได้

3. กลุ่มภาษาศาสตร์สังคม กลุ่มนี้นำโดย ไฮเมส (Hymes. 1972) ซึ่งได้โต้แย้งเกี่ยวกับทฤษฎีความสามารถทางภาษาของ ชอมสกี (Chomsky) เขากล่าวว่า การแสดงออกทางภาษาของ ชอมสกี (Chomsky) นั้นมิใช่เป็นความสามารถในการนำภาษาไปใช้ แม้ว่าจะได้กล่าวถึงการนำภาษาไปใช้ในคำว่า การแสดงการแสดงออกทางภาษาก็ตาม ทั้งนี้เพราะ ชอมสกี (Chomsky) ไม่ได้กล่าวถึงความสำคัญทางด้านวัฒนธรรมสังคม (Sociocultural) กล่าวถึง เฉพาะบทบาททางด้านจิตวิทยา เช่น ความจำ (Memory) การรับรู้ (Perception) เป็นต้น ไม่ได้กล่าวถึงการปะทะสังสรรค์ทางสังคม (Social Interaction) นอกจากนี้ ไฮเมส (Hymes) ยังกล่าวว่า การแสดงออกทางภาษาของ ชอมสกี (Chomsky) นั้น ยังมีความสับสนระหว่างการแสดงออกจริง (Actual Performance) และกฎเกณฑ์ที่แอบแฝงอยู่ในการแสดงออกนั้นๆ (Underlying Rules of Performance) ซึ่งไฮเมส (Hymes) ถือว่าเป็นสิ่งที่แอบแฝงอยู่ในความสามารถทางภาษา (Linguistic Competence) ด้วย ดังนั้น ความสามารถทางภาษาที่สำคัญที่สุด ก็คือ ความสามารถที่จะพูด หรือเข้าใจคำพูดที่ไม่ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ แต่มีความหมายเหมาะสมกับสภาพการณ์ที่คำพูดเหล่านั้นถูกนำมาใช้

แนวคิดทางด้านมานุษยวิทยา

ผู้มีความเชื่อทางด้านมานุษยวิทยา เช่น โรเจอร์ส (Rogers. 1995: 32) มีความเห็นว่า ผู้ที่จะเรียนรู้ภาษาได้ดีนั้นจะต้องเป็นผู้ที่คิดแสดงความรู้สึกหรือพฤติกรรมโดยตั้งอยู่บนพื้นฐานไม่เพียงแต่ความสามารถทางด้านสติปัญญาเท่านั้น แต่จะต้องขึ้นอยู่กับความรู้สึกของตนเองด้วย

ดังนั้น ในการจัดการเรียนการสอนจะต้องคำนึงถึงเนื้อหาที่สัมพันธ์กับความรู้สึก ประสบการณ์ ความจำ ความหวัง ความปรารถนา ความเชื่อ ค่านิยม และความต้องการของผู้เรียนเป็นสำคัญ

จากแนวคิดทางจิตวิทยาภาษาศาสตร์ และมานุษยวิทยา ทำให้เกิดแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนการสอนภาษาเป็น 4 กลุ่ม (สุมิตรา อังวัฒนกุล. 2539: 29-31) ดังนี้

กลุ่มที่ 1 เน้นพฤติกรรมหรือสร้างสมนินัย

กลุ่มนี้ได้แนวคิดจากทฤษฎีการเรียนรู้แบบกระตุ้น และการตอบสนองและแนวคิดจากทฤษฎีภาษาศาสตร์ ซึ่งมีความเชื่อว่า ภาษาเป็นเรื่องของนินัย หรือความเคยชิน การเรียนภาษาก็คือ การเลียนเสียง หรือการเลียนแบบ การเรียนภาษาจึงมุ่งที่จะสร้างนินัยให้พูดภาษาใหม่ได้อย่างคล่องแคล่ว โดยไม่ต้องคิดเน้นเนื้อหาที่จะพูดเท่านั้น การสอนจึงเน้นการเลียนแบบหรือพูดซ้ำๆ เพื่อจดจำไว้ในสมอง บทเรียนจะจัดเตรียมจากบทเปรียบเทียบภาษาของตนกับภาษาที่จะเรียนในด้านระบบเสียง และรูปประโยค ส่วนใดมีความแตกต่างกันจะต้องฝึกให้มาก นอกจากนี้แนวคิดนี้ยังได้อิทธิพลจากจิตวิทยาตามทฤษฎีของการเรียนรู้ซึ่งเน้นว่าผู้เรียนจะตอบโต้จากสิ่งเร้า ถ้ามีการเสริมแรงให้ทำต่อไปการเรียนรู้ภาษาจึงคล้ายกับพฤติกรรมอื่นๆ เน้นการฝึกทำซ้ำๆ การสอนภาษาจึงเน้นการจำ

และการฝึกอย่างเต็มที่ เพื่อสร้างทักษะใหม่ให้เป็นนิสัย วิธีสอนตามแนวคิดนี้ได้แก่ วิธีสอนแบบฟังพูด (Audio Lingual Method)

กลุ่มที่ 2 เน้นความรู้ความเข้าใจ

กลุ่มนี้แนวคิดเกี่ยวกับภาษาตรงข้ามกับกลุ่มแรก โดยมีความเชื่อว่ากระบวนการเรียนภาษาของมนุษย์ มีขอบเขตกว้างขวางกว่าที่จะอธิบาย การเรียนการใช้ภาษาเป็นกระบวนการอิสระที่ไม่ผูกพันกับสิ่งที่เคยเรียนมาแล้ว การฝึกอย่างหนึ่งก็ใช้ได้เฉพาะสิ่งที่ฝึกเท่านั้นจะไปถ่ายทอดกับเหตุการณ์อื่นไม่ได้ การเรียนภาษาของมนุษย์เกิดจากสัญชาตญาณ ผู้ใหญ่เป็นเพียงผู้ป้อนข้อมูลให้แก่เด็ก ส่วนการเรียนรู้เด็กจะเป็นผู้กระทำเอง โดยอาศัยกลไกตามธรรมชาติ แนวคิดแบบนี้ได้รับอิทธิพลจากแนวคิดทางจิตวิทยาแบบความคิด ความเข้าใจ และทฤษฎีภาษาศาสตร์ การสอนจึงมุ่งให้เข้าใจกระบวนการทั้งหมดของภาษามากกว่าการเรียงคำและไม่สนใจเรื่องเสียงนัก การเรียนรู้เป็นเรื่องของแต่ละบุคคล ไม่ใช่อิทธิพลจากสิ่งแวดล้อม การเรียนรู้จะเกิดขึ้น ถ้าได้ให้ความรู้และจัดระเบียบความรู้ขึ้น สะสมความรู้นั้นจนกลายเป็นส่วนสำคัญของกระบวนการรับรู้ ครูต้องยอมรับว่า สติปัญญา มีความสำคัญต่อการเรียนรู้ ครูคอยกระตุ้นให้ผู้เรียนอยากรู้ อยากเห็น สามารถเชื่อมโยงสิ่งที่เรียนกับสิ่งที่ตนรู้แล้วเพื่อนำไปใช้ได้ผลดี วิธีสอนตามแนวคิดนี้ได้แก่ วิธีสอนแบบไวยากรณ์และแปล (Grammar Translation) วิธีสอนตามทฤษฎีการเรียนรู้แบบความรู้ความเข้าใจ (Cognitive Code Learning Theory)

กลุ่มที่ 3 เน้นการสื่อสาร

กลุ่มนี้มีแนวคิดทางด้านจิตวิทยาตามกลุ่มความคิดความเข้าใจ และกลุ่มภาษาศาสตร์สังคม หลักการสำคัญของแนวคิดกลุ่มนี้ คือ การเรียนภาษาย่อมมีเป้าหมายความสามารถในการใช้ประโยค และความคิดอย่างต่อเนื่องทั้งหมดในขณะสื่อสาร มีความสำคัญว่าส่วนประกอบย่อยๆ ในประโยค กระบวนการของการสื่อสารมีความสำคัญเท่ากับรูปแบบภาษา การเรียนภาษาเน้นการปฏิบัติ ข้อผิดพลาดทางไวยากรณ์ไม่ใช่อุปสรรคสำคัญที่สุดของการสื่อสาร วิธีการสอนตามแนวคิดนี้คือ แนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร

กลุ่มที่ 4 กลุ่มมานุษยวิทยา

กลุ่มนี้ยึดแนวความคิดทางมานุษยวิทยา ซึ่งมีหลักการสำคัญ คือ จุดประสงค์ของการเรียนรู้ภาษา มิใช่เพียงแต่จะสื่อสารกับผู้คนที่เท่านั้น แต่เพื่อที่จะพัฒนาศักยภาพภายในของตัวเอง และถือว่าภาษาเป็นเครื่องมือของการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social Interaction) วิธีการสอนตามแนวคิดนี้ได้แก่ วิธีสอนแบบกลุ่มสัมพันธ์ (Community Language Learning) วิธีสอนแบบการตอบสนองด้วยท่าทาง (Total Physical Response) และวิธีสอนแบบชักชวน (Suggestopedia)

แนวคิดในการสอนภาษาในรูปแบบต่างๆ มีเป้าหมายเพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำภาษาไปใช้ได้จริง และเพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตรที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาในการสื่อสารได้ถูกต้องตามหลักภาษา เหมาะสมกับยุคสมัยและวัฒนธรรม การนำเอาแนวคิดการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารมาประยุกต์ใช้กับการเรียนแบบร่วมมือกันเรียนรู้แบบผสมผสาน น่าจะเป็นรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ดีอีกรูปแบบหนึ่ง

การประยุกต์ใช้วิธีร่วมมือกันเรียนรู้แบบผสมผสาน กับการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร การสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร

กรอบแนวคิดตามหลักสูตรภาษาอังกฤษระดับมัธยมศึกษา มุ่งที่จะพัฒนาคนไทยให้มีความรู้ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษในระดับมาตรฐาน สามารถติดต่อสื่อสาร ตลอดจนเลือกสรรและใช้ประโยชน์จากสารสนเทศได้ โดยมีวัตถุประสงค์มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความสามารถทางภาษาอยู่ 2 ด้าน (กรมวิชาการ, 2546: 13) คือ

1. ความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อเข้าสู่สังคมและวัฒนธรรม (Socio Cultural Functions)
2. ความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อสื่อความโดยใช้ภาษาอย่างถูกต้องตามหลักภาษาและเหมาะสมกับสถานการณ์การใช้ (Cognitive Linguistic Function)

เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนสนองต่อหลักสูตร ในการพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถทางด้านการใช้ภาษา จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะนำการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (Communicative Approach) เข้ามาใช้ในการเรียนการสอน ทฤษฎีภาษาและการเรียนรู้ภาษาซึ่งเน้นในการใช้ภาษาเพื่อการติดต่อสื่อสารกันนั้น มีแนวคิดนี้เกิดขึ้นครั้งแรกในประเทศอังกฤษเมื่อปลายปี ค.ศ. 1960 เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ จึงมีความจำเป็นที่ต้องใช้ภาษาอังกฤษติดต่อสื่อสารกันเป็นอย่างมาก แนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารนี้เป็นวิธีสอนที่กำลังมีบทบาทมากในปัจจุบัน เพราะจุดมุ่งหมายของการสอนวิธีนี้คือ ความสามารถในการสื่อสาร (Communicative Competence) (วีระชาติ ชัยเนตร, 2541: 10)

ในการจัดกิจกรรมเพื่อการเรียนการสอนเพื่อการสื่อสารได้ ดังนั้นครูผู้สอนจึงต้องจัดกิจกรรมเพื่อให้ผู้เรียนได้เข้าถึงภาษาอย่างแท้จริง ซึ่ง ลิตเติลวูด (Littlewood, 1983: 20-21) ได้แบ่งกิจกรรมการสื่อสารเป็น 2 ชนิด ได้แก่

กิจกรรมที่ 1 จัดตามวัตถุประสงค์ที่จะสื่อสาร (Functional Communicative Activities) จะเน้นการสื่อสารเพื่อมีประสิทธิภาพ อาจไม่คำนึงถึงความถูกต้องทางไวยากรณ์มากนัก

กิจกรรมที่ 2 จัดเพื่อการปฏิสัมพันธ์ในสังคม (Social Interaction Activities) เป็นกิจกรรมที่จัดให้ใช้จริงกับบุคคลอื่นๆ ในสังคม โดยให้เหมาะสมกับสถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นจริงในชีวิตประจำวัน

จากการศึกษาค้นคว้าทฤษฎีและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับแนวการจัดการเรียนการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร สามารถจำแนกแนวทางการสอนออกได้ดังนี้

แนวการจัดการเรียนการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร

การเรียนการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารจะมีประสิทธิภาพนั้น จะต้องมีกิจกรรมที่ดี และมีลักษณะสำคัญที่เอื้อต่อการสื่อสาร ฮาร์เมอร์ (Harmer, 1982: 24-25) ซึ่งประกอบไปด้วย

1. ความต้องการในการสื่อสาร (Commutative Needs) กิจกรรมที่จะให้ผู้เรียนกระทำเพื่อฝึกใช้ภาษาในการสื่อสารนั้นผู้เรียนจะต้องรู้ความต้องการหรือความจำเป็นที่ใช้ในการสื่อสาร

2. จุดประสงค์ของการสื่อสาร (Communicative Purpose) กิจกรรมที่ดีจะต้องมีจุดมุ่งหมายในการใช้ภาษาในชีวิตประจำวันมากกว่าการฝึกตัวภาษา

3. เน้นเนื้อหาไม่ใช่รูปแบบภาษา (Content Not Form) กิจกรรมที่ดีควรมีเนื้อหาและวิธีการที่น่าสนใจ เหมาะสมกับวัยและความถนัดของผู้เรียน กิจกรรมที่ดีไม่ควรยากหรือง่ายเกินไป มีเนื้อหาภาษาอยู่สูงกว่าระดับกว่าผู้เรียนเล็กน้อย

4. ความหลากหลายของภาษา (Variety of Language) กิจกรรมต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ใช้ภาษาหลายรูปแบบ รวมทั้งนำความรู้ประสบการณ์ต่างๆ มาช่วยตีความเพื่อที่จะสามารถใช้สื่อสารได้

5. ไม่มีการแทรกแซงจากผู้สอน (No Teacher Intervention) ผู้เรียนเป็นผู้ทำกิจกรรมมากกว่าผู้สอน จะไม่แก้ไขผิดพลาดแต่จะประเมินขั้นตอนสุดท้าย ไม่ใช่การใช้ภาษาที่ถูกต้อง

6. ไม่มีการควบคุมสื่อ (No Materials Control) กิจกรรมที่ดีไม่ควรกำหนดภาษาที่ผู้เรียนต้องใช้ ควรให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเลือกรูปแบบภาษาด้วยตนเอง

7. ควรให้ผู้สื่อความหมายได้รับข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) จากกันและกัน เพื่อจะได้ประเมินความสำเร็จของกันและกัน

ขั้นการเรียนการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร

สิ่งสำคัญในการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร ก็คือ ขั้นตอนของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่ง จอห์นสัน และมอร์โรว์ (Johnson; & Morrow, 1981: 71-72) ได้กล่าวถึงลำดับขั้นตอนการสอนเพื่อการสื่อสารไว้ 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. การตั้งจุดประสงค์ (Setting Objective) เพื่อกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้

2. **ขั้นเสนอเนื้อหา (Presentation or Introduce New Language)** เป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุด เพราะเป็นขั้นตอนให้ข้อมูลทางภาษาแก่ผู้เรียน การเสนอเนื้อหาจะเน้นที่ผู้เรียนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ทำความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายและวิธีการใช้ภาษาให้เหมาะสมกับสถานการณ์ ควบคู่ไปกับการเรียนรู้กฎเกณฑ์ต่างๆ ทางภาษาด้วย

3. **ขั้นการฝึก (Practical or Control practice)** ให้ผู้เรียนฝึกการเรียนรู้ภาษาที่เรียนรู้ใหม่จึงเน้นความถูกต้องของภาษาเป็นหลัก เป็นการฝึกแบบซ้ำๆ หรือขั้นกลไกในขั้นแรก จนกระทั่งสามารถจดจำและสามารถใช้รูปแบบภาษานั้นได้ แต่ยังไม่เน้นความหมาย

4. **ขั้นการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร (Production Free Practice or Transfer)** เป็นขั้นตอนฝึกใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารเปรียบเสมือนตัวกลางที่เชื่อมโยงการเรียนรู้ภาษาในขั้นเรียนกับขั้นฝึกใช้ภาษาไปใช้จริงนอกห้องเรียน เพื่อให้นักเรียนได้ทดลองใช้ภาษาในสถานการณ์ต่างๆ โดยผู้สอนเป็นผู้ริเริ่มหรือจัดการในขั้นเริ่มต้นของกิจกรรมให้

จากการศึกษาแนวการจัดการเรียนการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร จะเห็นว่า เป็นวิธีการสอนที่ดีอีกวิธีหนึ่ง ที่ทำให้นักเรียนสามารถใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารในสถานการณ์จริงได้ โดยไม่เน้นความถูกต้องของหลักภาษา (Language Pattern) แต่จะเน้นที่ความเหมาะสมของการใช้ภาษา (Appropriacy) ต้องการให้ผู้เรียนแสดงออกซึ่งความสามารถในการใช้ภาษา (Performance) ซึ่งจะเป็นวิธีการที่สามารถพัฒนาผู้เรียนได้ ทั้ง 4 ทักษะ คือ ฟัง พูด อ่าน และเขียน และยังเป็นวิธีการที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางวิธีหนึ่งด้วย เป็นวิธีการที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมกิจกรรม เช่น สรุปเรื่องที่พูดหรือแสดงความคิดเห็น แสดงบทบาทสมมติ ซึ่งทำให้นักเรียนได้เกิดมีปฏิสัมพันธ์ทางภาษา (สุภทรา อักษรานูเคราะห์. 2531: 6) เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนการเรียนรู้ภายในห้องเรียน มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มและระหว่างเพื่อน รู้จักการเรียนรู้วิธีอยู่ร่วมกันในสังคม ช่วยเหลือกันและกันและใช้ภาษาให้ถูกต้องตามกาลเทศะ วิธีการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้ (Cooperative Learning) เป็นวิธีสอนวิธีการหนึ่งที่มีแนวคิดและแนวจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องเป้าหมายในการจัดการศึกษา ดังนั้นการประยุกต์ใช้วิธีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (Communicative Language Teaching) กับวิธีการร่วมมือกันเรียนรู้แบบผสมผสาน จะเป็นวิธีการที่สามารถพัฒนาผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพอีกวิธีหนึ่ง

การสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้

ในการศึกษาทฤษฎีและเอกสารเกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้ครั้งนี้สามารถแยกได้เป็นหัวข้อ ดังนี้

ความเป็นมาของการเรียนการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้

การเรียนแบบร่วมมือ (Cooperative Learning) ได้รับการพัฒนา โดยนักจิตวิทยาการศึกษาและนักการศึกษาหลายท่าน ที่ต้องการเสริมสร้างคุณลักษณะของผู้เรียนให้สามารถทำ

กิจกรรมต่างๆ ด้วยกันได้อย่างดี มีความสามัคคี มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน แนวคิดนี้ได้เริ่มมาประมาณ ปี ค.ศ. 1946 โดยนักการศึกษาที่ชื่อ ดิวอี้ (Dewey) แห่งมหาวิทยาลัยชิคาโก ได้เสนอแนวคิดในการจัดการศึกษาที่เน้นห้องเรียนเป็นเสมือนกระจกที่สะท้อนสังคม การจัดการเรียนการสอนจำเป็นต้องให้ผู้เรียนเรียนรู้สิ่งที่นำไปสู่ชีวิตจริง โดยใช้วิธีปฏิบัติแบบประชาธิปไตย และใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์เป็นแนวทางในการศึกษาหาความรู้ และจากแนวนี้ทำให้เกิดการจัดชั้นเรียนเป็นลักษณะกลุ่มย่อยที่ใช้ในการแก้ปัญหา โดยนักเรียนในกลุ่มช่วยกันค้นหาคำตอบด้วยตนเอง

จากนั้นในปี ค.ศ. 1954 ทีเลน (Thelen) แห่งมหาวิทยาลัยชิคาโก ซึ่งสนใจเรื่องกลุ่มพลวัต (Group Dynamics) และการเรียนแบบสืบเสาะหาความรู้ ได้พัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่ช่วยให้นักเรียนทำงานร่วมกันในกลุ่มตามแนวคิดของ ดิวอี้ โดยจัดให้นักเรียนเรียนร่วมกันเป็นกลุ่มเพื่อช่วยกันสืบค้นหาวิธีการแก้ปัญหาทางสังคม และปัญหาระหว่างบุคคล และเรียกวิธีการจัดการเรียนการสอนนี้ว่า การสอนแบบสืบเสาะ (Group Investigation)

ต่อมาในปี ค.ศ. 1984 ชาราน (Sharan) ได้สรุปเงื่อนไขพื้นฐาน 3 ประการ ที่จะทำให้เกิดความสัมพันธ์อันดีในการเรียนแบบร่วมมือระหว่างบุคคลที่มีภูมิหลังที่แตกต่างกัน (Joyce; & Weil. 1996: 219) ดังนี้

ประการที่ 1 การติดต่อสื่อสารทำให้บุคคลสามารถเข้ากันได้

ประการที่ 2 การมีส่วนร่วมในการทำงานระหว่างสมาชิก และการติดต่อสื่อสาร ต้องมีความเสมอภาค

ประการที่ 3 การปฏิสัมพันธ์และการร่วมมือกันระหว่างสมาชิก ต้องกระทำโดยสม่ำเสมอ

จากเงื่อนไข 3 ประการนี้ ทำให้ผู้ที่สนใจได้พยายามพัฒนารูปแบบการเรียนแบบร่วมมือ มาใช้ในการจัดกระบวนการเรียนการสอนอย่างกว้างขวาง

ความหมายของการเรียนแบบร่วมมือการเรียนรู้

การเรียนแบบร่วมมือ หมายถึง การเรียนที่จัดสมาชิกเป็นกลุ่มเล็ก ร่วมกันแก้ปัญหาหรือทำงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จ (Artzt; & Newman.1990: 448) เป็นวิธีการเรียนที่มีการแบ่งปันความคิดซึ่งกันและกันในการทำงาน การเรียน และความรับผิดชอบในกลุ่ม (Husen; & Postlethwaite. 1994: 1094-1095) และมีการให้รางวัลเป็นกำลังเมื่อนักเรียนมีพัฒนาการในการเรียนจนบรรลุผลสำเร็จ (Cruickshank; & et al. 1995: 209) ลักษณะเด่นของการเรียนแบบนี้คือ เน้นทักษะการคิด การร่วมมือร่วมแรงระหว่างสมาชิกทุกคนในกลุ่ม สมาชิกแต่ละคนมีหน้าที่และความรับผิดชอบที่จะเรียนรู้กระบวนการแก้ปัญหา และเนื้อหาที่ร่วมกันทำ เพราะถ้าครูเรียกให้สมาชิกคนใดคนหนึ่งตอบหรืออธิบายกระบวนการแก้ปัญหา สมาชิกผู้นั้นต้องสามารถอธิบายได้ การเรียนแบบนี้สมาชิกทุกคน

จะต้องรับผิดชอบต่อการเรียนที่ครูสอนและช่วยสอนเพื่อนด้วย เพื่อจะได้รับความสำเร็จร่วมกัน (Slavin. 1991: 71)

องค์ประกอบและลักษณะสำคัญของการเรียนแบบร่วมมือ

สลาวิน (Slavin. 1983: 429-445) ได้อธิบายถึง องค์ประกอบเบื้องต้นของการเรียนแบบร่วมมืออยู่ 2 ประเภท คือ

ประเภทที่ 1 โครงสร้างความร่วมมือจากแรงจูงใจ (Cooperative Incentive Structure) คือ การที่บุคคลสองคน หรือมากกว่านี้จะได้รับรางวัลหรือไม่นั้นขึ้นอยู่กับผู้อื่นด้วย เป็นลักษณะประสบความสำเร็จร่วมกันเป็นกลุ่ม ทุกคนในกลุ่มจะได้รับรางวัลหรือไม่นั้นขึ้นอยู่กับความสำเร็จของสมาชิกในกลุ่ม โครงสร้างความร่วมมือจากแรงจูงใจที่ใช้ในการเรียนแบบร่วมมือนี้ สามารถจำแนกได้ออกเป็น 3 ประเภท ขึ้นอยู่กับว่ารางวัลที่ให้นั้นยึดตามหลักเกณฑ์การเรียนรู้แต่ละบุคคลหรือตามผลผลิตของกลุ่มหนึ่งๆ (Slavin. 1987: 320) ดังนี้

1. วิธีการให้รางวัลกลุ่มสำหรับการเรียนรู้รายบุคคล (Group Rewards for Individual Learning) รางวัล ได้แก่ การประกาศ เช่น ใบประกาศนียบัตรการประกาศข่าวในชั้นเรียน เกียรติบัตร คำชมเชย สิ่งของ โดยให้กับนักเรียนในกลุ่มที่ประสบความสำเร็จตามเกณฑ์มาตรฐาน เช่น กลุ่มที่ได้คะแนนสูงที่สุดในชั้นเรียน หรือกลุ่มที่สามารถทำคะแนนได้มากกว่าเกณฑ์ที่ตั้งเอาไว้ในตอนแรก คะแนนกลุ่มนั้น ได้มาจากคะแนนเฉลี่ยของสมาชิกทุกคนที่ได้จากการประเมินการเรียนรู้รายบุคคล เช่น คะแนนจากการทดสอบย่อยของแต่ละคนในกลุ่ม

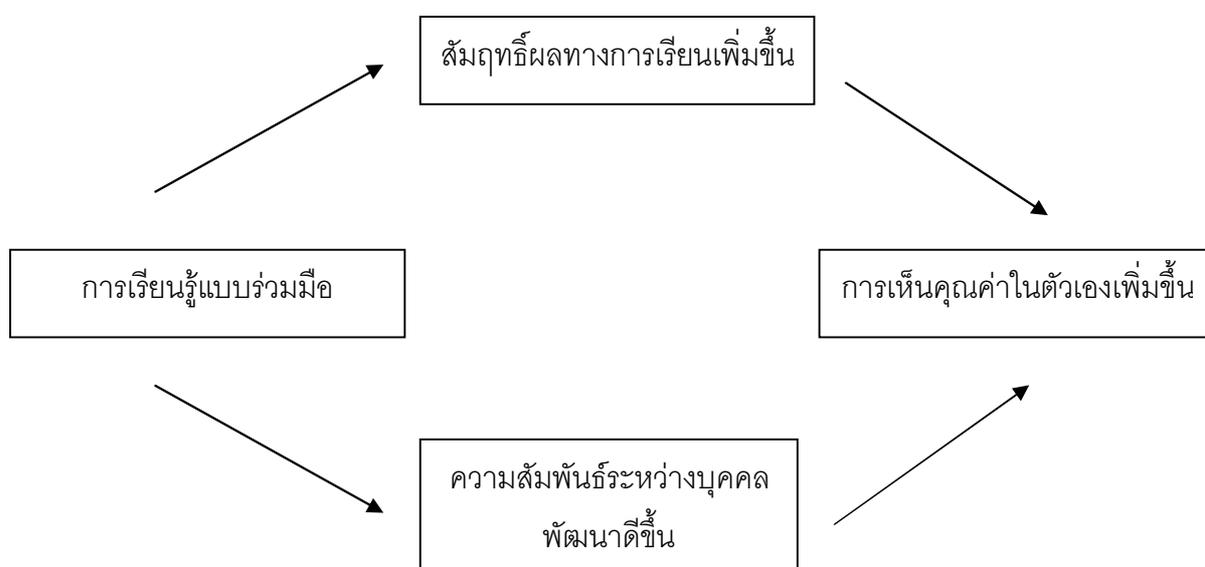
2. วิธีการให้รางวัลกลุ่มสำหรับผลผลิตกลุ่ม (Group Reward for Group Products) รางวัลที่ให้มีลักษณะเหมือนกับวิธีการที่ 1 แต่การให้รางวัลขึ้นอยู่กับคุณภาพของงานที่ได้รับมอบหมาย หรือรายงานของแต่ละกลุ่ม ซึ่งได้มาจากการที่สมาชิกทุกคนในกลุ่มช่วยกันมากกว่าการเรียนรู้รายบุคคล

3. วิธีการให้รางวัลสำหรับรายบุคคล (Individual Rewards) คือ การให้นักเรียนได้ทำงานด้วยกัน และสอนให้นักเรียนช่วยเหลือผู้อื่น แต่การให้รางวัลนั้นจะให้เกียรติ สำหรับแต่ละบุคคลแตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับผลงานหรือการปฏิบัติของนักเรียนเอง

ประเภทที่ 2 โครงสร้างงานแบบร่วมมือ (Cooperative Task Structure) คือ สถานการณ์ที่บุคคลสองคนหรือมากกว่านี้ได้รับการส่งเสริมหรือต้องการที่จะทำงานหนึ่งที่จะต้องอาศัยความพยายามร่วมกันเพื่อที่จะให้งานเสร็จสมบูรณ์ ซึ่ง สลาวิน อธิบายว่า โครงสร้างงานที่ใช้ในวิธีการเรียนแบบร่วมมือนี้สามารถแบ่งออกได้ 2 ประเภท (Slavin. 1983: 31-34) คือ

1. โครงสร้างงานร่วมมือแบบแยกงานรับผิดชอบ (Task Specialization) วิธีการเรียนที่ใช้โครงสร้างลักษณะนี้นั้น สมาชิกแต่ละคนได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบกิจกรรมส่วนหนึ่งของกิจกรรมกลุ่ม

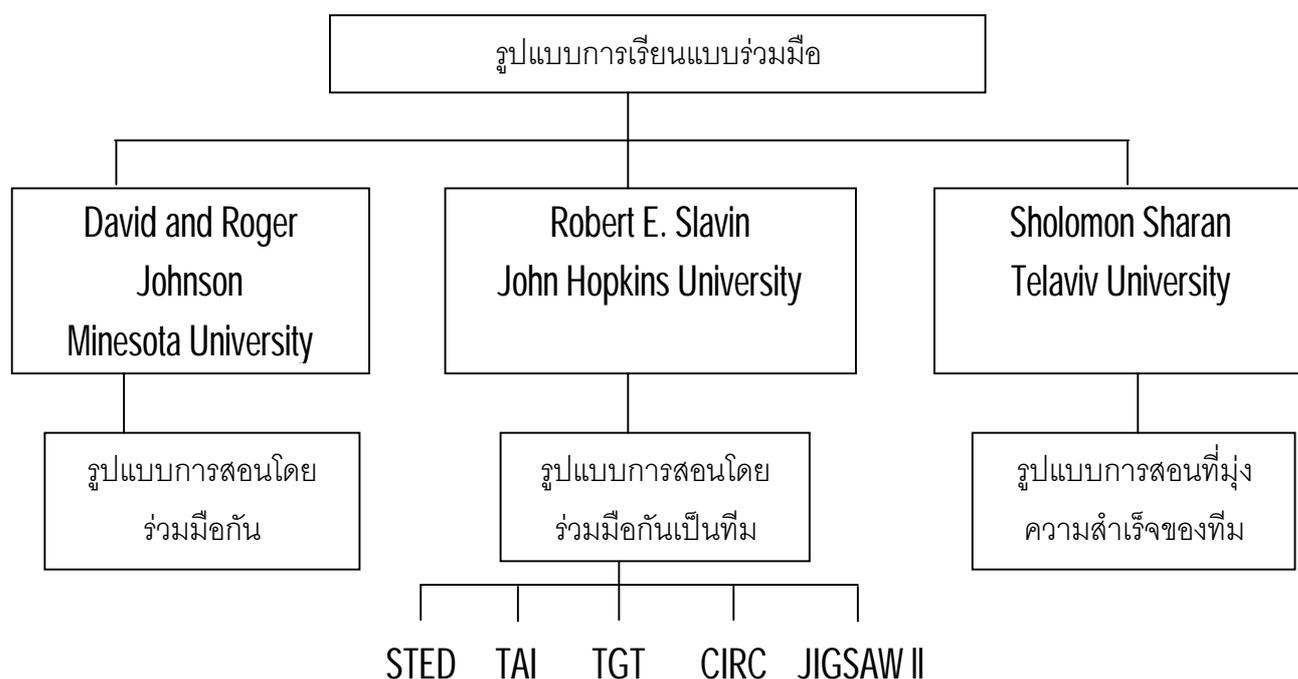
2. โครงสร้างงานร่วมมือแบบเรียนทั้งกลุ่ม (Group Study) วิธีการเรียนที่ใช้โครงสร้างลักษณะนี้ สมาชิกทุกคนในกลุ่มจะเรียนด้วยกัน และไม่มีงานแยกงานออกเป็นส่วนตัว การกำหนดให้แต่ละบุคคลอยู่ภายใต้แรงจูงใจแบบร่วมมือนั้น น่าจะเป็นการส่งเสริมให้แต่ละบุคคลช่วยกันทำอะไรก็ตาม เพื่อให้กลุ่มประสบความสำเร็จ และมีการช่วยเหลือผู้อื่นในการทำงานของกลุ่มด้วย และโครงสร้างการทำงานแบบร่วมมือมีสมมติฐาน คือ ผลการกระทำจะเพิ่มขึ้น โดยการเพิ่มการช่วยเหลือซึ่งกันและกันมากขึ้นของหมู่สมาชิก ภายในกลุ่ม และโดยอิทธิพลของสมาชิกภายในกลุ่ม ในการส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้อื่นในกลุ่มช่วยกันทำงานของกลุ่ม ซึ่งสามารถแสดงเป็นภาพประกอบ 3

ภาพประกอบ 3 ความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นในการเรียนการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้

รูปแบบการเรียนแบบร่วมมือ

รูปแบบการเรียนแบบร่วมมือมีหลายรูปแบบด้วยกัน ที่ได้รับการพัฒนาให้เหมาะสมกับการเรียนรู้ในลักษณะต่างๆ และเป็นที่น่าสนใจดังที่ วรรณารถ เกื่อนคำ (2539: 20) เสนอไว้หลายรูปแบบด้วยกัน ซึ่งสามารถแสดงได้ดังภาพประกอบ 4

ภาพประกอบ 4 รูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือ

จากภาพประกอบ 4 จะเห็นได้ว่า การเรียนรู้แบบร่วมมือ มีเทคนิคที่ใช้เพื่อจัดการเรียนการสอนอยู่หลายวิธีการ รูปแบบการสอนของมหาวิทยาลัยจอห์น ฮอบกินส์ ได้พัฒนาเทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือ หลายรูปแบบ เช่น

1. STAD (Student-Teams Achievement Division) เป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่สามารถดัดแปลงใช้ได้เกือบทุกวิชา และทุกระดับชั้น เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และทักษะสังคมของผู้เรียน ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมสำคัญ 5 ประการ คือ

- 1.1 การนำเสนอบทเรียนต่อทั้งชั้น (Class presentation)
- 1.2 การเรียนกลุ่มย่อย (Team Study)
- 1.3 การทดสอบย่อย (Test)
- 1.4 คะแนนความก้าวหน้าของแต่ละคน (Individual Improvement Scores)
- 1.5 ทีมที่ได้รับการยกย่อง (Team Recognition)

2. TGT (Team-Games-Tournament) เป็นรูปแบบที่มีกิจกรรมคล้ายกับ STAD แต่จะเป็นการใช้การแข่งขันเกมแทนการทดสอบย่อย ประกอบด้วยกิจกรรมสำคัญ 4 ประการ คือ

- 2.1 การนำเสนอบทเรียนต่อทั้งชั้น
- 2.2 การเรียนกลุ่มย่อย

2.3 การเล่นเกมแข่งขันตอบปัญหา

2.4 การยกย่องทีมที่ประสบผลสำเร็จ

3. TAI (Teams Assisted Individualization) เป็นรูปแบบการสอนที่ผสมผสาน

แนวคิดระหว่างการเรียนรู้แบบร่วมมือกับการสอนรายบุคคล เพื่อมุ่งสนองต่อลักษณะและความต้องการที่แตกต่างกันของนักเรียน มีองค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้

3.1 สมาชิกภายในกลุ่มจับคู่กัน เพื่อทำการตรวจสอบซึ่งกันและกัน

3.2 ผู้เรียนอ่านคำสั่งในบัตรงานให้คู่ตนฟัง และอาจถามครูได้ถ้าไม่เข้าใจ

3.3 ผู้เรียนทำงานตามบัตรงานของตนให้เรียบร้อย และคู่ของตนตรวจงาน

ตามบัตรเฉลย ถ้าไม่ผ่านกลุ่มจะต้องช่วยอธิบายจนเข้าใจแล้วทำใหม่จนถูกต้อง

3.4 นักเรียนทุกคนในกลุ่มต้องทำงานให้ผ่านแล้วจึงจะได้รับแบบทดสอบ ซึ่งมี 2 ชุด คือ A และ B ซึ่งแต่ละกลุ่มต้องทำแบบทดสอบ A ผ่าน จึงจะสามารถทำแบบทดสอบ B

3.5 หัวหน้ากลุ่มให้แบบทดสอบประจำหน่วยให้สมาชิกกลุ่ม และเป็นผู้รวบรวมคะแนนผลการสอบ เพื่อที่ครูจะนำคะแนนไปเปรียบเทียบกับคะแนนฐานของแต่ละบุคคลและของกลุ่มต่อไป

4. Jigsaw II เป็นรูปแบบที่เหมาะสมกับวิชาที่เกี่ยวข้องกับการบรรยาย เช่น

สังคมศึกษา วรรณคดี เป็นรูปแบบที่เน้นการพัฒนาความรู้ความเข้าใจมากกว่าการพัฒนาทักษะ ซึ่งประกอบด้วย กิจกรรมที่สำคัญ ดังนี้

4.1 การนำเสนอความรู้ในชั้นเรียน

4.2 การแบ่งกลุ่ม

4.3 การทดสอบย่อย

4.4 คะแนนความก้าวหน้า

4.5 กลุ่มที่ได้รับยกย่อง

5. CIRC (Cooperative Integrated Reading and Composition) หรือเรียก

เป็นภาษาไทยในงานวิจัยครั้งนี้ว่า การสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้แบบผสมผสาน เป็นรูปแบบการสอนที่พัฒนาขึ้นเพื่อสอนการอ่าน และการเขียนภาษา ประกอบด้วยกิจกรรมหลัก 3 ประการ คือกิจกรรมพื้นฐาน กิจกรรมการสอนอ่านจับใจความ และกิจกรรมผสมผสานระหว่างการเขียนและการใช้ภาษา

ในแต่ละวิธีการล้วนแล้วแต่ที่เป็นวิธีการที่มีผู้นำเอาไปใช้แล้วได้ผลในการแก้ปัญหาการเรียน ซึ่งผู้วิจัยสนใจที่จะนำวิธีการร่วมมือกันเรียนรู้แบบผสมผสาน (Cooperative Integrated Reading and Composition: CIRC) พหุซึ่งมีขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนดังรายละเอียดที่จะนำเสนอต่อไป

การสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้แบบผสมผสาน

รูปแบบการสอนโดยการร่วมมือกันเรียนรู้แบบผสมผสานนี้ เป็นเทคนิควิธีการสอนหนึ่งในกระบวนการเรียนการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้ ซึ่งพัฒนาขึ้นโดย แมคเคน สลาวิน และสตีเวน (Madden, Slavin and Srevens) แห่งมหาวิทยาลัยจอห์นฮอปกินส์ (John Hopkins University) ในปี ค.ศ. 1986 ซึ่งเป็นวิธีการสอนจะช่วยแก้ปัญหาในด้านความสามารถทางภาษา ในด้านการอ่าน และการเขียน ในการรับรู้ทางภาษาที่แตกต่างกันของนักเรียนแต่ละคนในชั้นเรียน ทั้งนี้ เพื่อมุ่งพัฒนาผลการเรียนของนักเรียนให้สูงขึ้น โดยคำนึงถึงความสามารถของนักเรียนทุกคน และให้ความสำคัญกับบทบาทของสมาชิกแต่ละคนในขณะปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม ซึ่งลักษณะของการเรียนของนักเรียนจะเน้นการทำงานเป็นกลุ่ม (อัจฉรา สุขกระโทก. 2543: 39)

หลักการสอน

รูปแบบการสอนนี้เป็นการนำหลักการของการร่วมมือกันเรียนรู้มาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ แต่แตกต่างกันในส่วนรายละเอียดของกิจกรรมที่จัดในกลุ่มย่อยให้กับผู้เรียน ซึ่งวิธีร่วมมือกันเรียนรู้แบบผสมผสานจะประกอบด้วยกิจกรรมหลัก 3 ประการ คือ กิจกรรมพื้นฐาน กิจกรรมการสอนการอ่านจับใจความโดยตรง และกิจกรรมผสมผสานระหว่างการเขียนและการใช้ภาษา ในแต่ละกิจกรรมนักเรียนจะเรียนและทำงานในกลุ่มย่อยของตน ดังนั้นการร่วมมือกันเรียนรู้แบบผสมผสานจึงเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างเต็มความสามารถของตน ตามศักยภาพที่มีอยู่ ตระหนักถึงบทบาทของตนเองในการเป็นสมาชิกส่วนหนึ่งของกลุ่ม จึงต้องมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาต่างๆ ให้บรรลุผลสำเร็จได้และยอมรับร่วมกันในความสำเร็จหรือความล้มเหลวของกลุ่ม นอกจากนี้ยังจะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากเพื่อนในกลุ่ม เกิดการพัฒนาทางสังคมและในที่สุดจะทำให้ผู้เรียนตระหนักถึงคุณค่าของตนเอง ซึ่งลักษณะสำคัญของวิธีร่วมมือกันเรียนรู้แบบผสมผสาน (อัจฉรา สุขกระโทก. 2543:40-41) ดังนี้

1. กลุ่มการอ่าน นักเรียนทั้งหมดในห้องจะถูกแบ่งออกเป็นกลุ่มตามความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษ ซึ่งแยกออกเป็นกลุ่มการอ่านเก่ง (A) กลุ่มการอ่านปานกลาง (B) และกลุ่มการอ่านอ่อน (C) โดยอาศัยฐานคะแนนจากการเรียนของนักเรียนในภาคเรียนก่อน
2. กลุ่มย่อย หมายถึง ในแต่ละกลุ่มการอ่านตามที่ครูได้แยกนักเรียนไว้ตามความสามารถทางการเรียนในกลุ่มนั้นจะจับคู่กันเป็นคู่ แต่ละคู่จะมารวมกันกลายเป็นกลุ่มใหม่ ซึ่งเรียกว่ากลุ่มย่อย กิจกรรมส่วนใหญ่ที่ทำในกลุ่มย่อยมักจะถูกกำหนดให้เป็นคู่ ในขณะที่เดียวกันจะต้องมี 1 คู่ ที่ไปเรียนการสอนอ่านจับใจความจากครู เวลาส่วนมากนักเรียนจะเรียนในกลุ่มย่อยกับคู่ของตนในขณะที่ครูสอนในกลุ่มอ่าน หรือให้คำแนะนำกับนักเรียนเป็นรายบุคคล ซึ่งคะแนนของทีมนำกำหนดจากคะแนนของการทดสอบย่อยทุกครั้ง และคะแนนจากงานเขียน ซึ่งเป็นผลงานของกลุ่ม

คะแนน เหล่านี้จะนำมาคิดคำนวณเป็นคะแนนของทีม ทีมที่ได้คะแนน 95% เป็นทีม "เก่งมาก" และ 85% เป็นทีม "เก่ง" จะได้รับรางวัลตามที่กำหนดไว้ก่อน

3. กิจกรรมพื้นฐานที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน ครูสอนนักเรียนในกลุ่มการอ่านแต่ละกลุ่มโดยกำหนดเรื่องหรือหนังสือให้อ่าน และอภิปรายตามความสามารถทางการอ่านของนักเรียนแต่ละกลุ่ม กิจกรรมดังกล่าวนี้จะกระทำทุกวัน วันละประมาณ 20 นาที ซึ่งจะมีกิจกรรมการสอนของครูในห้อง ดังนี้

กิจกรรมที่ 1 กำหนดวัตถุประสงค์ของการอ่าน

1. แนะนำคำศัพท์ใหม่ ในชั้นการสอนนี้การสาธิตความหมายของคำ การใช้พจนานุกรม (Dictionary) โดยนักเรียนจะออกเสียงคำศัพท์ซ้ำหลายครั้งจนคล่อง

2. ทบทวนคำศัพท์เดิม เน้นการใช้เกมทางภาษา

กิจกรรมที่ 2 ตอบคำถามหรืออภิปรายเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน เน้นทักษะการคาดคะเนล่วงหน้า รวมทั้งการระบุปัญหาในเรื่อง หลังจากนั้นนักเรียนจะได้รับชุด เอกสารประกอบ ซึ่งจะประกอบด้วยกิจกรรมต่างๆ ที่นักเรียนจะต้องทำในกลุ่มย่อยของตัวเอง ดังนี้

1. กิจกรรมการอ่านกับเพื่อนคู่ทีม นักเรียนจะอ่านเรื่องที่กำหนดให้ในใจ หลังจากนั้นจะผลัดกันอ่านออกเสียงกับเพื่อนคู่ทีมย่อหน้าต่อย่อหน้า คนที่ฟังจะต้องแก้ไขเมื่อเพื่อนอ่านผิดพลาด ครูคอยตรวจการกระทำของผู้เรียนโดยเดินไปรอบๆ ห้อง สังเกตและฟังการอ่าน

2. กิจกรรมการฝึกไวยากรณ์ในเรื่องที่อ่าน และการเขียนเรื่อง นักเรียนจะต้องตอบคำถามที่เตรียมไว้ในชุดประกอบการสอนที่ถามเกี่ยวกับไวยากรณ์ที่ปรากฏในเรื่องที่อ่าน เมื่อนักเรียนอ่านเรื่องได้ครึ่งเรื่องนักเรียนจะหยุด แล้วให้ระบุลักษณะตัวละครในเรื่อง สถานที่ และสภาพแวดล้อม และปัญหาที่เกิดขึ้นในเรื่อง รวมทั้งให้คาดการณ์ว่าปัญหาจะถูกแก้อย่างไร และในตอนท้ายจะเป็นคำถามเกี่ยวกับเรื่องทั้งหมด และให้นักเรียนเขียนเกี่ยวกับเรื่องที่อ่านประมาณ 2-3 ย่อหน้า

3. กิจกรรมการอ่านออกเสียงคำศัพท์ คำศัพท์ใหม่ หรือคำศัพท์ในเรื่องจะถูกกำหนดไว้ นักเรียนต้องอ่านออกเสียงคำศัพท์เหล่านั้นให้ถูกต้อง และรวดเร็ว โดยให้นักเรียนอ่านออกเสียงกับเพื่อน คู่ทีมผลัดกันอ่านจนคล่องแคล่วและรวดเร็วและถูกต้อง

4. กิจกรรมความเข้าใจของคำศัพท์ จากคำศัพท์ใหม่ทั้งหมดในเรื่องที่อ่าน นักเรียนจะต้องหาความหมายในพจนานุกรม และเขียนแต่งประโยคโดยใช้คำศัพท์ดังกล่าว

5. กิจกรรมเล่าเรื่อง หลังจากเล่าเรื่องในกลุ่มการอ่านของตนแล้วในกลุ่มย่อย นักเรียนจะต้องเล่าเรื่องย่อที่ตนได้อ่านให้เพื่อนคู่ทีมฟัง

6. กิจกรรมการสะกดคำ ในกลุ่มย่อยนักเรียนจะทดสอบเพื่อนคู่ทีมของตนเกี่ยวกับการสะกดคำ โดยให้เขียนรายชื่อคำศัพท์ที่ยังสะกดไม่ได้ไว้ ทดสอบจนกระทั่งได้ทุกคำ

กิจกรรมที่ 3 การตรวจสอบของเพื่อนคู่ทีม หลังจากที่นักเรียนทำกิจกรรมต่างๆ เรียบร้อยแล้ว นักเรียนจะต้องให้เพื่อนคู่ทีมเซ็นชื่อกำกับไว้ในแต่ละกิจกรรม เพื่อแสดงว่าตนเองได้ทำกิจกรรมบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ แต่อย่างไรก็ตามนักเรียนสามารถทำกิจกรรมตามความสามารถของตนเอง อาจจะทำกิจกรรมเสร็จก่อนกำหนดได้

กิจกรรมที่ 4 การทดสอบย่อย หลังจากเรียนไปแล้ว 4 คาบ นักเรียนจะต้องทำการทดสอบย่อย เกี่ยวกับเรื่องอ่าน โดยให้เขียนประโยคตามศัพท์ที่กำหนดให้ จับคู่ให้ความหมายของคำศัพท์ได้ ไม่อนุญาตให้ช่วยเหลือกัน

กิจกรรมที่ 5 การสอนอ่านจับใจความโดยตรง ในแต่ละสัปดาห์ครูจะให้เวลา 1 วัน ในการสอนอ่านจับใจความโดยตรงแก่นักเรียน โดยมุ่งพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความ เช่น บอกใจความสำคัญของเรื่องอ่าน สรุปอ้างอิง หรือใช้กิจกรรมหลากหลายเพิ่มเข้ามา

กิจกรรมที่ 6 การผสมผสานระหว่างการใช้ภาษาและการเขียนในชั่วโมงการใช้ภาษา นักเรียนทำงานเป็นกลุ่มย่อย มุ่งใช้ทักษะการใช้ภาษา เพื่อนำไปสู่กิจกรรมการเขียน เช่น นักเรียนจะเขียนประโยคใช้เครื่องหมายวรรคตอน ในการเขียนบทสนทนาโต้ตอบกัน การเขียนเรียงประโยคได้ถูกต้อง จรวจทานแก้ไข ซึ่งในแต่ละชั้นตอนนักเรียนจะปรึกษาคู่ทีมในการปรับปรุงแก้ไข แล้วเขียนเป็นผลงาน

กิจกรรมที่ 7 การอ่านหนังสือตามความสนใจ ผู้เรียนจะถูกกระตุ้นให้อ่านหนังสือนอกเหนือจากหนังสือเรียนวันละ 20 นาที โดยมีผู้ปกครองลงลายมือชื่อกำกับการอ่าน

รูปแบบการสอนนี้เป็นการนำหลักการของการร่วมมือกันเรียนรู้มาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ โดยวิธีร่วมมือกันเรียนรู้แบบผสมผสานในการนำไปใช้จัดการเรียนการสอน ผู้สอนต้องคำนึงถึงหลักการ 3 ประการ (วรนาถ เกื่อนคำ, 2539: 28) คือ

1. รางวัลหรือเป้าหมายของกลุ่มผู้สอนจะตั้งรางวัลไว้ เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความพยายามในการเรียนรู้มากขึ้น และพยายามปรับพฤติกรรมของตนเองเพื่อความสำเร็จของกลุ่ม ซึ่งรางวัลจะเป็นสิ่งใดนั้น ผู้สอนควรพิจารณาให้เหมาะสม และต้องเน้นให้ผู้เรียนตระหนักถึงจุดประสงค์ในการแข่งขันของแต่ละกลุ่มว่าไม่ใช่เพียงหวังรางวัลเป็นเป้าหมายหลักเท่านั้น

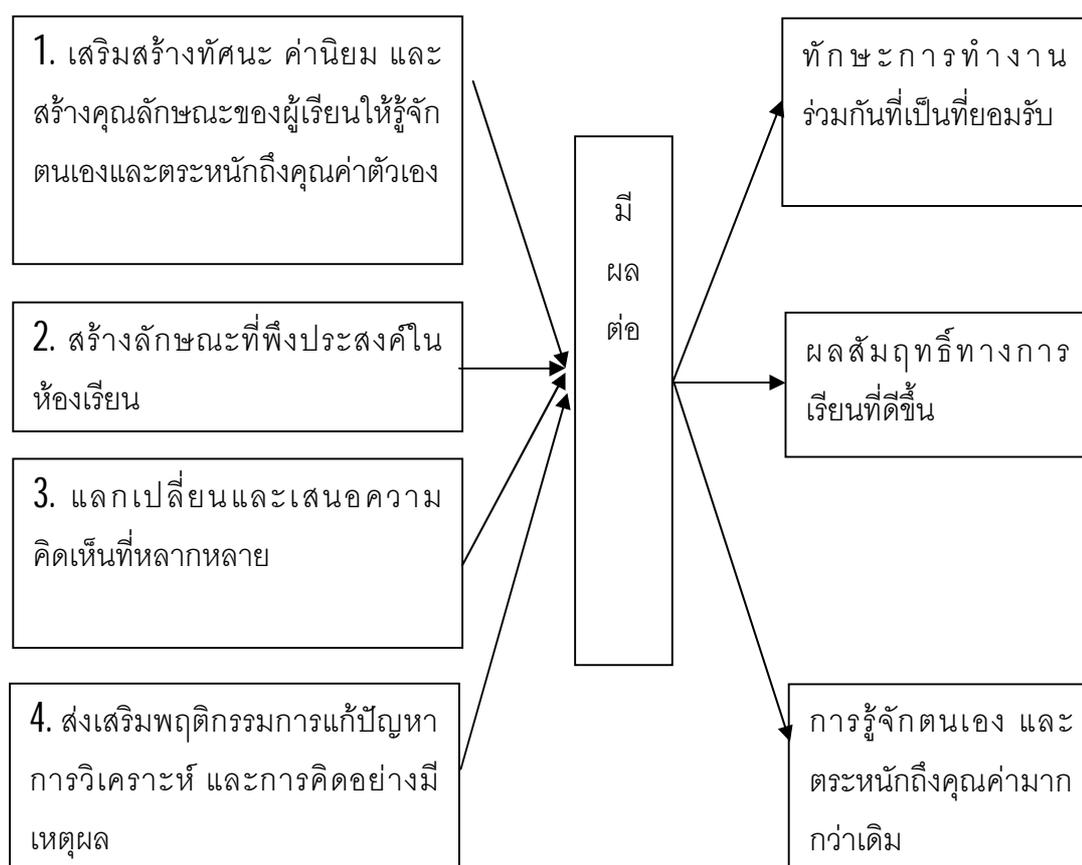
2. ความหมายของแต่ละบุคคลในกลุ่ม ผู้สอนต้องชี้ให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญของการเป็นสมาชิกของแต่ละคนในกลุ่ม ทั้งนี้เพราะในการวัดความสามารถของกลุ่มนั้นจะวัดจากความสามารถของแต่ละบุคคลแล้วคำนวณเป็นค่าเฉลี่ยของทั้งกลุ่ม

เป้าหมายของการจัดการเรียนการสอน

ในการใช้วิธีการร่วมมือกันเรียนรู้แบบผสมผสานเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการสอนนั้น มีพฤติกรรมเป้าหมายที่ต้องการให้เกิดกับตัวผู้เรียน ดังนี้

1. ผู้เรียนพัฒนาความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาวิชาที่เรียนมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการพัฒนาทักษะทางสติปัญญา (Intellectual Skills) ในตัวผู้เรียน
2. ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะทางสังคม (Social Skills) โดยเน้นที่การปฏิสัมพันธ์ภาพกลุ่มการร่วมมือกันทำงาน การยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น
3. ผู้เรียนได้พัฒนาความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง (Self-esteem) รู้จักตนเองได้ดียิ่งขึ้น ทั้งนี้ต้องได้รับการยอมรับและเอาใจใส่จากสมาชิกในกลุ่ม

ซึ่งลักษณะการจัดการเรียนการสอนสามารถแสดงถึงเป้าหมายของการจัดการเรียนการสอนได้ดังภาพประกอบ 5

ภาพประกอบ 5 ผลการจัดการเรียนการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้แบบผสมผสาน

บทบาทของผู้สอน

ในการจัดการเรียนการสอนโดยวิธีร่วมมือกันเรียนรู้แบบผสมผสานนี้ ครูเป็นผู้มีส่วนสำคัญในการส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียน ให้เป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้ แต่ไม่ได้หมายความว่าครูจะต้องกำหนดทุกพฤติกรรมของผู้เรียนตามแนวทางของตนเพียงอย่างเดียว ดังนั้น บทบาทของครูผู้สอน ตามที่ ฮาร์เมอร์ (Harmer, 2001: 57-62) ได้ให้แนวคิดไว้ควรมีลักษณะ ดังนี้

1. บทบาทในฐานะผู้ควบคุมดูแลการเรียนการสอน (Controller) ซึ่งก็หมายถึงตั้งแต่เริ่มเตรียม (Plan) ของแต่ละบทเรียนให้เกิดปฏิสัมพันธ์ในห้องเรียนได้ (Classroom Interaction)
2. บทบาทในฐานะผู้รวบรวมและเลือกกิจกรรมที่เหมาะสม (Organizer)
3. บทบาทในฐานะผู้มีส่วนร่วมอยู่ในกิจกรรมการเรียนการสอน (Participant)
4. บทบาทในฐานะผู้คอยให้ข้อมูลหรือแก้ไขสิ่งที่เด็กทำกิจกรรมในการเรียนการสอนหรืองานที่มอบหมาย (Resource)
5. บทบาทในฐานะผู้คอยกระตุ้น (Prompter) ให้เด็กได้ทำกิจกรรม
6. บทบาทในฐานะผู้ประเมิน (Assessor) คอยฟังและแก้ไขข้อผิดพลาดของผู้เรียน

บทบาทของผู้เรียน

ผู้เรียนที่เรียนตามวิธีร่วมมือกันเรียนรู้แบบผสมผสาน ควรมีบทบาท ดังนี้

1. มีความรับผิดชอบและกระตือรือร้นที่จะมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมกลุ่มตามที่ได้รับมอบหมาย
2. ให้ความสนใจในบทเรียนมากขึ้น ทั้งนี้เพราะผู้เรียนต้องศึกษาเนื้อหาด้วยตนเองในบางส่วน
3. สร้างความสัมพันธ์ที่ระหว่างสมาชิกในกลุ่ม ซึ่งจะก่อให้เกิดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของสมาชิกภายในกลุ่ม
4. มีส่วนในการประเมินผลการเรียนรู้ของตนเอง ทั้งนี้เพื่อหาแนวทางในการปรับปรุงพฤติกรรมของตน ซึ่งจะส่งผลต่อการปรับปรุงพฤติกรรมของตน ซึ่งจะส่งผลถึงการปรับปรุงพฤติกรรมภาพรวมของกลุ่มด้วยเช่นกัน
5. กล้าแสดงออกในการวิเคราะห์วิจารณ์เนื้อหาต่างๆ ที่ได้รับมอบหมาย รวมทั้งสามารถอธิบายให้เพื่อนคู่ทีมเข้าใจได้
6. มีการยอมรับซึ่งกันและกัน โดยไม่คิดว่าตนเองเก่งกว่าเพื่อน หรือความสำเร็จของกลุ่มเป็นผลงานของตนเพียงผู้เดียว แต่ให้ตระหนักว่าสมาชิกทุกคนมีส่วนเพิ่มความก้าวหน้าของกลุ่มได้เท่าเทียมกัน

บรรยากาศในการจัดการเรียนการสอน

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียน ครูเป็นผู้มีบทบาทสำคัญที่จะทำให้ห้องเรียนเป็นสถานที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนให้มากที่สุด โดยเฉพาะการจัดกิจกรรมโดยวิธีร่วมมือกันเรียนรู้แบบผสมผสานนั้น ครูต้องพยายามสร้างบรรยากาศในการเรียนให้เป็นเชิงสร้างสรรค์และส่งเสริมให้การดำเนินกิจกรรมเป็นไปอย่างต่อเนื่อง ราบรื่น ซึ่งบรรยากาศที่ควรสร้างให้เกิดขึ้นในชั้นเรียน ได้แก่

1. บรรยากาศที่อบอุ่น ครูให้ความเป็นกันเองกับนักเรียน ปราศจากการข่มขู่หรือใช้อำนาจ นักเรียนมีความไว้วางใจในตัวครู เห็นว่าครูเป็นที่พึ่งของตนในเรื่องต่างๆ ได้ และไม่กลัวว่าครูจะลงโทษเมื่อแสดงพฤติกรรมที่แปลกจากคนอื่น ๆ รวมทั้งมั่นใจว่าจะไม่ได้รับการเยาะเย้ยจากเพื่อนนักเรียนด้วยกัน

2. บรรยากาศในการแสวงหาความรู้เชิงวิชาการ นั่นคือครูกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในการศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง ทั้งจากบัตรเนื้อหา บัตรกิจกรรม หรือจากเพื่อนคู่ทีม ซึ่งจะเป็นผลให้ผู้เรียนต้องการเรียนรู้ด้วยตนเองอยู่ตลอดเวลา

3. ส่งเสริมให้มีบรรยากาศที่ทำทลายความสามารถด้านสติปัญญาของผู้เรียน สร้างความมั่นใจให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน และให้ผู้เรียนตระหนักถึงคุณค่าในตนเอง โดยจัดกิจกรรมที่หลากหลายและมีความเหมาะสมกับระดับความสามารถของผู้เรียน

4. บรรยากาศที่เป็นอิสระในการปฏิบัติกิจกรรม ครูไม่ควรเข้าไปควบคุมผู้เรียนมากเกินไป เพราะจะทำให้ผู้เรียนเกิดความหวาดกลัวและมีผลต่อพัฒนาการด้านการเรียนรู้

ทักษะทางสังคม

การเรียนการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้นั้น นอกจากจะเป็นที่การพัฒนาทัศนคติและความนิยมในตัวนักเรียนแล้ว ยังให้ความสำคัญในเรื่องการปลูกฝังทักษะทางสังคม (Social Skills) ทั้งนี้จะเป็นการช่วยให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมสังคมที่พึงประสงค์ ทักษะทางสังคมที่จะปลูกฝัง ดังนี้

1. ความร่วมมือในการทำงาน โดยเน้นให้ผู้เรียนมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันด้วยความเต็มใจ มีความกระตือรือร้นในขณะปฏิบัติกิจกรรม

2. ความเป็นผู้นำ ผู้ตาม กระตุ้นให้นักเรียนตระหนักในบทบาทหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย

3. การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่ม โดยเน้นทั้งปฏิสัมพันธ์ทางร่างกาย (Physical Interaction)

4. การเป็นสมาชิกที่ดีของกลุ่ม มุ่งพัฒนาการอยู่ร่วมกันแบบประชาธิปไตย รวมทั้งปลูกฝังให้สมาชิกมีความยืดหยุ่น (Flexible) เกิดความเข้าใจในตนเองและผู้อื่นได้ดียิ่งขึ้น มีการยอมรับซึ่งกันและกัน

การเรียนรู้ตามทฤษฎีของเบนจามิน บลูม (Bloom)

บลูม (Bloom. 1959: 128) กล่าวถึง การจำแนกการเรียนรู้ตามทฤษฎีของบลูม (Bloom's Taxonomy) ซึ่งแบ่งเป็น 3 ด้าน คือ ด้านพุทธิพิสัย ด้านจิตพิสัย และด้านทักษะพิสัยโดยในแต่ละด้าน จะมีการจำแนกระดับความสามารถจากต่ำสุดไปจนถึงสูงสุด เช่นด้านพุทธิพิสัย เริ่มจากความรู้ ความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์การประเมิน (Anderson; & Krathwohl. 2001: 155)

นอกจากนี้ ยังนำเสนอระดับความสามารถที่มีการปรับปรุงใหม่ตามแนวคิดของแอนเดอร์สัน และครัทวอลท์ (Anderson; & Krathwohl. 2001: 155) เป็นการจำ (Remembering) การเข้าใจ (Understanding) การประยุกต์ใช้ (Applying) การวิเคราะห์ (Analyzing) การประเมินผล (Evaluating) และการสร้างสรรค์ (Creating) ด้านจิตพิสัย จำแนกเป็น การรับรู้ การตอบสนอง การสร้างค่านิยม การจัดระบบ และการสร้างคุณลักษณะจากค่านิยม ด้านทักษะพิสัยจำแนกเป็น ทักษะการเคลื่อนไหวของร่างกาย ทักษะการเคลื่อนไหวอวัยวะสองส่วนหรือมากกว่าพร้อมๆ กัน ทักษะการสื่อสารโดยใช้ท่าทาง และทักษะการแสดงพฤติกรรมทางการพูด

การเรียนรู้ (Learning) คือ กระบวนการของประสบการณ์ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอย่างค่อนข้างถาวร ซึ่งการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมนี้ไม่ได้มาจากภาวะชั่วคราว วุฒิภาวะ หรือสัญชาตญาณการเรียนรู้เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ค่อนข้างถาวรโดยเป็นผลจากการฝึกฝน เมื่อได้รับการเสริมแรงมิใช่เป็นผลจากการตอบสนองตามธรรมชาติที่เรียกว่า ปฏิกริยาสะท้อน (Kimble; & Garmezy. 1963: 90-91) การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ทำให้พฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมอันเป็นผลจากการฝึกฝนและประสบการณ์ แต่มิใช่ผลจากการตอบสนองที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ (Hilgard; & Bower) การเรียนรู้เป็นการแสดงให้เห็นถึงพฤติกรรมที่มีการเปลี่ยนแปลงอันเป็นผลเนื่องมาจากประสบการณ์ที่แต่ละคนได้ประสบมา (Cronbach) การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่บุคคลได้พยายามปรับพฤติกรรมของตนเพื่อเข้ากับสภาพแวดล้อมตามสถานการณ์ต่างๆ จนสามารถบรรลุถึงเป้าหมายตามที่แต่ละบุคคลได้ตั้งไว้ (Pressey; Robinson; & Horrock. 1959: 142; Bloom. 1959: 121) ได้แบ่งการเรียนรู้เป็น 6 ระดับ ได้แก่

1. ความรู้ที่เกิดจากความจำ (knowledge) ซึ่งเป็นระดับล่างสุด
2. ความเข้าใจ (Comprehend)
3. การประยุกต์ (Application)
4. การวิเคราะห์ (Analysis) สามารถแก้ปัญหา ตรวจสอบได้

5. การสังเคราะห์ (Synthesis) สามารถนำส่วนต่างๆ มาประกอบเป็นรูปแบบใหม่ได้ ให้แตกต่างจากรูปเดิม เน้นโครงสร้างใหม่

6. การประเมินค่า (Evaluation) วัดได้ และตัดสินได้ว่าอะไรถูกหรือผิดประกอบการ ตัดสินใจบนพื้นฐานของเหตุผลและเกณฑ์ที่แน่ชัด

การจำแนกจุดมุ่งหมายการเรียนรู้ออกเป็น 3 ด้าน คือ

1. พุทธิพิสัย (Cognitive Domain) เป็นพฤติกรรมเกี่ยวกับสติปัญญา ความรู้ ความคิด ความเฉลียวฉลาดความสามารถในการคิดเรื่องราวต่างๆ อย่างมีประสิทธิภาพ แบ่งเป็น 6 ระดับ ได้แก่

1.1 ความรู้ (Knowledge) เป็นความสามารถในการเก็บรักษาหรือจดจำแนก มวลประสบการณ์ต่างๆ จากการที่รับรู้ไว้และระลึกเรื่องราวต่างๆ ออกมาได้ถูกต้องแม่นยำเปรียบดั่ง เทปบันทึกเสียงหรือวีดิทัศน์ที่สามารถเก็บเสียงและภาพของเรื่องราวต่างๆ ได้ สามารถเปิดฟัง หรือดู ภาพเหล่านั้นได้เมื่อต้องการ

1.2 ความเข้าใจ (Comprehension) เป็นความสามารถในการจับใจความสำคัญของ สื่อและสามารถแสดงออกมาในรูปของการแปลความตีความ คาดคะเน ขยายความ หรือการ กระทำอื่นๆ

1.3 การนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ (Application) เป็นขั้นที่ผู้เรียนสามารถนำ ความรู้ประสบการณ์ไปใช้ในการแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่างๆ ได้

1.4 การวิเคราะห์ (Analysis) เป็นขั้นที่ผู้เรียนสามารถคิดหรือแยกแยะเรื่องราว สิ่งต่างๆ ออกเป็นส่วนย่อยเป็นองค์ประกอบที่สำคัญได้และมองเห็นความสัมพันธ์ของส่วนที่เกี่ยวข้อง กันความสามารถในการวิเคราะห์จะแตกต่างกันไปแล้วแต่ความคิดของแต่ละคน

1.5 การสังเคราะห์ (Synthesis) เป็นความสามารถในการผสมผสานส่วนย่อยๆ เข้าเป็นเรื่องราวเดียวกันอย่างมีระบบโดยปรับปรุงของเก่าให้ดีขึ้นและมีคุณภาพสูงขึ้น

1.6 การประเมินค่า (Evaluation) เป็นความสามารถในการวินิจฉัยหรือตัดสิน คุณค่าของสิ่งต่างๆ ซึ่งใช้เกณฑ์ในการประเมินตามที่ได้กำหนดไว้

2. จิตพิสัย (Affective Domain) เป็นพฤติกรรมด้านจิตใจ ค่านิยม ความรู้สึก ความ ซาบซึ้ง ทศนคติ ความเชื่อความสนใจและคุณธรรม พฤติกรรมด้านนี้อาจไม่เกิดขึ้นทันที ดังนั้น การจัด กิจกรรมการเรียนการสอนควรจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและสอดแทรกสิ่งที่ดีงามอยู่ตลอดเวลาจะ ทำให้พฤติกรรมของผู้เรียนเปลี่ยนไปในแนวทางที่พึงประสงค์ได้ประกอบด้วยพฤติกรรมย่อยๆ 5 ระดับ ได้แก่

2.1 การรับรู้เป็นความรู้สึกที่เกิดขึ้นต่อปรากฏการณ์หรือสิ่งเร้าอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งเป็นไปในลักษณะของการแปลความหมายของสิ่งเร้า นั่นก็คืออะไรแล้วจะแสดงออกมาในรูปของความรู้สึกที่เกิดขึ้น

2.2 การตอบสนอง เป็นการกระทำที่แสดงออกมาในรูปของความเต็มใจยินยอม และพอใจต่อสิ่งเร้า นั้น ซึ่งเป็นการตอบสนองที่เกิดจากการเลือกสรรแล้ว

2.3 การเกิดค่านิยม คือ การเลือกปฏิบัติในสิ่งที่เป็นที่ยอมรับกันในสังคมการยอมรับนับถือในคุณค่านั้นๆ หรือปฏิบัติตามในเรื่องใดเรื่องหนึ่งจนกลายเป็นความเชื่อ แล้วจึงเกิดทัศนคติที่ดีในสิ่งนั้น

2.4 การจัดระบบ คือ การสร้างแนวคิดจัดระบบของค่านิยมที่เกิดขึ้นโดยอาศัยความสัมพันธ์ถ้าเข้ากันได้ก็จะยึดถือต่อไป แต่ถ้าขัดกันอาจไม่ยอมรับอาจจะยอมรับค่านิยมใหม่โดยยกเลิกค่านิยมเก่า

2.5 บุคลิกภาพ คือ การนำค่านิยมที่ยึดถือมาแสดงพฤติกรรมที่เป็นนิสัยประจำตัว ให้ประพฤติปฏิบัติแต่สิ่งที่ถูกต้องดีงาม พฤติกรรมด้านนี้จะเกี่ยวกับความรู้สึกและจิตใจ ซึ่งจะเริ่มจากการได้รับรู้จากสิ่งแวดล้อมแล้วจึงเกิดปฏิกิริยาโต้ตอบขยายกลายเป็นความรู้สึกด้านต่างๆ จนกลายเป็นค่านิยมและยังพัฒนาต่อไปเป็นความคิดอุดมคติ ซึ่งจะเป็นควบคุมทิศทางพฤติกรรมของคน คนจะรู้ดี รู้ชั่วอย่างไรนั้นก็ เป็นผลของพฤติกรรมด้านนี้

3. ทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) เป็นพฤติกรรมด้านกล้ามเนื้อประสาทที่บ่งถึงความสามารถในการปฏิบัติงานได้อย่างคล่องแคล่วชำนาญซึ่งแสดงออกมาได้โดยตรง โดยมีเวลาและคุณภาพของงานเป็นตัวชี้ระดับของทักษะประกอบด้วยพฤติกรรมย่อยๆ 5 ชั้น ดังนี้

3.1 การเลียนแบบ (Imitation) เป็นการให้ผู้เรียนได้รับรู้หลักการปฏิบัติที่ถูกต้อง หรือเป็นการเลือกหาตัวแบบที่สนใจ

3.2 การลงมือปฏิบัติ (Manipulation) เป็นพฤติกรรมที่ผู้เรียนพยายามฝึกตามแบบที่ตนสนใจและพยายามทำซ้ำเพื่อที่จะให้เกิดทักษะตามแบบที่ตนสนใจให้ได้ หรือสามารถปฏิบัติงานได้ตามข้อแนะนำ

3.3 การหาความถูกต้อง (Precision) เป็นพฤติกรรมที่สามารถปฏิบัติได้ด้วยตนเองโดยไม่ต้องอาศัยเครื่องชี้แนะ เมื่อได้กระทำซ้ำแล้ว ก็พยายามหาความถูกต้องในการปฏิบัติ

3.4 การกระทำอย่างต่อเนื่อง (Articulation) หลังจากตัดสินใจเลือกรูปแบบที่เป็นของตัวเองจะกระทำตามรูปแบบนั้นอย่างต่อเนื่องจนปฏิบัติงานที่ยู่ยากซับซ้อนได้อย่างรวดเร็วถูกต้อง คล่องแคล่ว การที่ผู้เรียนจะเกิดทักษะได้ต้องอาศัยการฝึกฝนและกระทำอย่างสม่ำเสมอ

3.5 การกระทำได้อย่างเป็นธรรมชาติ (Naturalization) พฤติกรรมที่ได้จากการฝึกอย่างต่อเนื่องจนสามารถปฏิบัติได้คล่องแคล่วว่องไวโดยอัตโนมัติเป็นไปอย่างธรรมชาติ ซึ่งถือเป็นความสามารถของการปฏิบัติในระดับสูง

เมื่อบุคคลเกิดการเรียนรู้ จะเกิดการเปลี่ยนแปลง (Bloom. 1959: 157) ดังนี้

1. การเปลี่ยนแปลงทางด้านความรู้ ความเข้าใจ และความคิด (Cognitive Domain) หมายถึง การเรียนรู้เกี่ยวกับเนื้อหาสาระใหม่ก็จะทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจสิ่งแวดล้อมต่างๆ ได้มากขึ้นเป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสมอง

2. การเปลี่ยนแปลงทางด้านอารมณ์ ความรู้สึก ทศนคติ ค่านิยม (Affective Domain) หมายถึง เมื่อบุคคลได้เรียนรู้สิ่งใหม่ ก็ทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกทางด้านจิตใจความเชื่อ ความสนใจ

3. ความเปลี่ยนแปลงทางด้านความชำนาญ (Psychomotor Domain) หมายถึง การที่บุคคลได้เกิดการเรียนรู้ทั้งในด้านความคิด ความเข้าใจและเกิดความรู้สึกนึกคิดค่านิยม ความสนใจด้วยแล้ว ได้นำเอาสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปปฏิบัติจึงทำให้เกิดความชำนาญมากขึ้น เช่น การใช้มือ เป็นต้น

ทฤษฎีการเรียนรู้ของบลูม (Bloom. 1976: 145) บลูม ได้เสนอทฤษฎีการเรียนรู้ในโรงเรียนไว้ ดังนี้

1 พื้นฐานของผู้เรียนเป็นหัวใจในการเรียนผู้เรียนแต่ละคนจะเข้าชั้นเรียนด้วยพื้นฐานที่จะช่วยให้เขาประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ต่างกันถ้าเขามีพื้นฐานที่คล้ายคลึงกัน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจะไม่แตกต่างกัน

2. คุณลักษณะของแต่ละคน เช่น ความรู้ที่จำเป็นก่อนเรียนแรงจูงใจในการเรียน และคุณภาพของการสอน เป็นสิ่งที่ปรับปรุงได้เพื่อให้แต่ละคนและทั้งกลุ่มมีระดับการเรียนรู้ที่สูงขึ้น

สรุปจากแนวคิดของ บลูม สามารถนำมาประยุกต์ใช้โดยสร้างบทเรียนเดียวกันให้เหมาะสมกับเด็กบทเรียนเดียวกันให้เหมาะสมกับเด็กหลายระดับเนื่องจากเด็กแต่ละคนมีความสามารถไม่เหมือนกันครูผู้สอนจึงต้องจัดกิจกรรมให้หลากหลาย

รูปแบบการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ

ในปัจจุบันมีรูปแบบและแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนการสอนภาษาอังกฤษหลากหลายด้วยกัน ซึ่งแต่ละรูปแบบและแนวคิดเหล่านั้นช่วยสร้างความคิดเหล่านั้นช่วยสร้างความคิดที่เป็นระบบให้แก่ผู้สอน ทำให้การสอนของครูมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น รูปแบบและแนวคิดที่ใช้กันแพร่หลายมี (กรมวิชาการ. 2546) ดังนี้ 1) รูปแบบการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร 2) รูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ 3) รูปแบบการเรียนรู้จากการทำโครงการ 4) รูปแบบการจัดการเรียนการสอนภาษาที่เน้นเนื้อหา และ 5) รูปแบบการสอนภาษาเพื่อจุดประสงค์เฉพาะ

รูปแบบการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (Communicative Language Teaching)

การสอนภาษาตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร เป็นการจัดการเรียนการสอนตาม ทฤษฎีการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นความสำคัญของตัวผู้เรียน ให้ผู้เรียนได้จัดลำดับการเรียนรู้เป็นขั้นตอนตาม กระบวนการใช้ความคิดของผู้เรียน โดยเริ่มจากการฟังไปสู่การพูด การอ่าน การจับใจความสำคัญทำ ความเข้าใจ จดจำแล้วนำสิ่งที่เรียนรู้ไปใช้

ในการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารนั้น เนื้อหาที่สอนจะเป็นภาษาในชีวิตประจำวัน การเรียนที่มีความหมาย และทักษะสัมพันธ์ โดยมีขั้นตอนการสอน 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. **ขั้นนำเสนอเนื้อหา (Presentation)** เป็นขั้นที่ครูจะให้ข้อมูลทางภาษาแก่ผู้เรียน ซึ่งเป็นการเริ่มต้นของการเรียนรู้ มีการนำเสนอเนื้อหาใหม่ โดยจะมุ่งเน้นการให้ผู้เรียนได้รับรู้และทำ ความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายและรูปแบบภาษาที่ใช้กันจริงโดยทั่วไป รวมทั้งวิธีการใช้ภาษา ไม่ว่าจะ เป็นด้านการออกเสียง ความหมาย คำศัพท์ และโครงสร้างไวยากรณ์ที่เหมาะสมกับสถานการณ์ต่างๆ ควบคู่ไปกับการเรียนรู้กฎเกณฑ์

2. **ขั้นการฝึกปฏิบัติ (Practice)** เป็นการที่ให้ผู้เรียนได้ฝึกใช้ภาษาที่เพิ่งได้เรียนรู้ไป ใหม่จากขั้นการนำเสนอเนื้อหาในลักษณะของการฝึกแบบควบคุม หรือชี้แนะ (**Controlled Practice/ Directed Activities**) โดยมีผู้สอนเป็นผู้นำในการฝึกไปสู่การฝึกแบบค่อยๆ ปล่อยให้ทำเองมากขึ้น เป็น แบบกึ่งควบคุม (**Semi-Controlled**) การฝึกในขั้นนี้มีจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนได้ทำความเข้าใจเกี่ยวกับ ความหมายและวิธีการใช้รูปแบบภาษานั้นๆ ด้วยเช่นกัน ในการฝึกนั้นครูผู้สอนจะเริ่มจากการฝึกปาก เปล่า ซึ่งเป็นการพูดตามแบบง่ายๆ ก่อน จนได้รูปแบบภาษา แล้วค่อยเปลี่ยนสถานการณ์ไป สถานการณ์เหล่านี้จะเป็นสถานการณ์ที่สร้างขึ้นภายในห้องเรียน เพื่อฝึกการใช้โครงสร้างประโยคตาม บทเรียน ทั้งนี้ครูผู้สอนต้องให้ข้อมูลป้อนกลับด้วย เพื่อให้ผู้เรียนรู้ว่าตนใช้ภาษาได้ถูกต้องหรือไม่ นอกจากนี้อาจตรวจสอบความเข้าใจด้านความหมายได้ต่อจากนั้นจึงให้ฝึกด้วยการเขียนเพื่อเป็นการ ฝึกความแม่นยำในการใช้

3. **ขั้นการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร (Production)** เป็นขั้นสำคัญที่สุด เพราะการฝึก การใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร เปรียบเสมือนการถ่ายโอนการเรียนรู้ภาษาจากสถานการณ์ในชั้นเรียนไปสู่ การนำภาษาไปใช้จริงนอกชั้นเรียน การฝึกใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารโดยทั่วไปมุ่งหวังให้ผู้เรียนไปลองใช้ ภาษาในสถานการณ์ต่างๆ ที่จำลองจากสถานการณ์จริง หรือเป็นสถานที่จริงด้วยตนเอง โดยครูผู้สอน เป็นเพียงผู้แนะแนวทางเท่านั้น การที่ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารได้เองโดยอิสระภายใต้ สถานการณ์ต่างๆ ที่พบในชีวิตจริง ถือว่าผู้เรียนได้เรียนรู้แล้วอย่างแท้จริงในการวัดประเมินผลจะวัด และประเมินทักษะในการสื่อสารโดยเน้นที่ความคล่องแคล่วและความถูกต้อง

รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ (Integrate Learning)

การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ เป็นการเชื่อมโยงความคิดรวบยอดจากวิชาต่างๆ และประสบการณ์ต่างๆ เข้าด้วยกัน ทำให้เกิดการถ่ายโอนการเรียนรู้จากวิชาหนึ่งไปยังวิชาที่นำมาผสมผสาน เป็นการส่งเสริมให้มีการขยายโลกทัศน์และวิสัยทัศน์ให้กว้างขวางขึ้น ตอบสนองความสามารถทางพหุปัญญาของผู้เรียน (Multiple Intelligence) และตอบสนองต่อความสามารถที่จะแสดงออกทางอารมณ์ (Emotion Intelligence) นอกจากนี้ผู้เรียนยังสามารถเชื่อมโยงสิ่งที่เรียนเข้ากับชีวิตจริงและสามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองได้ จนเกิดการเรียนรู้ที่มีความหมายมากขึ้น

การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ สามารถจัดได้หลายรูปแบบได้ ดังนี้

1. บูรณาการแบบสอดแทรก (Infusion)
2. บูรณาการแบบขนาน (Parallel)
3. บูรณาการแบบสหวิทยาการ (Multidisciplinary)
4. บูรณาการแบบข้ามวิชาหรือเป็นคณะ (Trans disciplinary)

ในการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ ไม่ว่าจะ เป็นแบบใดก็ตามควรจะต้องคำนึงเรื่องต่อไปนี้

1. การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนการสอนอย่างกระตือรือร้น
2. ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ร่วมทำงานกลุ่มด้วยตนเอง โดยการส่งเสริมให้มีกิจกรรมกลุ่มลักษณะต่างๆ ที่หลากหลายในการเรียนการสอน และให้ผู้เรียนลงมือกระทำกิจกรรมต่างๆ อย่างแท้จริง
3. จัดประสบการณ์ตรงให้แก่ผู้เรียน ให้ผู้เรียนมีโอกาสปฏิบัติจริง สอดคล้อง และสามารถนำไปใช้ในชีวิตจริงได้
4. จัดบรรยากาศในชั้นเรียนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกล้ำคึกคักกล้าทำ
5. ปลุกฝังจิตใจ ค่านิยม และจริยธรรมที่ถูกต้องดีงาม

ในการวัดประเมินผลพิจารณาจากการมีส่วนร่วมของผู้เรียน การปฏิบัติงานกลุ่ม ผลการเรียนรู้

รูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้โครงงานเป็นฐาน (Project Based Learning)

เป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนทำการศึกษาค้นคว้า ทำร่วมกัน เกี่ยวกับหัวข้อเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่คุณเรียนต้องการศึกษา แล้วดำเนินการศึกษาภายในเวลาที่ตกลงกันไว้ จนได้ผลออกมาตามที่ตั้งจุดประสงค์ไว้

วิธีการสอนสำหรับรูปแบบการสอนนี้ เป็นวิธีการสอนที่ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งจัดอยู่ในแนวการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การทำโครงการต้องเริ่มจากผู้เรียนเป็นผู้คิด ลงมือปฏิบัติ หาทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น โดยมีครูผู้สอนคอยช่วยเหลือ กระตุ้น แนะนำให้คำปรึกษาอย่างใกล้ชิดจนได้ผลงานออกมา แล้วจัดทำรายงาน วิธีการดำเนินงานและเสนอผลงาน

การทำโครงการมุ่งให้ผู้เรียนได้พัฒนาการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยเลือกหัวข้อและวิธีการดำเนินการด้วยตนเอง ได้เชื่อมโยงองค์ความรู้กับชีวิตจริง โดยนำความรู้ที่ได้จากห้องเรียนไปประยุกต์ใช้ หรือปฏิบัติจริง และได้พัฒนาความรับผิดชอบ โดยให้เสรีภาพในการคิดและการทำ กำหนดภาระงาน และการดำเนินงานเอง ซึ่งการเรียนการสอนที่ใช้โครงการมีลักษณะเด่น คือ มุ่งเน้นไปที่การเรียนรู้ เนื้อหามากกว่าเป้าหมายด้านภาษา มีลักษณะมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง แม้ครูผู้สอนจะมีบทบาทในการสนับสนุน และเสนอแนะตลอดกระบวนการ มีลักษณะการร่วมมือมากกว่าการแข่งขันมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์จากกันและกัน และนำไปสู่การบูรณาการที่แท้จริงทั้งด้านทักษะ และกระบวนการแสวงหาข้อมูลจากแหล่งความรู้ต่างๆ ที่สะท้อนถึงภาระงานในชีวิตจริง และจบลงด้วยผลงานในตอนท้าย ซึ่งสามารถให้คนอื่นรับรู้ มีส่วนร่วมได้ ทำให้โครงการเป็นสิ่งที่มีความหมายที่แท้จริง ทั้งยังมีการปรับกระบวนการในระหว่างดำเนินการ เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเกิดความคล่องแคล่ว และความถูกต้องชัดเจนในแต่ละช่วงของการทำโครงการ นอกจากนี้การเรียนจากโครงการยังเป็น สิ่งจูงใจ กระตุ้น และท้าทาย มีผลดีต่อการสร้างความเชื่อมั่น การรู้คุณค่าของตนเองและความเป็นอิสระในการดูแลตนเองและควบคุมไปกับการพัฒนาทักษะทางภาษาการเรียนรู้เนื้อหาและความ สมบูรณ์ทางสติปัญญาของผู้เรียนการทำโครงการมีขั้นตอนการทำเป็น 3 ขั้นตอนใหญ่ ทั้งโครงการ แบบเต็มรูปแบบ และแบบกิจกรรมเสริม

โครงการแบบเต็มรูปแบบ (Full-scale Project) มีขั้นตอน ดังนี้

1. การวางแผนในห้องเรียน (Classroom Planning) ครูผู้สอนและผู้เรียนอภิปรายร่วมกัน เกี่ยวกับเนื้อหาและขอบข่ายของโครงการที่จะทำ คาดคะเนเกี่ยวกับภาษาที่ต้องใช้ แนวคิดในการดำเนินการ วิธีการรวบรวมข้อมูล ฯลฯ
2. การดำเนินการทำโครงการ (Carrying out the Project) ผู้เรียนจะดำเนินการตามขั้นตอนในแผนที่วางไว้
3. การทบทวนและติดตามงาน (Reviewing and Monitoring the Work) อภิปรายและประเมินผลย้อนกลับ ทั้งระหว่างและหลังการทำโครงการ ผู้สอนคอยให้คำวิพากษ์วิจารณ์ และเสนอแนะกลุ่มช่วยกันวิเคราะห์งานและร่วมกันติดตามผล

โครงการแบบกิจกรรมเสริม (Bridging Activities) มีขั้นตอน ดังนี้

1. วางแผน (Plan) อภิปรายเกี่ยวกับเนื้อหาและขอบข่ายโครงการ ผู้เรียนตัดสินใจว่าจะทำงานเดี่ยว คู่ หรือกลุ่มย่อย ใช้ความรู้และความต้องการเฉพาะช่วยในการตัดสินใจ ผู้สอนช่วยในด้านภาษาที่จำเป็นต้องใช้ หรือให้ตัวอย่างโครงสร้าง
2. ปฏิบัติการ (Do) ลงมือปฏิบัติในห้องหรือนอกห้องเรียน ผู้เรียนใช้ทักษะของตนเองในการดำเนินการ
3. แลกเปลี่ยนประสบการณ์ทำให้ห้องเรียน (Share) ผู้เรียนนำเสนอโครงการเพื่อน ๆ ถามคำถาม และอภิปราย

ในการวัดประเมินผลของรูปแบบการเรียนโดยใช้โครงงานเป็นฐาน จะวัดจากการวางแผนการทำงาน ความรับผิดชอบ และผลสำเร็จของงาน

รูปแบบการเรียนการสอนภาษาที่เน้นเนื้อหา (Content-Based Instruction Curriculum: CBI)

การจัดการเรียนการสอนภาษาที่เน้นเนื้อหา เป็นการสอนภาษาที่นำเนื้อหาวิชาต่างๆ มาบูรณาการกับจุดหมายของการสอนภาษา กล่าวคือ ผู้เรียนใช้ภาษาเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ และในขณะเดียวกันก็พัฒนาการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารไปด้วย ดังนั้น การเลือกเนื้อหามาให้ผู้เรียนเรียนเป็นสิ่งสำคัญ เพราะจะต้องเอื้อต่อการบูรณาการการสอนภาษา ทั้ง 4 ทักษะ คือ ฟัง พูด อ่าน และเขียน นอกจากนี้ ยังช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาระบบการคิดวิเคราะห์ สามารถตีความประมวลข้อมูลจากเรื่อง และพัฒนาการเขียนเชิงวิชาการที่เกี่ยวกับเรื่องนั้นๆ ได้ ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนภาษาแบบองค์รวม (Whole Language Learning)

การจัดการเรียนการสอนภาษาที่เน้นเนื้อหา ครูผู้สอนสามารถดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 การเลือกแก่นสาระ (Selecting the Theme) ครูผู้สอนจะต้องเลือกหัวเรื่อง (Topic) ที่สอดคล้องกับสถานการณ์จริงและเลือกหัวข้อย่อย (Sub-Topic) ที่สัมพันธ์กัน นอกจากนี้ จะต้องคำนึงของความต้อการและความสนใจของผู้เรียนด้วย ครูผู้สอนสามารถเลือกเรื่องจากรายวิชาต่างๆ ในหลักสูตร ซึ่งจะเป็นการบูรณาการด้วย

ขั้นที่ 2 การเลือกสื่อการสอนหรือบทเรียน (Selecting the Material or the Text) เป็นขั้นตอนที่สำคัญเพราะเนื้อหาจะต้องทำให้ผู้เรียนสนใจ และสามารถที่จะใช้ฝึกให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะการคิดในระดับสูงได้ เช่น การตีความ หรือสังเคราะห์ข้อมูล หรือแยกประเด็นความเห็นออกจากข้อเท็จจริง สามารถเห็นภาพตามคำบรรยาย สามารถระบุความเป็นเหตุเป็นผลโดยใช้โครงสร้างภาษา ฉะนั้นในการเลือกจะต้องเลือกเนื้อหาที่เป็นจริง ทันสมัย มีข้อมูลมากพอที่จะให้ผู้เรียนฝึกทักษะการ

อ่าน เขียน ฟัง และพูดได้ เป็นที่สนใจของผู้เรียน มีความยากง่าย ความยาวเหมาะสมผู้เรียน บทเรียนหาได้ง่าย เป็นต้น

ขั้นที่ 3 การสร้างแผนภูมิแสดงเครือข่าย (Web) เมื่อได้เนื้อหาแล้ว จึงกำหนดหัวเรื่องและหัวเรื่องย่อย เพื่อเจาะลึกเนื้อหาโดยให้มีความต่อเนื่องและสัมพันธ์กัน รวมทั้งสอดคล้องกับวิชาอื่นในหลักสูตรด้วย

ขั้นที่ 4 การเตรียมกิจกรรมการเรียนการสอน (Developing the Instructional Tasks and Activities) ผู้สอนจะใช้เนื้อหาที่เลือกไว้มาเตรียมกิจกรรมการสอนในด้านการสอนศัพท์และโครงสร้างทางภาษา กิจกรรมการสอนทักษะการฟัง พูด อ่าน เขียน ซึ่งผู้สอนควรสร้างบทเรียนโดยบูรณาการทั้ง 4 เข้าด้วยกันเหมือนการใช้ภาษาในสถานการณ์จริง ในการประเมินผล ผู้สอนประเมินจากทักษะทางภาษาและเนื้อหาวิชา

รูปแบบการสอนเพื่อจุดประสงค์เฉพาะ (Language for Specific Purpose)

รูปแบบการเรียนการสอนภาษาเพื่อจุดประสงค์เฉพาะ เป็นการเรียนการสอนที่ใช้ภาษาเป็นเครื่องมือเพื่อรับรู้ศาสตร์อื่นๆ ทั้งด้านวิชาการและด้านอาชีพ เช่น ภาษาอังกฤษเพื่อการท่องเที่ยว ภาษาอังกฤษเพื่องานเลขานุการ ภาษาอังกฤษการโรงแรม ผู้สอนจะต้องสร้างหลักสูตรเพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะที่ต้องการ โดยการสร้างจะต้องมีการวิเคราะห์ลักษณะงานนั้นๆ และกำหนดระดับความสามารถทางภาษาในทักษะต่างๆ ที่จำเป็น เช่น ภาษาที่ใช้ในการท่องเที่ยว ย่อมใช้ทักษะฟัง พูด มากกว่าอ่าน เขียน เป็นต้น ในการประเมินผลก็จะประเมินเนื้อหาและทักษะเฉพาะด้าน

เปรียบเทียบให้เห็นความเหมือนและความต่างของรูปแบบแต่ละรูปแบบได้ ดังตาราง 10

ตาราง 10 สรุปสาระสำคัญของรูปแบบต่างๆ ในการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ

รูปแบบการจัดการเรียนการสอน	เป้าหมาย	เนื้อหา	วิธีสอน	การวัดผลประเมินผล
การเรียนการสอนเพื่อการสื่อสาร	ทักษะการสื่อสารทั้ง 4 ด้าน	ภาษาในชีวิตประจำวัน การเรียนที่มี ความหมาย ทักษะสัมพันธ์	ภาษาเพื่อการสื่อสาร	ทักษะสื่อสารที่เน้นทั้งความคล่องแคล่วและความถูกต้อง

ตาราง 10 (ต่อ)

รูปแบบการจัดการเรียนการสอน	เป้าหมาย	เนื้อหา	วิธีสอน	การวัดผลประเมินผล
การเรียนการสอนแบบบูรณาการ	การเชื่อมโยงสิ่งที่เรียนเข้ากับชีวิตจริงและการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง	ความรู้และทักษะต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง	ความสัมพันธ์ เชื่อมโยงความรู้และทักษะจากวิชาต่างๆ มาใช้ในการแก้ปัญหา	การมีส่วนร่วมของผู้เรียน การปฏิบัติงานกลุ่ม ผลการเรียนรู้
การเรียนการสอนโดยใช้โครงงานเป็นฐาน	การเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง การเชื่อมโยงองค์ความรู้จากชีวิตจริง	กิจกรรมต่างๆ ในสถานการณ์จริง วิธีแสวงหาความรู้และการรวบรวมอย่างเป็นระบบ	การลงมือปฏิบัติ กิจกรรมต่างๆ และงานศึกษา ค้นคว้าที่ทำร่วมกัน	การวางแผนการทำงาน ความรับผิดชอบ ผลสำเร็จของงาน
การเรียนการสอนที่เน้นเนื้อหาวิชาความรู้ต่างๆ (CBI)	ภาษาเพื่อการสื่อสารและภาษาเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้	การเชื่อมโยงกับวิชาอื่นๆ ในหลักสูตร	บูรณาการทักษะทางภาษา ทั้ง 4 ด้าน	ทักษะทางภาษา และเนื้อหาวิชา
การเรียนการสอนเพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะด้าน	ทักษะและเนื้อหาวิชาที่เฉพาะด้าน	วิชาการ วิชาชีพ เฉพาะด้าน	ภาษาเพื่อการสื่อสาร การเรียนรู้ที่ภาระงานเป็นหลัก	เนื้อหาและทักษะเฉพาะด้าน

ที่มา: กรมวิชาการ (2546)

จากการศึกษาเอกสารดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า โรงเรียนทุกโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งโรงเรียนปกติทั่วไปและโรงเรียนสองภาษาต้องจัดการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 เพื่อให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 โดยหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 เป็นหลักสูตรแกนกลางที่โรงเรียนแต่ละโรงเรียนจะต้องถือเป็น

หลักเพื่อไปจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาสำหรับสถานศึกษาของตนเอง ฉะนั้น โรงเรียนแต่ละโรงเรียน จะมีหลักสูตรสถานศึกษาของตนเอง ซึ่งมีหลักการโครงสร้าง และองค์ประกอบของหลักสูตรตาม หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน แต่จะมีรายละเอียดภายในแตกต่างกันไปในแต่ละโรงเรียน เช่นหลักสูตร กลุ่มสาระภาษาต่างประเทศ โรงเรียนแต่ละโรงเรียนมีอิสระในการจัดทำเพื่อให้เหมาะกับสภาพของ โรงเรียน ความต้องการของนักเรียนและชุมชน

นอกจากนี้โรงเรียนทุกโรงเรียนจะต้องจัดการศึกษาให้ได้มาตรฐานการศึกษา โดยจะต้อง ได้รับการประเมินจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) โดยในการประเมินรอบที่ 2 ประเมินใน 3 ด้าน คือ ด้านผู้เรียน ด้านครูผู้สอน และด้านผู้บริหาร ในส่วน ของการจัดการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบต่างๆ ให้เหมาะสมกับเป้าหมายที่ต้องการ เช่น รูปแบบการ สอนภาษาเพื่อการสื่อสาร รูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ รูปแบบการเรียนรู้จากการ ทำโครงการ รูปแบบการจัดการเรียนการสอนภาษาที่เน้นเนื้อหา และรูปแบบการสอนภาษาเพื่อ จุดประสงค์เฉพาะ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

อรุณี สถิตภาศีกุล (2534: 129) ได้ศึกษา การพัฒนารูปแบบการสอนภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนประถมศึกษาตามแนวยุทธศาสตร์การสอนภาษาแบบผสมผสานของมาร์ตัน มีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนารูปแบบการสอนภาษาอังกฤษสำหรับใช้สอนนักเรียนระดับประถมศึกษาตามแนวยุทธศาสตร์ การสอนภาษาแบบผสมผสานของมาร์ตัน และเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา ภาษาอังกฤษ และคะแนนเจตคติต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนที่ได้รับการสอนตามรูปแบบที่ พัฒนาขึ้น กับการสอนตามแนวกิจกรรมที่เสนอแนะในคู่มือหนังสือ English Is Fun สำหรับครู บทที่ 1-4 วิธีการดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 พัฒนารูปแบบการสอน ตอนที่ 2 ทดลอง ใช้รูปแบบการสอน และตอนที่ 3 ปรับแก้ไขรูปแบบการสอนผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการสอนที่ พัฒนาขึ้นประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 8 อย่าง ได้แก่ 1) หลักการ 2) จุดมุ่งหมาย 3) เนื้อหาและ ทักษะที่ต้องการสอน 4) ยุทธศาสตร์การสอน 5) กระบวนการสอน (ทบทวนความรู้เดิม รับสาร สร้าง มโนทัศน์ ก่อให้เกิดทักษะ สรุปและวัดผล นำความรู้และทักษะไปใช้ 6) วิธีการสอน 7) ขั้นตอนและ กิจกรรมการสอน และ 8) การวัดผลประเมินผล รูปแบบการสอนที่พัฒนาขึ้น แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ ส่วน ที่กำหนดให้ และส่วนที่ครูได้เลือกนำวิธีสอนและกิจกรรมการสอนมาใช้ให้เหมาะสมกับนักเรียน สำหรับผลการนำรูปแบบการสอนที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้ พบว่า รูปแบบการสอนที่พัฒนาขึ้นสามารถ ใช้ได้จริง ค่าเฉลี่ยของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนกลุ่มทดลอง

สูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5 ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษระหว่างก่อนและหลังเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลองต่างจากกลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5 นอกจากนี้ยังพบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนเจตคติต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ภาวิณี บุญทา (2545: 157) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาการพัฒนาหลักสูตรภาษาต่างประเทศเป็นภาษาที่ 2 (ภาษาจีน): กรณีศึกษาโรงเรียนไตรมิตรวิทยาลัย ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนไม่มีการแต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรเป็นลายลักษณ์อักษร ผู้บริหารโรงเรียนมอบหมายให้ครูผู้สอนเป็นผู้จัดทำ เมื่อมีการปรับเปลี่ยนครูผู้สอนทำให้ขาดความต่อเนื่องในการพัฒนาหลักสูตร มีการปรับเปลี่ยนเนื้อหาสาระ และกิจกรรมการสอนใหม่ แต่กิจกรรมการเรียนการสอนยังเน้นให้ผู้เรียน เรียนรู้จากสิ่งใกล้ตัว และจัดกิจกรรมที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ กิจกรรมมีความหลากหลาย โรงเรียนยังขาดแคลนบุคลากรในการสอนภาษาจีน ครูผู้สอนมีการใช้สื่อประกอบการเรียนการสอนทุกครั้งที่สอนส่วนใหญ่จะใช้สื่อที่เป็นแถบบันทึกเสียงบทสนทนา หรือเพลง มีการวัดผลการเรียนรู้ตามจุดประสงค์การเรียนรู้ เน้นการวัดทักษะด้านการฟัง พูด อ่าน และเขียน โดยใช้วิธีที่หลากหลาย

วนิดา แก่นจันทร์ (2546: 126) ได้ศึกษา สภาพการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษสำหรับเด็กอนุบาล โรงเรียนสังกัดคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ในกรุงเทพมหานคร ตัวอย่างประชากร ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 31 คน และครูผู้สอนภาษาอังกฤษชั้นอนุบาลปีที่ 2 จำนวน 719 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และแบบสังเกต ผลการวิจัยพบว่า ด้านการบริหารงาน 1) มีนโยบายให้ใช้แนวการสอนภาษาอังกฤษที่สำนักพิมพ์เอกชนจัดทำขึ้น โดยมุ่งให้เด็กรู้จักและคุ้นเคยกับภาษาอังกฤษ 2) มีการเตรียมบุคลากรโดยส่งครูประจำชั้นซึ่งเป็นผู้สอนภาษาอังกฤษเข้าอบรมเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมภาษาอังกฤษ 3) มีการจัดบริการสื่อและวัสดุอุปกรณ์ โดยการสำรวจความต้องการของครูผู้สอนและจัดหาให้ และ 4) มีการนิเทศและติดตามผลแบบไม่เป็นทางการ ระยะเวลาในการนิเทศไม่แน่นอน และนำประเด็นการนิเทศมาพูดคุยในที่ประชุมเพื่อการปรับปรุงในครั้งต่อไป ด้านการดำเนินการจัดการเรียนการสอน 1) การจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียน มีการจัดมุมหนังสือภาษาอังกฤษ 2) การเตรียมการสอน มีการเขียนแผนการสอนล่วงหน้า 1 สัปดาห์ 3) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ใช้วิธีการสอนแบบฟัง-พูดและใช้ภาษาไทยมากกว่าภาษาอังกฤษ 4) ใช้สื่อรูปภาพ แบบฝึกหัด และเพลง 5) ประเมินผลโดยการสังเกต และ 6) ได้รับการนิเทศการสอนแบบไม่เป็นทางการโดยครูใหญ่ปัญหาที่พบ ได้แก่ 1) การขาดแคลนงบประมาณในการจัดการเรียน

การสอนภาษาอังกฤษ 2) การขาดคุณวุฒิการศึกษาทางการสอนภาษาอังกฤษของครู และ 3) สื่อประกอบการสอนภาษาอังกฤษมีราคาแพง

สุชาติดา อินทรกำแหง ณ ราชสีมา (2545: 93-94) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพของนักศึกษาพยาบาลในวิทยาลัยพยาบาลสังกัดสถาบันพระบรมราชชนกกระทรวงสาธารณสุข ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพนักศึกษา มี 9 ด้าน 22 ตัวแปร ได้แก่

1. ด้านนักศึกษา คือ คะแนนเฉลี่ยระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ความพอใจที่จะเรียนก่อนเข้าเรียน การได้รับการสนับสนุนจากผู้ปกครอง
2. ด้านอาจารย์ คือ ความรู้ด้านการพยาบาลของอาจารย์ ความชำนาญในการปฏิบัติการพยาบาลของอาจารย์ ความสามารถด้านการสอนของอาจารย์
3. ด้านทรัพยากรสนับสนุน คือ ความพร้อมของห้องปฏิบัติการ

ยุทธพงศ์ ทิพย์ชาติ และคณะ (2546: 118) ได้เปิดเผยผลงานวิจัยเรื่อง โรงเรียนสองภาษา English Program (EP) สรุปผลได้ว่า จากการเก็บข้อมูลจากโรงเรียนที่มีการสอนด้วยหลักสูตร 2 ภาษาใน 4 โรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า หลักสูตร EP ช่วยเพิ่มทักษะด้านภาษาอังกฤษได้สูง เด็กกล้าแสดงความคิดเห็น แสดงออกเป็นตัวของตัวเอง สดส่วนอาจารย์ต่อนักเรียนเหมาะสม ทำให้ดูแลเด็กได้อย่างใกล้ชิด นักเรียนได้รับสวัสดิการดี มีความสุขและสนุกในการเรียน อย่างไรก็ตามในบางโรงเรียนจะพบปัญหาจากสภาพการดำเนินงานภายในที่มีสาเหตุจากแนวนโยบายการบริหารจัดการในโรงเรียน ที่เน้นประโยชน์ด้านธุรกิจเป็นหลัก โดยปัญหาที่พบ เช่น การขาดการประสานงานระหว่างครูหลักสูตร EP กับครูหลักสูตรปกติ ซึ่งเป็นเพราะนโยบายของโรงเรียนให้ความสำคัญกับครูหลักสูตร EP มากกว่าอย่างเห็นได้ชัด โดยเฉพาะด้านผลตอบแทน และเงินพิเศษต่างๆ แต่ครูหลักสูตร EP ก็ต้องรับภาระงานในอัตราที่สูงกว่าครูหลักสูตรปกติ นอกจากนี้ ยังพบปัญหาความเหลื่อมล้ำและทัศนคติที่ไม่ดีของเด็กหลักสูตรปกติที่มีต่อเด็กหลักสูตร EP มองว่า ได้รับสิทธิพิเศษมากกว่า ซึ่งเป็นเพราะโรงเรียนต้องการให้เด็กกลุ่มนี้มีความโดดเด่น ทั้งการแต่งกายพิเศษ ได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกกับค่าเล่าเรียนที่ค่อนข้างสูง เฉลี่ยภาคเรียนละ 60,000 บาท ขึ้นไป ทั้งนี้ยังพบปัญหาว่าโดยหลักการในการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารแม้จะกำหนดเกณฑ์การคัดเลือกนักเรียนแต่ในทางปฏิบัติกลับไม่ได้คำนึงถึงพื้นฐานความพร้อมในการเรียนของเด็กมากนัก เพราะพบว่า มีเด็กเรียนอ่อน และเด็กที่มีอาการออทิสติก เข้าเรียนด้วย ทำให้เด็กเรียนไม่รู้เรื่อง และมีความเครียด ในขณะที่ครูต่างชาติก็จะไม่สนใจ เพราะคำนึงถึงเด็กกลุ่มใหญ่ และยกภาระการสอนเสริมให้กับครูไทย ซึ่งในบางวิชาครูไทยก็ไม่มี ความชำนาญ เช่น วิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ เป็นต้น

อารีวรรณ เขี่ยมสะอาด (2546: 13) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษาตามมาตรฐานการศึกษา: กรณีศึกษาโรงเรียนกรุงเทพคริสเตียน

วิทยาลัย ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการเรียนการสอนภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษาตามมาตรฐานการศึกษา: กรณีศึกษาโรงเรียนกรุงเทพคริสเตียนวิทยาลัย ประกอบด้วยขั้นตอนดังต่อไปนี้ 1) วิเคราะห์ความต้องการของสถานศึกษานักเรียนและผู้ปกครอง 2) ศึกษาข้อมูลของสถานศึกษา 3) ประชุมชี้แจงคณะผู้บริหารและคณะครูผู้สอนภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษา 4) ประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม 5) วิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นเพื่อกำหนดสาระการเรียนรู้ช่วงชั้นและกำหนดชั้นปีที่เรียน 6) วิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้รายปี 7) วิเคราะห์สาระการเรียนรู้รายปี 8) วิเคราะห์ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปี 9) วิเคราะห์แก่นสาระและหน่วยการเรียนรู้ 10) ออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ 11) ใช้แผนการจัดการเรียนรู้ 12) ประเมินผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน และ 13) ประเมินการใช้รูปแบบการเรียนการสอนภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาและพบว่าครูนักเรียนผู้ปกครองพอใจในรูปแบบการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษาตามมาตรฐานการศึกษา

กองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2546) ได้ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษที่มุ่งเน้นทักษะการสื่อสารตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษที่มุ่งเน้นทักษะการสื่อสาร และเพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษที่มุ่งเน้นทักษะการสื่อสาร โดยใช้เทคนิคการวิจัยแบบเดลฟาย วิธีการรวบรวมข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญนั้น ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามที่จัดทำขึ้น โดยจัดเก็บข้อมูลจากแหล่งตัวอย่างผู้เชี่ยวชาญที่ได้จากการสุ่มเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive random) จำนวน 32 คน แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เชิงปริมาณด้วยการหาค่ามัธยฐาน ฐานนิยม ความถี่ ผลต่างระหว่างมัธยฐานกับฐานนิยม และพิสัยระหว่างควอไทล์ ผลการวิจัยพบว่า

1. ทักษะการสื่อสาร หมายถึง การรับรู้ร่วมกันอย่างมีความหมาย เข้าใจ และมีความหมายตรงกัน ความสามารถในการสื่อความหมายโดยใช้สัญลักษณ์ที่เป็นภาษาถ้อยคำและภาษาที่ไม่ใช่ถ้อยคำ
2. คุณลักษณะของนักเรียนที่มีทักษะการสื่อสาร คือ มีความสามารถในการรับรู้และมีทักษะการฟัง พูด อ่าน และเขียน
3. พฤติกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะการสื่อสาร คือ ด้านนักเรียน กล้าแสดงออกมีความเชื่อมั่นและศรัทธาในตนเอง ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน และพยายามตั้งใจฝึกฝนอยู่เสมอ ด้านครูปลูกฝังและสร้างเจตคติที่ดีต่อการเรียนภาษาให้เกิดแก่นักเรียน จัดกิจกรรมให้หลากหลาย ได้รับความสนใจและเหมาะสมกับนักเรียน ใช้กิจกรรมทางภาษาเป็นเครื่องมือในการฝึก และเป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่องการใช้ทักษะการสื่อสาร ด้านผู้ปกครอง ให้ความสนใจ ให้กำลังใจ ช่วยเหลือนักเรียนในการเรียนภาษา

4. ปัจจัยด้านบริบทที่นักเรียนจะดำเนินกิจกรรมต่างๆ ให้สำเร็จได้ โดยใช้ทักษะการสื่อสาร คือ ระดับโรงเรียน มีวิสัยทัศน์ นโยบายที่ส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาอังกฤษที่ชัดเจน และมีทัศนคติที่ดีต่อภาษาอังกฤษ ระดับห้องเรียน มีครูที่มีคุณภาพ และมีเจตคติที่ดีต่อภาษาอังกฤษ

5. ปัจจัยด้านกระบวนการที่นักเรียนจะดำเนินกิจกรรมต่างๆ ให้สำเร็จได้ โดยใช้ทักษะการสื่อสาร คือ การจัดกิจกรรมที่หลากหลาย จัดกิจกรรมให้สนุกสนาน น่าสนใจ จัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับเนื้อหาและสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้/ระดับความรู้ทางภาษาของนักเรียน และมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้สอนกับนักเรียน นักเรียนกับนักเรียน และผู้สอนกับชุมชน

6. ปัจจัยด้านผลผลิตที่นักเรียนจะดำเนินกิจกรรมต่างๆ ให้สำเร็จได้ โดยใช้ทักษะการสื่อสาร คือ มีความสามารถในการใช้ภาษาทั้งการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความคิดสร้างสรรค์ในการใช้ภาษา มีเจตคติที่ดีต่อการสื่อสาร เห็นประโยชน์ของภาษาในการสื่อสาร และนำไปใช้ในชีวิตรจริง และมีการพัฒนาการเรียนรู้ด้วยตนเอง และเรียนรู้ด้วยความสุข

7. สภาพการจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้นักเรียนมีทักษะการสื่อสาร คือ เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงออกทางภาษาตามสถานการณ์จริง หรือสถานการณ์จำลองอย่างสร้างสรรค์ ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างหลากหลาย โดยเน้นให้นักเรียนปฏิบัติจริง และส่งเสริมให้นักเรียนเห็นแนวทางในการนำภาษาไปใช้ประโยชน์

8. วิธีการสอนภาษาอังกฤษที่เน้นทักษะการสื่อสาร คือ วิธีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร

9. ปัจจัยที่ส่งผลให้นักเรียนไม่มีทักษะการสื่อสาร คือ ด้านนักเรียน ไม่กล้าแสดงออก ด้านครู ไม่มีเทคนิคที่เหมาะสมในการถ่ายทอดความรู้ ด้านโรงเรียน มีบุคลากรที่เกี่ยวข้องและเหมาะสมในการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษไม่เพียงพอ ด้านชุมชน ชุมชนไม่เห็นความสำคัญของการจัดการเรียนรู้ และชุมชนไม่ให้ความร่วมมือในการจัดการเรียนรู้

10. แนวทางที่โรงเรียนหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาต้องดำเนินการเพื่อช่วยให้นักเรียนมีทักษะการสื่อสาร คือ ส่งเสริมให้ครูผู้สอนภาษาอังกฤษสร้างและพัฒนานวัตกรรมที่มุ่งแก้ปัญหาเพื่อปรับปรุงและพัฒนาให้นักเรียนให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้นและจัดทำหลักสูตรสาระการเรียนรู้ภาษาอังกฤษให้ครอบคลุมมาตรฐานการเรียนรู้

ทิตาภา จุลศิริวงศ์ (2550) ได้ศึกษา การบริหารคุณภาพองค์รวมของศูนย์ฝึกอาชีพ กรุงเทพมหานครจตุจักร 2 (มีนบุรี) พบว่า ระดับการปฏิบัติงานคุณภาพองค์รวมของศูนย์ฝึกอาชีพ กรุงเทพมหานครจตุจักร 2 (มีนบุรี) ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า ด้านที่มีระดับการปฏิบัติงานมากที่สุดคือการมุ่งเน้นคุณภาพรองลงมาคือการสร้างระบบการยอมรับ

และการให้รางวัลและการปลูกฝังให้เป็นวัฒนธรรมองค์กรระดับการปฏิบัติงานการบริหารคุณภาพองค์รวมตามความคิดเห็นของผู้เข้ามาดำเนินงานและผู้ฝึกอาชีพไม่แตกต่างกันผู้ดำเนินงานที่ระดับการศึกษาและประสบการณ์การทำงานแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อระดับการปฏิบัติงานการบริหารคุณภาพองค์รวมไม่แตกต่างกันผู้เข้าฝึกอาชีพที่มีเพศและอายุต่างกันมีความคิดเห็นต่อระดับการปฏิบัติงานการบริหารคุณภาพองค์รวมไม่แตกต่างกัน

วันมีชัย บุรณะพันธ์ (2551) ได้ศึกษา ปัจจัยพื้นฐานความสำเร็จในด้านการมุ่งเน้นทรัพยากรบุคคลจากองค์กรระดับโลกที่ได้รับรางวัลคุณภาพแห่งชาติเพื่อศึกษาถึงสถานภาพการบริหารทรัพยากรบุคคลขององค์กรโดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์การตัดสินรางวัลคุณภาพแห่งชาติ (Thailand Quality Award-TQA) ตลอดจนข้อเสนอแนะสำหรับการบริหารทรัพยากรบุคคลให้สอดคล้องกับเกณฑ์การตัดสินรางวัลคุณภาพแห่งชาติได้นำข้อมูลจากองค์กรที่ได้รับรางวัลจาก MBNOA มาเป็นกรณีศึกษาในครั้งนี้และได้นำมาเทียบเคียงกับการตัดสินรางวัลคุณภาพแห่งชาติหมวด 5 ทำให้ทราบว่าองค์กรที่ได้รับรางวัลสามารถแสดงให้เห็นแนวทางอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิผลในการตอบสนองต่อข้อกำหนดพื้นฐานมีแนวทางถ่ายทอดไปปฏิบัติมีการปรับปรุงที่สอดคล้องกับความต้องการขององค์กรและเป็นไปตามเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติทั้งสิ้น

เสกสิฐ เล่ากิจเจริญ (2550: 12-14) ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์เพื่อการเรียนการสอนในโรงเรียนคาทอลิกสังกัดสังฆมณฑลราชบุรี เขตเหนือ พบว่า รูปแบบการบริหารจัดการเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์เพื่อการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้เป็นรูปแบบการบริหารจัดการเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์เพื่อการเรียนการสอนในโรงเรียนคาทอลิกสังกัดสังฆมณฑลราชบุรี เขตเหนือ ด้านบุคลากร ในระดับผู้บริหาร ควรมีพฤติกรรมผู้นำทางเทคโนโลยีเพื่อนำเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์เข้ามาใช้ในการบริหารงานโรงเรียนและด้านการเรียนการสอน โดยกำหนดลงในแผนพัฒนา ปฏิทินปฏิบัติงานประจำปีของโรงเรียนกำหนดเป็นนโยบาย ตั้งเป็นเกณฑ์มาตรฐานในการดำเนินงานเพื่อใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ในงานด้านต่างๆ ของโรงเรียน ในระดับครูโรงเรียนควรเสริมสร้างให้ครูมีเจตคติที่ดีต่อนวัตกรรมทางการศึกษาเพื่อมองเห็นถึงความสำคัญและนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนจัดทำแผนพัฒนาบุคลากรเพื่อให้บุคลากรมีความรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ในงานที่ตนรับผิดชอบกำหนดมาตรฐานในการทำงาน มีเนื้องานรองรับการใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ เช่น แฟ้มสะสมงาน แผนการสอน สื่อการสอน และควรมีการเสริมแรงหรือสร้างกำลังใจในการทำงานโดยการให้รางวัล การยกย่อง ชมเชย การเผยแพร่ผลงานที่ดีมีคุณภาพสู่สาธารณชนด้านงบประมาณ โรงเรียนควรวางแผนและวิเคราะห์งบประมาณในส่วนของเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์โดยแยกออกจากงบประมาณส่วนอื่นๆ กำหนดเป้าหมายให้ชัดเจนจัดสรรงบประมาณตามแผนที่วางไว้ กำหนดรูปแบบการเบิกจ่ายและระบบ

ติดตามประเมินผลการใช้งบประมาณ โดยเปรียบเทียบระหว่างผลงานที่เกิดขึ้นจริงกับผลลัพธ์ที่คาดหวัง ในงบประมาณเพื่อให้ได้ข้อมูลที่น่ามาใช้สร้างมาตรการในการแก้ไขความผิดพลาดได้อย่างทันท่วงที และถูกต้องด้านวัสดุอุปกรณ์ โรงเรียนควรวางแผน โดยพิจารณาถึงความเหมาะสมและความพอเพียง ในด้านวัสดุอุปกรณ์เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ของโรงเรียนกำหนดรูปแบบในการจัดหา บำรุงซ่อมแซม รูปแบบการใช้งาน ติดตามประเมินผลจัดหาผู้ชำนาญการเพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพของวัสดุอุปกรณ์ ให้สามารถใช้งานได้เต็มที่ตามจำนวนและศักยภาพเสริมสร้างให้ผู้ที่มีจิตสำนึกในการใช้อย่าง ถูกต้องและเหมาะสม ด้านการจัดการโรงเรียนควรจัดทำแผนงานด้านเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์บรรจุลง ในแผนพัฒนาและปฏิทินงานของโรงเรียนกำหนดเป็นนโยบายของโรงเรียนในการพัฒนาและใช้งาน เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์เพื่อการบริหารงานและการจัดการเรียนการสอน กำหนดมาตรฐานด้าน ความสำเร็จให้สอดคล้องกับความเป็นจริงตามศักยภาพที่มีอยู่ของโรงเรียนกำหนดวิธีการปฏิบัติเพื่อให้ มาตรฐานนั้นเป็นจริงส่งเสริมให้ครูประยุกต์ใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ในการผลิตผลงานและการ จัดการเรียนการสอนสนับสนุนให้ครูและนักเรียนค้นหาความรู้ผ่านทางเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ทั้งใน ระบบอินเทอร์เน็ต และอินเทอร์เน็ต

วันเฝ้าฯ มีชัย (2554: 9) ศึกษา ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาใน โรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น วัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้เพื่อ 1) ศึกษาภาวะ ผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น 2) ศึกษาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น 3) ศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการใน โรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น และ 4) ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร สถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่นโดย ใช้การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ประชากร คือ ผู้บริหารและครูในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหาร ส่วนจังหวัดขอนแก่น ผู้บริหาร จำนวน 38 คน ครู จำนวน 471 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยสุ่มแบบ แบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) จำแนกตามรายชื่อโรงเรียน ได้กลุ่มตัวอย่าง ผู้บริหาร จำนวน 25 คน ครู จำนวน 214 คน รวมทั้งสิ้น 239 คน ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย วิเคราะห์ ข้อมูลโดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อหา ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐานค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และค่าสัมประสิทธิ์สมการถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ด้วยวิธี Stepwise เพื่อหารูปแบบที่ดีที่สุดในการนำไปสร้างสมการพยากรณ์

ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น มีภาวะ ผู้นำทางวิชาการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยตามลำดับดังนี้ คือ ด้านการบริหารจัดการหลักสูตร ด้านการบริหาร

จัดการการเรียนการสอนและด้านการส่งเสริมบรรยากาศ วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ตามลำดับ อันดับสุดท้าย คือ ด้านการนิเทศการศึกษา ส่วนการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนสังกัด องค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า อยู่ใน ระดับมาก ทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยตามลำดับดังนี้ คือ ด้านการวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน รองลงมาคือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา และด้านการ พัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษาตามลำดับอันดับสุดท้าย คือ ด้านการ ส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ

วิดิษฐ์พรณ์ เสรีวัฒน์. (2555: 4-5) วิจัยเรื่อง การประเมินเชิงระบบโครงการโรงเรียน มาตรฐานสากล (World-Class Standard School) มีจุดมุ่งหมายเพื่อสืบค้นหาข้อมูลสารสนเทศ เกี่ยวกับการดำเนินงานตามโครงการโรงเรียนมาตรฐานสากลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐานระหว่างปี 2553-2554 ตามองค์ประกอบ 5 ด้าน คือ ด้านบริบทด้านปัจจัยนำเข้าด้าน กระบวนการด้านผลผลิตและด้านผลกระทบโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสม (Mixed method) ระหว่าง การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey study) ประชากรคือโรงเรียนมาตรฐานสากล (World-Class Standard School) จำนวน 381 โรงเรียนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 191 โรงเรียน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม ประเมินค่า และการวิจัยพหุกรณีศึกษา (Multi-cases study) พื้นที่ในการศึกษาเป็นโรงเรียน มาตรฐานสากล 6 โรงเรียนใน 6 ภูมิภาคเครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้างและแบบ สอนทนากลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก (Informant) ในแต่ละโรงเรียนประกอบด้วยผู้บริหารครูผู้สอนนักเรียน ผู้ปกครองและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละค่าเฉลี่ยค่า เบี่ยงเบนมาตรฐานและวิเคราะห์เนื้อหาผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ด้านบริบท พบว่า วัตถุประสงค์ของโครงการโรงเรียนมาตรฐานสากลมีความ คาดหวังให้นักเรียนมีความเป็นเลิศวิชาการสื่อสารได้อย่างน้อย 2 ภาษา ล้ำหน้าทางความคิดผลิตงาน อย่างสร้างสรรค์และร่วมกันรับผิดชอบต่อสังคมโลกมีความเหมาะสมสอดคล้องกับแนวนโยบายการจัด การศึกษาเพื่อมุ่งสู่คุณภาพในระดับมากแต่ควรจะปรับเป็นมาตรฐานสากลทั้งระบบและทาทุกระดับชั้น ทั่วประเทศ

2. ด้านปัจจัยนำเข้า พบว่า ครูผู้สอนผู้บริหารและปัจจัยพื้นฐานในโรงเรียน มาตรฐานสากลมีคุณภาพอยู่ในระดับมาก แต่ครูผู้สอนและผู้บริหารขาดความมั่นใจในการใช้ ภาษาอังกฤษในการสื่อสารควรปรับปรุงให้มีห้องเรียนอิเล็กทรอนิกส์มัลติมีเดียทุกกลุ่มสาระ และอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงทั่วประเทศ

3. ด้านกระบวนการ พบว่า การปฏิบัติตามแนวนโยบายการพัฒนาโรงเรียนสู่ มาตรฐานสากลมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากด้านการปฏิบัติตามองค์ประกอบการบริหารคุณภาพ

7 หมวด มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากและการจัดการเรียนการสอนเทียบเคียงมาตรฐานสากลมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุดและควรมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการบริหารจัดการทั้งในประเทศและต่างประเทศ

4. ด้านผลผลิต พบว่า นักเรียนโรงเรียนมาตรฐานสากลมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความเป็นเลิศวิชาการสื่อสารได้อย่างน้อย 2 ภาษา ล้ำหน้าทางความคิดผลิตงานอย่างสร้างสรรค์และร่วมกันรับผิดชอบต่อสังคมโลกอยู่ในระดับมาก และมีกิจกรรมที่นักเรียนและครูจัดขึ้นเพื่อบริการสังคมด้วยจิตสาธารณะอย่างหลากหลายรวมถึงได้รับรางวัลจากการแข่งขันในเวทีระดับชาติและนานาชาติมากขึ้น

5. ด้านผลกระทบ พบว่า ครูมีการวิจัยและพัฒนาอยู่ในระดับปานกลางครูและนักเรียนมีเครือข่ายร่วมพัฒนาอยู่ในระดับปานกลางผลสืบเนื่องที่เกิดขึ้น โดยภาพรวมพบว่าผู้บริหารครูนักเรียนได้รับเกียรติบัตรรางวัลและได้ร่วมกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้สำคัญต่างๆ ในทุกระดับเพิ่มขึ้นได้รับคำยกย่องจากสื่อต่างๆ และจากชุมชนผู้ปกครองพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนมาตรฐานสากลให้ความไว้วางใจและเห็นความสำคัญในการเตรียมบุตรหลานเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในปี 2558

อภิระมณ อุไรรัตน์ (2555: 120) ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนของหลักสูตรทวิภาษาในประเทศไทยกรณีศึกษาโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยรังสิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต ได้ทำการวิจัยกว่า 8 ปี ตั้งแต่พ.ศ. 2547-ปัจจุบัน เราพบว่า หลักสูตรทวิภาษา หรือสองภาษาที่มีการบูรณาหลักสูตรนานาชาติ (IGCSE และ IB) เข้ากับหลักสูตรการศึกษาของไทยโดยใช้แนวทางมาตรฐานที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดภายใต้กรอบของหลักสูตรภาษาอังกฤษ (English Program) นั้นโรงเรียนต้องมีระเบียบวิธีใช้เพื่อสอนภาษาที่สองชัดเจนต้องมีแผนการสอนที่แสดงให้เห็นวิธีการอันมีประสิทธิภาพที่นำมาใช้สอนผู้เรียนที่ไม่ใช่เจ้าของภาษา โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยรังสิต ได้ยึดแนวทางการสอนสองภาษาที่สำคัญ กล่าวคือการจัดการเรียนการสอนต้องสอนมีความสมดุลทั้งการใช้ภาษาไทยและภาษาอังกฤษซึ่งการจัดครูเป็นสองกลุ่มครูไทยและครูต่างชาติ ในการเรียนการสอนขณะที่ครูต่างชาติทำหน้าที่สอนครูไทยจะเป็นผู้สนับสนุนคอยสังเกตนักเรียนให้ร่วมกิจกรรมตามครูผู้สอนส่วนตัวครูผู้สอนทุกคนทั้งชาวไทยและต่างชาติต้องนำกระบวนการเรียนการสอนที่ ออกแบบมากล่าวคือ กระบวนการที่ 1 การที่ครูคอยสังเกตพฤติกรรม การเรียนรู้ของนักเรียนเพื่อส่งเสริมให้นักเรียน คิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง กระบวนการที่ 2 การเรียนการสอนที่ให้โอกาสนักเรียนสามารถซักถาม ตอบปัญหาวิเคราะห์หาเหตุผล โดยไม่เน้นให้นักเรียนท่องจำ กระบวนการที่ 3 วิธีการประเมินผลความรู้ความสามารถของนักเรียนที่ไม่ใช่แค่การทดสอบความจำแต่เป็นการประเมินความรู้ในรูปแบบที่หลากหลายเพื่อวัดความสามารถ

ของนักเรียนจริง และกระบวนการสุดท้าย คือ การนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาให้นักเรียนให้สามารถค้นหาข้อมูลได้จากวิธีการสอนควบคู่กับกระบวนการที่โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยรังสิต นำมาใช้ นั่นตามผลงานวิจัยเพื่อทดสอบความสามารถของนักเรียนที่ใช้หลักสูตรสองภาษาดัง กล่าวนั้นพบว่าการพัฒนาหลักสูตรสองภาษากว่า 8 ปีนั้น นักเรียนในหลักสูตรทวิภาษาแบบองค์รวมหรือสองภาษานั้น มีพัฒนาการในการใช้ภาษาอังกฤษที่พัฒนาการเป็นเป็นไปตามลำดับขั้นการใช้ภาษาตามหลักการและแนวทางการสอนของโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยรังสิต ผลปรากฏว่า นักเรียนที่เรียนในโรงเรียนตามเวลาปกติ 6-9 ปีนั้น พบว่า นักเรียนมีความสามารถในการฟังได้ตอบ และพูดได้ ระดับดีมากส่วนนักเรียนที่เรียนในโรงเรียนตามเวลาปกติมากกว่า 3 ปี พบว่ามีความสามารถในการฟังได้ในระดับดีมาก และการพูดอยู่ในระดับปานกลางและสำหรับนักเรียนที่เรียนในโรงเรียนตามเวลาปกติเป็นเวลา 1-2 ปี พบว่า นักเรียนมีความสามารถในการฟังในระดับที่สื่อสารได้ ส่วนการพูดอาจมีข้อจำกัดบ้าง

งานวิจัยต่างประเทศ

คริสพีล (Chrispeels, 1992: 53-56) ศึกษา ประสิทธิภาพในการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนต่างๆ ว่าเกิดจากปัจจัยส่งเสริมสนับสนุนใดบ้างที่มีอิทธิพล เมื่อได้ข้อค้นพบแล้วจึงได้จัดปัจจัยที่แสดงถึงความ มีประสิทธิผลของโรงเรียน เป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่เกี่ยวข้องกับโครงสร้าง และกลุ่มเกี่ยวกับกระบวนการ มีรายละเอียดดังนี้

ด้านโครงสร้าง ประกอบด้วย

1. มีการบริหารและภาวะผู้นำ แบบกระจายอำนาจ
2. มีความมั่นคงในการปฏิบัติงานของครู
3. มีหลักสูตรที่ชัดเจนและจัดเป็นระบบ
4. มีการพัฒนาคณะครู
5. มีส่วนร่วมและสนับสนุนจากผู้ปกครอง
6. มีการยอมรับจากนักเรียนอย่างกว้างขวาง
7. มีเวลาเพื่อการเรียนรู้สูงสุด
8. มีการสนับสนุนจากท้องถิ่น

ด้านกระบวนการ ประกอบด้วย

1. มีการวางแผนแบบมีส่วนร่วม
2. มีความสัมพันธ์แบบสถานศึกษา
3. มีสำนักชุมชน
4. มีจุดหมายที่ชัดเจน

5. มีระเบียบและวินัย
6. มีความคาดหวังร่วมกันสูง

เซอร์จิโอแวนนิ และคณะ (Sergiovanni; et al. 1999: 213) ได้วิเคราะห์โรงเรียนที่มีประสิทธิผล หรือโรงเรียนที่ประสบผลสำเร็จ (Successful School) พบว่า ลักษณะของโรงเรียนที่มีประสิทธิผล มีดังนี้

1. เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง
2. มีแผนงานทางวิชาการที่ดี
3. จัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน
4. มีบรรยากาศโรงเรียนในทางบวก
5. ส่งเสริมความมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันแบบเป็นกลุ่ม
6. มีการพัฒนาบุคคลอย่างกว้างขวาง

มอสเลย์ (Moseley. 2001: 117) ได้ศึกษา เกี่ยวกับองค์ประกอบที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพ และประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็กในมิสซูรี โดยจำแนกโรงเรียนเป็น 4 ประเภท คือ

1. นักเรียน 350 คนลงมา จำนวน 94 โรงเรียน
2. นักเรียน 351-599 คน จำนวน 85 โรงเรียน
3. นักเรียน 600-999 คน จำนวน 93 โรงเรียน
4. นักเรียน 1,000 คน ขึ้นไป จำนวน 173 โรงเรียน

และจำแนกตัวแปรด้านประสิทธิภาพ เป็น 7 ตัว คือ

1. การวัดและประเมินผลที่เสมอภาคกัน
2. จำนวนนักเรียนที่ได้รับบริการอาหารกลางวัน
3. อัตราเฉลี่ยของการมาเรียน
4. อัตราครูต่อนักเรียน
5. อัตราเฉลี่ยค่าใช้จ่ายของโรงเรียนต่อรายหัวนักเรียน
6. ความหนาแน่นของประชากรในชุมชน
7. อัตราการเสียภาษี

และการวัดประสิทธิผลของโรงเรียน วัดจากนักเรียนเกรด 3, 6 และ 10 โดยใช้แบบวัดผล การเรียนรู้ของรัฐ ทดสอบการอ่าน คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และสังคมศึกษา ผลการวิจัย พบว่า ประสิทธิภาพของโรงเรียนเมื่อจำแนกตามขนาดแล้ว มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ โดยโรงเรียนขนาดเล็กมีประสิทธิภาพต่ำกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่กว่า แต่ในส่วนของประสิทธิผลของโรงเรียน ไม่พบว่า มีความแตกต่างกัน

วิลสัน (Wilson. 2001: 337) ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานใน Alberta: การรับรู้ของผู้นำในโรงเรียนของรัฐ ค.ศ. 1994-1997 (School-Base Management in Alberta: Perceptions of Public School Leaders 1994-1997) พบว่า ความสำเร็จของการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานเกิดจากผู้นำในโรงเรียนมีบทบาทในการตัดสินใจ เพิ่มบทบาทการมีส่วนร่วมของชุมชน และพัฒนาการสื่อสาร ผู้นำใช้ภาวะผู้นำแบบเกื้อหนุน หรืออำนวยความสะดวก ผู้มีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนรู้สึกพอใจกับการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน

แอร์ด (Aird. 2002: 117) ได้ศึกษา เปรียบเทียบภาวะผู้นำ ชุมชน และบทบาทของอาจารย์ใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาที่ใช้หลักสูตรสองภาษาสองแห่ง เพื่อที่จะศึกษาว่า อาจารย์ใหญ่มีบทบาทในการสร้างชุมชนมากน้อยเพียงใด และอาจารย์ใหญ่แต่ละท่านให้การสนับสนุนหลักสูตรสองภาษาอย่างไร ผลการศึกษาแสดงว่า โรงเรียนทั้งสองแห่งนั้นต่างมีจุดเด่นในเรื่องการกำหนดภารกิจ และจุดเน้นที่ชัดเจน การสร้างเสริมโอกาสในการเรียนรู้ และเวลาในการทำงาน ตลอดจนการสอนที่มีประสิทธิภาพในระดับที่ใกล้เคียงกัน การศึกษาครั้งนี้ยังพบว่า ถึงแม้สภาพแวดล้อมโดยทั่วไปในโรงเรียน A จะค่อนข้างเป็นไปในทางบวกมีบรรยากาศอบอุ่น และมีความเป็นมิตร แต่ก็มีปัญหาบางประการที่เกี่ยวกับหลักสูตรสองภาษาที่ก่อให้เกิดความแตกแยกในคณะครูอาจารย์ ส่วนโรงเรียน B นั้น ผู้วิจัยพบว่ามีศักยภาพที่จะเป็นโรงเรียนชุมชน โดยมีสภาพการณ์ และบรรยากาศที่แตกต่างจากโรงเรียน A กล่าวคือ มีการกระจายอำนาจหรือมีภาวะผู้นำร่วม (Shared Leadership) มีการสนับสนุนส่งเสริมซึ่งกันและกัน และมีเอกลักษณ์ "เรา" ("We" Identity) คือมีความเป็นหนึ่งเดียวไม่มีการแบ่งแยก ซึ่งทำให้โรงเรียน B กลายเป็นโรงเรียนชุมชนแม่แบบที่แทบจะเรียกได้ว่า "สมบูรณ์แบบ" (Perfect) ข้อค้นพบจากการสัมภาษณ์ที่โรงเรียน A ผลแสดงว่า อาจารย์ใหญ่สนับสนุนโครงการหลักสูตรสองภาษาและส่งเสริมนักเรียนในโครงการดังกล่าวมาก นอกจากนั้นข้อค้นพบยังยืนยันว่า อาจารย์ใหญ่ให้การสนับสนุนเรื่องวัสดุอุปกรณ์และกิจกรรมตลอดจนมีความเข้าใจอย่างถ่องแท้ในทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวกับหลักสูตรสองภาษา สำหรับโรงเรียน B นั้น ผลจากการสัมภาษณ์แสดงว่า อาจารย์ใหญ่ให้การสนับสนุนโครงการหลักสูตรสองภาษาดีพอสมควร แต่ก็ยังไม่มีหลักฐานชัดเจนว่า อาจารย์ใหญ่ให้การสนับสนุนอย่างเต็มที่อยู่ตลอดเวลา แต่จุดแข็งของโรงเรียนนี้ก็คือความรู้สึกอันแรงกล้าของผู้บริหารและครูอาจารย์ที่ตระหนักว่าโรงเรียนเป็นของชุมชนนั้นได้ทำให้โอกาสที่จะเกิดก่อนให้เกิดความแตกแยกระหว่างคนในชุมชนและโครงการหลักสูตรสองภาษาที่เคย มีอยู่นั้นสูญหายไป

วีส (Wiese. 2001: 154) ได้ศึกษา นโยบาย โครงการ และการดำเนินงานในโรงเรียนมอนเต วิสต้า (Monte Vista) โดยมุ่งที่จะศึกษาว่า ครูอาจารย์ในโรงเรียนดังกล่าวได้นำนโยบายมา กำหนดโครงการและดำเนินงานตามนโยบายในบริบทของท้องถิ่นอย่างไร ผลการศึกษาปรากฏว่า โรงเรียนต้องเผชิญกับความขัดแย้งในนโยบายสองระดับ คือ ในระดับชาติหรือรัฐบาลกลางนั้น

มีนโยบายที่จะส่งเสริมหลักสูตรสองภาษา ในขณะที่ในระดับรัฐนั้น รัฐแคลิฟอร์เนียได้กำหนดนโยบาย โดยออกเป็นรัฐบัญญัติที่ 227 ให้มีการเรียนการสอนเฉพาะภาษาอังกฤษเท่านั้น ซึ่งในเรื่องนี้ โรงเรียน มอนเต วิสตา ได้กำหนดปรัชญาชี้นำ (Guiding Philosophy) ของโรงเรียนโดยเน้น “ความหลากหลาย ที่สมดุล” (Balanced Diversity) เนื่องจากโรงเรียนมีนักเรียนที่มาจากหลายชาติ หลายภาษา เป็นต้นว่านักเรียนที่มีเชื้อสายเม็กซิกันหรือชนชาติที่พูดภาษาสเปน โดยที่โรงเรียนยึดถือนโยบายที่จะสนอง ความต้องการของผู้เรียนเป็นสำคัญ มิใช่ความต้องการของหลักสูตรหรือโครงการ (To Need the Needs of the Kids, Not the Program) ทั้งนี้นโยบายดังกล่าวเป็นนโยบายที่ครูอาจารย์ในโรงเรียน ร่วมกันกำหนดยึดเป็นหลักในการศึกษาคั้งนี้ ผู้วิจัยได้ย้ำว่า ผู้คนในแวดวงการศึกษา (Educational Community) จะต้องตระหนักว่าครูอาจารย์มิใช่เป็นเพียงผู้นำนโยบายไปปฏิบัติเท่านั้น แต่ยังคงต้อง เป็นผู้เข้าไปมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันในการกำหนดนโยบายต่างๆ อีกด้วย ในการนี้โรงเรียนมอนเต วิสตา ได้จัดดำเนินการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School Based Management) โดยพยายามที่จะ สนองความต้องการที่หลากหลายของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นผู้บริหาร ครูอาจารย์ ครอบครัวย และโดยเฉพาะผู้เรียนให้มากที่สุด ทั้งนี้ทั้งนั้น ทางโรงเรียนมิได้หวังที่จะให้โรงเรียนแห่งนี้เป็นแม่แบบ ชนิดที่ต้องยึดปฏิบัติตามแบบตายตัวในลักษณะเดียว เพียงแต่หวังจะให้ผู้คนในแวดวงศึกษามอง โรงเรียนว่าเป็นเสมือน “ไฟนำทาง” (Guiding Light) ในการกำหนดนโยบาย โครงการ และการ ดำเนินงานโครงการหลักสูตรสองภาษาเท่านั้น

โฮช (Hoch. 1981: 124) ได้ศึกษาเปรียบเทียบโรงเรียนสองภาษาสองแห่งในเรื่องความ เข้าใจในการอ่านและการคิดคำนวณเลขคณิต โดยมุ่งที่จะศึกษาดูว่า นักเรียนในโรงเรียนที่เป็นชาว ชนบทในโบลิเวียนั้น สามารถอ่านและเข้าใจภาษาสเปนได้ดีเท่ากับภาษาที่พูดในชีวิตประจำวัน (Native Language) หรือไม่ นอกจากนี้ผู้วิจัยยังต้องการที่จะศึกษาว่ามีความแตกต่างระหว่างครู อาจารย์หลักสูตรสองภาษาและครูอาจารย์หลักสูตรปกติในด้านทัศนคติที่มีต่อชนกลุ่มน้อย และวิธีการ สอนตลอดจนยุทธศาสตร์การศึกษาโดยทั่วไปหรือไม่ประการใด ผลการศึกษาแสดงว่า นักเรียนสอง ภาษาได้คะแนนเฉลี่ยสูงกว่าเพื่อนนักเรียนที่พูดภาษาสเปนในทุกๆ ด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนี้ ผลการทดสอบความเข้าใจในการอ่านยังแสดงว่านักเรียนสองภาษามีความเข้าใจในเรื่องที่ อ่านที่เป็นภาษาสเปนและภาษาที่ใช้ในชีวิตประจำวันแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญเช่นกัน ส่วนผลการ สัมภาษณ์ความคิดเห็นหรือเจตคติของครูอาจารย์ที่พูดภาษาท้องถิ่นของโบลิเวีย และครูอาจารย์ที่พูด ภาษาสเปนนั้นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญแต่ประการใดการศึกษาครั้งนี้เป็นเครื่องแสดงถึง ความสำคัญของการให้การศึกษากับเด็กๆ ทั้งหลายในภาษาที่พวกเขาเข้าใจได้ดีที่สุด และจัดดำเนินการ หลักสูตรที่สอนสองภาษาคู่ขนานกันไปนั้นเป็นสิ่งที่พึงกระทำ

กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ การอ่านออกเขียนได้ (Literacy) ที่พัฒนาขึ้นในภาษาแรกนั้นจะถ่ายโยง (Transfer) ไปยังภาษาที่สอง ด้วยเหตุนี้ ในการเรียนอ่านนั้นจึงเป็นการง่ายมากกว่าที่จะเรียนอ่านในภาษาที่เราเข้าใจ นั่นก็คือ เมื่อเราสามารถอ่านและเกิดความรู้ความเข้าใจเป็นอย่างดีในภาษาหนึ่งแล้ว เราก็สามารถอ่านภาษาอื่นๆ โดยทั่วไปแล้ว (Krashen. 1996: 122)

ในเรื่องความรู้สึกรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเองได้มีนักวิชาการผู้หนึ่ง คือ ลโววิช (Lvovich. 1997) ได้เขียนหนังสือเล่มหนึ่งชื่อ *The Multilingual Self: An Inquiry into Language Learning*. โดยกล่าวอ้างว่าในการเรียนภาษาที่สองนั้น ระยะห่างทางสังคมและทางจิตวิทยา (Social Psychological Distance) ระหว่างผู้เรียนและภาษาเป้าหมาย (Target Language) นั้นมีผลต่อการรับภาษา (Language Acquisition) มาก โดยเฉพาะสำหรับเยาวชนหรือคนหนุ่มสาว เนื่องจากบุคคลในวันนี้กำลังมีพัฒนาการอย่างรวดเร็วในทุกๆ ด้าน โดยเฉพาะในด้านอุดมการณ์หรือความคิดเชิงเหตุผล กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ บุคคลในวันนี้มีความสามารถในอันที่จะคิดเชิงนามธรรมเกี่ยวกับสังคมและตัวเขาเองมากขึ้น และพยายามที่จะแสวงหาเอกลักษณ์ส่วนตัว (Personal Identity) ของเขา และเนื่องจากวัยรุ่นหนุ่มสาวเป็นวันที่ต้องเรียนรู้ และแสวงหาประสบการณ์ใหม่ๆ จึงมีโอกาที่จะรู้จักผู้คน และวัฒนธรรมต่างๆ ที่แตกต่างออกไปมากขึ้น และยังถ้าพวกเขาเปิดตัวเองออกไปสัมผัสวัฒนธรรม และภาษาใหม่ๆ มากเท่าใด เขาก็จะยังมีโอกาสจะประสบความสำเร็จในการรับภาษาใหม่นั้นมากยิ่งขึ้นเท่านั้น เกี่ยวกับเรื่องนี้ได้มีนักวิชาการเป็นจำนวนมากมีความเห็นสอดคล้องกันว่า ในการพัฒนาโครงการหลักสูตรสองภาษานั้น โรงเรียนจะต้องพยายามจัดสิ่งแวดล้อมให้เอื้ออำนวยต่อการรับภาษาที่สองมากที่สุด ซึ่งสิ่งแวดล้อมในที่นี้มิได้หมายถึงเพียงสิ่งแวดล้อมในห้องเรียนเท่านั้น แต่หมายรวมถึงบริบทที่กว้างไปกว่าห้องเรียน เพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาสได้ใช้ภาษาในหลายๆ บริบท ด้วยเหตุนี้พ่อแม่จึงมีบทบาทสำคัญในอันที่จะสร้างเสริมการรับภาษาที่สองของบุตรหลาน โดยการแสดงเจตคติที่ดี และช่วยทำให้บุตรหลานของคนเห็นประโยชน์ของการเรียนภาษาที่สอง ซึ่งจะช่วยให้พวกเขาเกิดเจตคติที่ดี และเห็นประโยชน์ในเรื่องดังกล่าวตามไปด้วย และที่สำคัญก็คือ พ่อแม่จะต้องพยายามสร้างเสริมโอกาสให้บุตรหลานของตนรับภาษา หรือให้โอกาสได้ใช้ภาษานั้นๆ ให้มากที่สุด (Escamilla. 1994: 25)

คิสฮอล์ม (Chisholm. 1994:141-145) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการจัดเตรียมครูสำหรับห้องเรียนที่มีนักเรียนหลายเชื้อชาติหลายวัฒนธรรม และพบว่า การจัดเตรียมครู เพื่อไปสอนเด็กในโรงเรียนหรือในห้องเรียนที่มีลักษณะดังกล่าวโดยทั่วๆ ไปแล้วยังอยู่ในสภาพที่น่าพึงพอใจนัก ด้วยเหตุนี้ จึงควรมีการจัดเตรียมครูสำหรับห้องเรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมกันอย่างจริงจังครูที่ดีนั้นจะต้องพัฒนาส่งเสริมผู้เรียนให้ประสบผลสำเร็จในด้านวิชาการ และด้านสังคม ทั้งนี้ครูพึงตระหนักว่า ความแตกต่างทางวัฒนธรรมนั้นไม่จำเป็นที่จะต้องนำไปสู่ความแตกแยก และไม่มีปทัสถานทาง

วัฒนธรรมใดที่เป็นสากลหรือถูกต้องอยู่เพียงปัทสถานเดียว วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่มีหลายมิติ และสามารถมองได้หลายมุมมอง ครูควรก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ และปฏิสัมพันธ์อันดีทั้งในระหว่างครูกับนักเรียน และระหว่างนักเรียนกับนักเรียนด้วยกัน โดยพยายามลดช่องว่างทางวัฒนธรรมให้น้อยที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ ความรู้ความเข้าใจและการยอมรับในคุณค่าของวัฒนธรรมของกันและกันนั้น เป็นสิ่งที่มีค่ายิ่งสำหรับมนุษย์ และในการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศนั้นจะต้องมีการสร้างเสริมทางความรู้ความเข้าใจในวัฒนธรรมของชนชาติเจ้าของภาษานั้นๆ ด้วย ซึ่งจำทำให้นักเรียนเข้าใจภาษาของชนชาตินั้นๆ อย่างลึกซึ้งและความรู้ความเข้าใจดังกล่าวนี้ จะมีอิทธิพลต่อวิถีคิดหรือโลกทัศน์ของนักเรียนเป็นอย่างมาก ไม่มีวิธีสอนใดดีที่สุดเพียงวิธีเดียว ครูผู้สอนจะต้องเลือกใช้วิธีสอนหลายๆ วิธีให้เหมาะสมกับนักเรียนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม โดยมีความเข้าใจในวิถีคิดหรือโลกทัศน์ที่แตกต่างออกไปของนักเรียนเหล่านั้น และพยายามจัดเนื้อหาการเรียนการสอนที่ไม่ขัดความจริงหรือขัดความรู้สึกของพวกเขาตลอดจนพยายามปรับปรุงวิธีวัดผลให้มีพื้นฐานอยู่บนความรู้ความเข้าใจดังกล่าว ซึ่งจะช่วยให้ห้องเรียนมีบรรยากาศแห่งความรัก ความอบอุ่น และความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ในที่สุด

อาริชิ (Arishi, 1979: 185) ได้ทำการศึกษา พฤติกรรมการสอนของครูภาษาอังกฤษในประเทศไทยชาติอาระเบีย ผลการวิจัยพบว่า

1. ครูพูดมากกว่านักเรียน ครูพูดร้อยละ 64.94 ส่วนนักเรียนพูดร้อยละ 24.05
2. กิจกรรมที่ไม่มีปฏิสัมพันธ์มีมากถึงร้อยละ 11.05
3. ครูออกคำสั่ง หรือใช้แนวทางในการปฏิบัติเสมอไม่ว่าจะเป็นภาษาแม่ หรือภาษาอังกฤษ
4. ครูไม่พยายามเชื่อมโยงเนื้อหาเข้ากับชีวิต และประสบการณ์ของนักเรียน
5. ครูแก้ไข และวิจารณ์การตอบสนองของนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ
6. ครูไม่ยอมรับความคิดเห็นของนักเรียนมากนัก
7. ครูละเลยการพัฒนานักเรียนในด้านจิตพิสัย และละเลยวัฒนธรรมของภาษาเป้าหมาย
8. นักเรียนมีส่วนร่วมค่อนข้างจำกัด และโอกาสน้อยที่จะได้มีส่วนร่วมอย่างจริงจัง
9. การใช้ภาษาต่างประเทศในการเรียนการสอนมีลักษณะเป็นแบบกลไก
10. นักเรียนใช้ภาษาแม่ทุกครั้งที่ถามหรือริเริ่มพูด
11. ครูใช้วิธีสอนแบบเดิม คือ วิธีสอนแบบไวยากรณ์ และแปล รวมทั้งวิธีสอนแบบฟังพูด

เอสโคลา (Escola. 1980: 116) ได้ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ของการได้รับการฝึกด้านสมรรถภาพในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารที่มีต่อพัฒนาทักษะการฟัง พูดของนักเรียนที่เรียนภาษาเยอรมันในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย รัฐแมริแลนด์ ผลการวิจัยพบว่า คะแนนการทดสอบฟังพูดของนักเรียนทั้งสองกลุ่มแตกต่างกัน โดยนักเรียนที่ได้รับการฝึกด้านสมรรถภาพในการใช้ภาษาในการสื่อสารนั้นมีส่วนทำให้การพัฒนาด้านการฟัง และการพูดของนักเรียนดีขึ้น

ยู (Yu. 1991: 162) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาถึงการเปรียบเทียบระหว่างการสอนภาษาอังกฤษโดยใช้สถานการณ์ และการสอนภาษาอังกฤษแบบเน้นไวยากรณ์ โดยการใช้วิธีทดลองสอนนักเรียนระดับเกรด 7 ในประเทศไต้หวัน ผลการวิจัยพบว่า การสอนภาษาอังกฤษโดยใช้สถานการณ์มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าการสอนภาษาอังกฤษแบบเน้นไวยากรณ์

ไบเลย์ (Bailey. 1996: 127) ได้ศึกษา เดวิด วัย 5 ขวบ ที่มีความสามารถพิเศษทางภาษา ซึ่งในการทดสอบโดยใช้ Woodcock-Johnson-R Tests of Academic Achievement (W-J-R) ปรากฏว่าเดวิดรู้ศัพท์ของเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และในการทดสอบความเข้าใจในการอ่าน เดวิดก็ควรอยู่ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เช่นกัน ถ้าหากให้เดวิดไปเรียน A B C D... กับเด็กอนุบาลด้วยกัน เดวิดจะเบื่อหน่ายเพียงใด เดวิดต้องการให้โรงเรียนที่มีที่ให้เขาได้อ่านสิ่งที่ท้าทายความสามารถ และสติปัญญาของเขา

จากการศึกษางานวิจัยของ R.E.L.C (Research in Language Education) พบว่า ทิน (Tin. 2013: 147-162) ได้ดำเนินการวิเคราะห์ห้บทบาทของแรงบันดาลใจในการเรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศในประเทศนิวซีแลนด์ ซึ่งผลการศึกษาพบว่า ผู้เรียนที่มีความเข้าใจในภาพความสำคัญของอนาคตและสามารถเห็นความสำคัญของภาษาจะมีแรงบันดาลใจและความตั้งใจในการเรียนภาษาที่ดีกว่าอย่างไรก็ดี ทิน ได้เน้นถึงความสำคัญของวิธีการนำเสนอภาพความสำคัญของวิชาภาษาอังกฤษว่ารูปแบบ และวิธีการนำเสนอภาพความสำคัญดังกล่าว มีความสำคัญโดยเฉพาะการนำเสนอให้เห็นความสำคัญผ่านประสบการณ์ หรือการทำให้เกิดความแปลกใจจะมีผลต่อการทำให้ผู้เรียนมีความเข้าใจถึงความสำคัญของภาษาอังกฤษมากขึ้นซึ่งบทบาทดังกล่าวนี้จะเกิดขึ้นได้จากบทบาทของครูผู้สอนภาษาอังกฤษและของผู้บริหารโรงเรียนในการสร้างบรรยากาศในสถานศึกษาที่จะสร้างความสำคัญต่อภาษาอังกฤษให้ผู้เรียนได้รู้สึกและซึมซับและสร้างแรงบันดาลใจในการเรียนภาษาอังกฤษ

เชรธธา (Shrestha. 2013: 129-146) ได้นำเสนอรูปแบบการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในประเทศบังคลาเทศโดยการใช้โครงการที่เรียกว่า English in Action (EIA) ซึ่งโครงการดังกล่าวเป็นการใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ซึ่งผลการวิจัยการใช้สื่อเทคโนโลยีนั้นพบว่าผู้เรียนมีความเข้าใจในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร

ผ่านการทำกิจกรรมเชิงสื่อสารเช่นการสนทนา หรือการเล่นบทบาทสมมุติ มากกว่าการท่องจำ แต่อย่างไรก็ตามครูผู้สอนภาษาอังกฤษในประเทศบังคลาเทศยังใช้การสอนแบบท่องจำอยู่ ซึ่งผลการศึกษาของ เฮอร์ธาน นั้น แสดงให้เห็นว่า โครงการที่มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษนั้นจะต้องคำนึงถึงบริบทการเรียนภาษาอังกฤษในประเทศนั้นๆ ด้วยซึ่งผู้บริหารและครูจะต้องคำนึงถึงวัฒนธรรมและมุมมองการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของผู้เรียนในบริบทของสถานศึกษานั้นๆ และปรับโครงการเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ภาษาอังกฤษให้เหมาะสมกับบริบทของผู้เรียนในแต่ละสถานศึกษา

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและต่างประเทศ ผู้วิจัยได้นำแนวคิด หลักการ รวมทั้งรูปแบบการบริหารจัดการการเรียนรู้ มาบูรณาการกับสภาพการบริหารจัดการการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโรงเรียนมาตรฐานสากล ทั้ง 7 ด้าน ได้แก่ ด้านผู้เรียน ด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน ด้านคุณภาพของผู้บริหารโรงเรียน ด้านคุณภาพของครู ด้านระบบการบริหารจัดการด้านปัจจัยพื้นฐาน และด้านเครือข่ายร่วมพัฒนา เพื่อนำมาประเมินความสอดคล้อง ความเหมาะสม และความเป็นไปได้ในการปฏิบัติ แล้งจึงนำมาสร้างเป็นรูปแบบการบริหารจัดการการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการต่อไป